

Nuguan' gè gi'hiaj ganānīn' nānj huin gachrūn

SAN JUAN

Nuguan'an ganahuin nneè

1 Àsij sinīin nī Nuguan'an gahuin, nī gane nīchrūn' Nuguan' dânj ngà Mā'an Ña'anj an, nī Nuguan' dânj huin Mā'an Ña'anj an. ² Nī nuguan' nānj gane àsij sinīin ngà Mā'an Ña'anj an. ³ Nī Nuguan' nānj huin sa gi'hiaj daran' nej sa màn gurugui' gini'hio'; nī si nuhui' Nuguan'an gi'hiaj, nī gè' si 'ngo nej sa màn gini'hio' nitaj mân mánj. ⁴ Nī ngà Nuguan' nānj gane sa nì'nà'a, nī sa nì'nà' dânj gi'hiaj garānj da'nga' ruhuâ nej guì. ⁵ Nī sa yigìn dânj gi'hiaj giyigìn ñan huā rumin'in, sanī nun gùnùkuaj sa rumin' dânj gi'hia gahuin rumin' riñan sa yigìn mánj.

⁶ Ga 'ngo sí dânj nī Juan gù'nàj sô', dadin' Mā'an Ña'anj an ga'nín ga'na' sô'. ⁷ Ga'na' sô' dadin' gahuin sô' 'ngo sí gini'in, nī ganata' sô' rayi'í sa yigìn dânj da'nga nī gùyùmàn ruhuâ nej guì ni'in ninj rayi'í sa yigìn ngà si-nùguàn' sô'. ⁸ Sê sa yigìn huin sô' mánj, ga'na' gànàt' sô' rayi'í sa yigìn. ⁹ Nī sa yigìn yàngà' dânj, huin sa gudugùn riñan daran' nej guì nī ga'naj ruhuâ yumiguì nānj.

¹⁰ Nī nne sa yigìn dânj ruhuâ yumiguì, nī Mā'an sa yigìn dânj gi'hiaj yumiguì; sanī nun gini'in nej guì màn ruhuâ yumiguì nānj sa yigìn mánj. ¹¹ Ga'na' Mā'an sa yigìn dânj riñan nej guì huin yiñan, sanī nun ganahuin rà'a ninj Mā'an mánj. ¹² Sanī daran' nej guì ganahuin rà'a Mā'an Jesús, nī guyumàn ruhuâ ninj ni'in ninj siyugui Mā'an, nī ganahuin rà'a ninj nanì'hiaj ninj nī gahuin ninj da'ní Mā'an Ña'anj an. ¹³ Nī

ga'nga nàkà nej guì nânj sanì sê sa garan' ruhuâ nej guì gahuin mánj Ma'an Ña'anj an huin sa gi'hiaj nanj ánj.

¹⁴ Nì Nuguan' dânj gahuin sí, nì gane siganînj nê' nì gini'în' si ùta nukua, nì nukua dadin' huin 'ngò rîn Da'ní Ma'an Rê, ùta sunuj hua ruhuaj nì huin 'ngò sa yàngà'a. ¹⁵ Nì gananiñ Juan rayi'î Ma'an Jesús, nì ùta nukuaj ga'min sô' nì gataj sô':

—Huê rayi'î sô' nânj huin sa gatâ: Ga'na' 'ngò sí dânj ne' rùkùj, nì ganahuin ñan sô' riñanj; dadin' gà' sinin sô' huin gà' da' ñunj.

¹⁶ Dadin' sa nìkà hua riñan Ma'an sô' huin sa ganahuin ra'a darûn', nì ganahuin ro'ô' sunuj u nì gànàtâ' doj sunuj u yichrà nej sa ganahuin ro'ô'. ¹⁷ Dadin' riñan sachij Moisés guyumân si-ley Ma'an Ña'anj an, sanì sunuj u ngà sa yàngà'a gidigân Ma'an Jesucristo. ¹⁸ Gà' si 'ngò nej guì nun ginì'in dâj hua Ma'an Ña'anj an mánj; man 'ngò rîn Da'nin, sa gane ngà Ma'an huin sa ni'in dâj hua Ma'an nì ô' huin sa gidigân dâj hua Ma'an.

Ga'min hue'ê Juan Bautista yi'î Ma'an Jesús

(Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lc. 3:15-17)

¹⁹ Nì huê dânanj gataj Juan duguata' nnee, riñan nej rej ngà riñan nej levita nga ga'nín nej judío nne ruhuâ yuman' snà'anj Jerusalén nga ga'anj gachin na'anj nej sô' nì gataj nej sô': Ahuin sí huín' rà'aj. ²⁰ Nì ganata' sô' nì nun gachri huì sô' nì gataj sô':

—Sê huin Cristo mánj.

²¹ Nì gachín na'anj nej sí dânj nì gataj nej sô':

—Nì ahuin si huín' rà'aj. Si huê' huin Elías sà'.

Nì gataj Juan:

—Sê huin Elías mánj.

Nì gachín na'anj nej sí dânj:

—Si huê' huin profeta ga'na' sà':

Nanikàj Juan nì gataj sô':

—Sê danj huín mánj.

²² Nì gataj nej sí dânj:

—Hiô' nî ahuin sí huîn' rà'aj. Da'nga nî ginikaj nej ñûnj nuguan'an ga'anj nej ñûnj riñan nej sí ga'nín ga'na nej ñûnj. Nî dàj taj' rayi'í Ma'ân' rà'aj.

²³ Nî gataj sô':

—Ñûnj huin 'ngo sí ñikaj si-nùguàn' 'ngo sí ga'min nùkuaj riñan hio'ó nàkò: “Nagi'hiaj ñika nej suj ma'an nej suj riñan Ma'an Señor” —dàj rûn' gataj Isaias sô' gataj dàj gahuin.

²⁴ Nî nej sí ga'anj gachin na'anj dânj huin yi'nin' nej dùguì' nej sí fariseo. ²⁵ Nî gachín na'anj nej sô', nî gataj nej sô':

—Nûnj huin saj nî duguata' nne', si sê Cristo, nî si sê Elías, nî si sê sô' gataj dàj gahuin huîn' rà'aj.

²⁶ Nanikàj Juan nî gataj sô':

—Ñûnj nî man ruhuâ nnee duguata' nnej nej guiì; sanì siganin' nej suj nne 'ngo sí danj sanì nun ni'in nej suj sô' mánj. ²⁷ Sí nânj 'na' ne' rùkùj, sanì gà' sinin sô' huin gà' da' ñûnj, sanì nà'aj ñânj ganachí nnin' 'nin' kanj 'nin' dakó sô'.

²⁸ Huê dânanj gahuin riñan hio'ó Betania, ne' ané du'hua kîn Jordán, ñan nun Juan duguata' nne sô' nej guiì.

Jesús huin si-Matsij Ma'an Ña'anj an

²⁹ A'ngô gui dânj nî gini'in Juan duguata' nnee si 'na' nichì Ma'an Jesús ñan ñikín' sô' nî gataj sô':

—Gini'hiaj nej suj dadin' hiuj nânj 'na' si-Matsij Ma'an Ña'anj an nî huej huin sa gi'hiaj gànàrè' si-gakín' nej guiì.

³⁰ Huê rayi'í Ma'an nânj huin sa gatâ gunin nej suj: “Ne' rùkùj 'na' 'ngo sí dânj, nî huin ñan sô' riñanj; dadin' gà' sinin sô' huin gà' da' ñûnj.” ³¹ Sanì nun ni'ín dàj hua Ma'an sô' mánj; sanì ga'na' Ma'an sô' guendâ gini'in nej guiì màn yuman' Israel Ma'an sô', rayi'í dan duguata' nnêj nej guiì da'nga nî gini'in ninj Ma'an sô'.

³² Nî ganata' Juan sa gini'in sô' nî gataj sô':

—Gini'ín gininj Ma'an Espíritu Santo ga'naj ne' yàtà'a nî huaj dàj rûn' hua ya'àan nî gataj ahui sô' nanj ánj. ³³ Nî gà' nun ni'ín sij mánj; sanì Ma'an sa ga'nín ga'na' duguata' nnêj

gataj: “Nì sa ahui gini'ín' gata' Ma'an Espíritu Santo, nì ga'anj gane ahui sô', nì huê Ma'an sô' huiñ sa duguata' nne ngà Ma'an Espíritu Santo nej guì nãnj ánj.” ³⁴ Nì gini'ín, nì rayi'í dan ganatá si huê sij huiñ Da'ní Ma'an Ña'anj an.

Nej sô' ga'na' gahuin chrún sinin riñan Ma'an Jesús

³⁵ A'ngô gui dânj nì nìkìn' ññun Juan, ngà huìj nej sí ga'na' gahuin chrún riñan sô'. ³⁶ Nì nga gini'in sô' aché nun Ma'an Jesús hiuj dânj, nì gataj sô':

—Si-Matsij Ma'an Ña'anj an aché nun hiuj nãnj nãnj ánj.

³⁷ Nì nga gunin nguèj sí ga'na' gahuin chrún riñan Juan nej nuguan' nãnj, nì ginikò' nguèj sô' ga'anj nguèj sô' rukú Ma'an Jesús. ³⁸ Nì nanikàj Ma'an Jesús gini'hia riñan nguèj sô' nì gata:

—Ahuin si nana'huì' nguèj suj rà'aj.

Nì gataj nguèj sô':

—Rabí (nuguan' nãnj ruhuaj gata Maestrûj), dânè' nne Ma'ân rè' rà'aj.

³⁹ Nì gata gunin nguèj sô':

—Ga'na' nguèj suj nì gini'in nguèj suj ñan nné.

Nì ga'anj nguèj sij nngaj nì gini'in nguèj sij ñan nne, nì gane nguèj sij gui dânj ñan nne Ma'an; dadin' gà' gisj aga' ga'ânj ne' niin.

⁴⁰ Andrés huiñ dinín Simón Pedro, huiñ 'ngo nguèj sí gunin ga'min Juan, nì ginikò' nguèj sô' rukú Ma'an Jesús ga'anj nguèj sô'. ⁴¹ Nì ganari' sinin sô' dinín sô' Simón, nì gataj sô':

—Ganari' nej ññnj Ma'an Mesías —nì nuguan' nãnj ruhuaj gata, Ma'an Cristo.

⁴² Nì nìkaj sô' dinín sô' Simón ga'na' sô' riñan Ma'an Jesús. Nì gini'hiaj Ma'an Jesús riñan Simón nì gata gunin sô':

—Sò' huiñ Simón, nì huin' da'ní Jonás; nì si-yuguít gahuin Cefas —nì Cefas ruhuaj gata, Pedro.

Gakín Ma'an Jesús ga'na' Felipe ngà Natanael riñanj

⁴³ A'ngô gui dânj nî ganîn ruhuâ Ma'an Jesús gà'an riñan hio'ó Galilea, nî ganari'ij Felipe, nî gata gunin sô':

—Ginikô' sò' rukú.

⁴⁴ Nî yinán Felipe huin yuman' snà'ànj gù'nàj Betsaida, yuman' snà'ànj huin yinán Andrés ngà Pedro.

⁴⁵ Nî ganari' Felipe Natanael nî gataj sô':

—Ganari' nej nînj Ma'an Jesús nne ruhuâ yuman' Nazaret, sô' huin da'ní José, sô' ràyl'ì gachrûn sachij Moisés riñan si-ley Ma'an Ña'anj an, dadin' huê dânanj gachrûn nej sô' gataj dàj gahuin.

⁴⁶ Nî gataj Natanael:

—Ga'hue gahui 'ngo sa huâ hue'ê ruhuâ yuman' Nazaret nanj nî'.

Nî gataj Felipe:

—Ga'na' sò' nî gini'in' àj nîn.

⁴⁷ Nî nga gini'in Ma'an Jesús si 'na' nichì Natanael riñanj, nî gata gunin sô':

—Hiuj nânj 'na' 'ngo sí Israelita dagahuin yàngà', nî nitaj sa digañu'unj un nun ruhuâ nimân sô' mánj.

⁴⁸ Nî gataj Natanael gunin Ma'an Jesús:

—Dànè' gini'in rè' nînj rà'aj.

Nanikàj Ma'an Jesús nî gata gunin sô':

—Nga nîn' gachin gâkînj Felipe ga'na' riñânj, nî gà' gini'in sò' nga nikin' riki chrun îgu.

⁴⁹ Nanikàj Natanael nî gataj sô':

—Rabí, sò' huin Da'ní Ma'an Ña'anj an; nî Ma'an rè' huin Rey nîkaj sun riñan hio'ó Israel.

⁵⁰ Nanikàj Ma'an Jesús nî gata:

—Guendâ gatâ: Si gini'in si nîkîn' riki chrun îgu, nî rayi'î dan nî guyumân ruhuâ' ni'in' nînj. Sanj dânanj niko doj ga sa gini'in' nanj ánj.

⁵¹ Nî gataj Ma'an Jesús:

—Yàngà', nì yàngà' hia nìn' gàtà gūnìn nej suj: Nì gīnì'in nej suj si gānā'yì'nìn yàtà'a nì gīnì'in nej suj si gahui nej ángel gūnānj gī'tsi riñan Mā'an Ñā'anj an ga'anj ninj yàtà'a nì gānānj ninj ga'na' ninj ñan nne Mā'án.

Garan rà'a 'ngo sí dânj ruhuâ yuman' Kaná

2 Nì yichrá huà'nìnj gui nì garan rà'a 'ngo sí dânj ruhuâ yuman' gù'nàj Kaná huin do'ó Galilea; nì nne nni Mā'an Jesús hiuj dânj. ²Nì gākín nej sij ga'anj Mā'an Jesús nì huê danj nanj ga'anj nej sí ga'na' gahuin chrūn riñan Mā'an gī'ñanj huà hiuj dânj. ³Nì ganahuij nne bino, nì gataj nni Mā'an Jesús gūnìn:

—Nitaj nne bino nun gà' mánj.

⁴Nì gataj Mā'an Jesús:

—Nùnj huin saj nì gataj' dânanj gūnìn. Nì huà nanj gachin gàyì'ij si-sùnj rà'aj.

⁵Nì gataj nni Mā'an Jesús gūnìn nej sí mán gī'hiaj sun hiuj dânj:

—Daran' sa gataj Mā'an Jesús gūnìn nej suj nì dagahuin nej suj nanj ánj.

⁶Nì nne huàtàn' hiěj ruhuâ kūsala xi hiuj dânj, nì ruhuâ nej hiěj dânj gachra nej judío nne garānj sun nej sô' nga nagi'hiaj sà' nej sô' mā'an nej sô', nì gatùj huìj xia chì' litrùj nnee ruhuâ dā'aj nej hiěj dânj nì a'ngô dā'aj nej hiěj dânj gatùj huà'nìnj xia chì' litrùj nnee. ⁷Nì gataj Mā'an Jesús:

—Gachra nej suj nnee ruhuâ nej hiěj kūsala dânj.

Nì nda ganahuin guñan riñanj nej hiěj kūsala dânj gachra nnee gī'hiaj nej sij.

⁸Hiô' nì gataj Mā'an Jesús:

—Gīrì nej suj doj nne nnùn ruhuâ hiěj kūsala dan, nì gīnikaj nej suj gā'anj nej suj riñan sí gayakaj guendâ dāj go'oj ánj.

Nì gīnikaj nej sij ga'anj nej sij riñan sí gayakaj guendâ dāj go'o nne dânj.

⁹Nì nga gīsīj gayakaj guendâ sí nānj dāj go'o nne ganahuin nne bino, sanì nun nì'in sô' dânè' ga'na' nne bino dânj, sanì

ni'in sà' nej sí màn gi'hiaj suun si nne huìj i ginun ruhuâ nej hiěj kusalá nì ganahuin nne bino, huê danj nì gakín sô' ga'na' sí garan rà'a. ¹⁰ Nì gataj sô':

—Daran' nej sí go'o sinìn nne bino sà'a, nì nga gà' ùta go'o sta'u nej sí guyumân gi'ñanj dânj, nì ne' rùkù nì ga'huì' sij nne bino ninaj doj huaa go'o nej sí dânj; sanì sò' nì huà nanj nùn nne bino sà'a gi'hiâ' nda orâ nânj.

¹¹ Huê nânj huin 'ngò da'nga sinìn gi'hiaj Ma'an Jesús yuman' Kaná huin do'ó Galilea, nì gidiganj si huin 'ngò sí nìkaj suun; nì guyumân ruhuâ nej sí 'na' gahuin chrùn riñanj ni'in nej sô' Ma'an.

¹² Ne' rùkù nga gisìj gahuin nej nânj nì ga'anj nej sij Kapernaúm, nì huaj nni, nì huaj nej dinìn nì huê danj nanj huaj nej sí ga'na' gahuin chrùn riñanj nngaj, sanì doj gui gane nej sij ruhuâ yuman' dânj.

Nagi'hiaj sà' Ma'an Jesús ruhuâ nuhuí nìko

(Mt. 21:12-13; Mr. 11:15-18; Lc. 19:45-46)

¹³ Nì gà' gahuin nichrun' gùyùmàn gi'ñanj pascua huin si-gi'ñanj nej sí judío; nì ga'anj Ma'an Jesús yuman' snà'ànj Jerusalén, ¹⁴ nì ganari'ij si màn nej sí gudu'huêj rô, nì màn nej sí gudu'huêj matsij ì nì màn nej sí gudu'huêj ya'àan, nì nne nej sí nadunâ san'anj an ruhuâ hue' huin nuhuí nìko. ¹⁵ Nì nga gini'in si dânanj hua ruhuâ nùhui, nì gi'hia 'ngò yuguati nì duguañunj, nì girij daran' nej guiè màn ruhuâ hue' dânj, nì huê danj nanj girij nej matsij ì, nej rô, nì guduya'nìnj si-san'anj nej sí nadunâ san'anj an, nì dunatu si-mesa nej sô'; ¹⁶ nì gataj Ma'an gunìn nej sí gudu'huêj ya'àan:

—Guxun nej suj si-'hiaj nej suj hiuj nânj, nì sị gi'hiaj nej suj si dukuâ Ma'an Rê nì gahuin ñan gànè' rasuun mánj.

¹⁷ Hiô' nì ganun ruhuâ nej sí 'na' gahuin chrùn riñan Ma'an Jesús si huê dânanj taj riñan ñanj: “Nì ùta ga'man ruhuâj dadin' gi'hiaj kịj nej suj ruhuâ dukuâ Ma'ân rè'.”

¹⁸ Hiô' nì nanikàj nej sí judío nì gataj nej sô'.

—Ahuin 'ngō da'nga' gidigân' riñan nej ñûnj nî gi'hiâ' daran' nej nânj rà'aj.

¹⁹ Nanikàj Ma'an Jesús nî gata:

—Duguane nej suj hue' nuhuî nânj, nî yichrá huà'nînj gui nî gànàsij ñûn a'ngo'j gi'hia.

²⁰ Hiô' nî gataj nej sí judío:

—Huìj xia huàtàn' hio'o ginûn huin nej sij da'nga' gisîj hue' nuhuî nânj. Nî sò' taj si huà'nînj gui nî gànàsij ñunj gi'hiâ' nanj nî'.

²¹ Sanî ga'min Ma'an Jesús dânanj rayi'î nuhuî huin nneè kú Ma'an. ²² Nî nga gana'nînj Ma'an Jesús siganînj nej nîman, nî gananan ruhuâ nej sí ga'na' gahuin chrûn riñanj rayi'î nej nuguan' ga'min; nî guyumân ruhuâ nej sô' ni'in nej sô' sa taj riñan ñanj si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an ngà nej nuguan' ga'min Ma'an Jesús.

Ni'in Ma'an Jesús dâj hua ruhuâ nimân nej guiì

²³ Nî nne Ma'an Jesús yuman' snà'ànj Jerusalén nej gui nga ginun gi'ñanj pascua, nî ùta gà'ì nej guiì guyumân ruhuâ ni'in siyugui Ma'an, dadin' gini'in ninj ganahuin nej guiì gi'hiaj Ma'an. ²⁴ Sanî nitaj si guyumân nîko ruhuâ Ma'an Jesús ni'in si-nùguàn' nej guiì dânj, dadin' ni'in dâj ganîñ ruhuâ daran' ninj, ²⁵ nî nitaj si gana'huìj Ma'an Jesús si gànàtâ' a'ngô nej guiì dâj hua sa gi'hiaj nej guiì, dadin' ùta hue'ê ni'in Ma'an dâj hua ruhuâ nimân ninj.

Jesús ngà Nicodemo

3 Hua 'ngō sí dânj nî huin sô' yi'nînj' nej fariseo, nî gù'nàj sô' Nicodemo, nî huin ñan sô' riñan nej judío. ² Nî ga'na' sí nânj ne' ñàn'an ñan nne Ma'an Jesús, nî gataj sô':

—Maestrûj, ni'in nej ñûnj si Maestrû huin Ma'ân rè' dadin' Ma'an Ña'anj an ga'nîñ ga'na' Ma'ân rè'; dadin' gà' si 'ngō sí si ga'hue gi'hiaj nej da'nga'a dâj rûn' gi'hiaj Ma'ân rè', si nitaj Ma'an Ña'anj an nne ngà sij mánj.

³ Nanikàj Ma'an Jesús nî gata:

—Yàngà', nì yàngà' hia nìn' gàtà gūnìn', nì guì sị ga'nga nàkà ñùn nì sị ga'hue gahuin ninj da'ní Mạ'an Ña'anj an mánj.

⁴ Nì gataj Nicodemo gūnìn Mạ'an Jesús:

—Dàj gi'hiaj 'ngo guì ga'hue ga'nga nàkà ñùn ninj nga gà' achij ninj rà'aj. Ga'hue gatụ ñùn ninj ruhuâ riki nni ninj, nì ga'nga ñùn ninj nanj nì'.

⁵ Nanikàj Mạ'an Jesús nì gata:

—Yàngà', nì yàngà' hia nìn' gàtà gūnìn', nì guì sị ga'nga nàkà ngà nnee nì sị sị ga'nga nàkà ninj gi'hiaj Mạ'an Espíritu Santo, nì sị ga'hue gahuin ninj Da'ní Mạ'an Ña'anj an mánj.

⁶ Guì ga'nga riki nni, nì nneè huin ninj; nì guì ga'nga nàkà gi'hiaj Mạ'an Espíritu Santo, nì ganahuin nì'nà' nimân ninj.

⁷ Sị gahuin ña'anj ruhuâ' guendâ gatâ gūnìn': "Sị ña'an huaj si ga'nga nàkà daran' nej guì mánj." ⁸ Dadin' nanèe nì ga'huij dànè' garan' ruhuaj, nì gūnìn' si gayij gachinj hua; sanj nun ni'ín' dànè' 'naj, nì nun ni'ín' dànè' hua mánj; nì huê danj huin guì ga'nga nàkà ñùn gi'hiaj Mạ'an Espíritu.

⁹ Nanikàj Nicodemo nì gataj sô':

—Dàj ga'hue gahuin sa gataj Mạ'an rè' rà'aj.

¹⁰ Nanikàj Mạ'an Jesús nì gata gūnìn sô':

—Maestrû huín' riñan yuman' Israel, nì nun garânj da'nga' ruhuâ rayi'í nuguan' nânj rà' sa ûn'. ¹¹ Yàngà', nì yàngà' hia nìn' gàtà gūnìn', nì man sa ni'in nej ñúnj ga'min nej núnj, nì man sa gini'in nej ñúnj huê dan huin sa ganata' nej ñúnj; sanj na'huej nej suj ganahuin ra'a nej suj sa ganata' nej ñúnj mánj.

¹² Nì si ga'mínj rayi'í nej sa màn riñan hio'óo riñan nej suj, nì na'hue gùyùmàn ruhuâ nej suj, nì dàj gi'hiaj nej suj ga'hue gùyùmàn ruhuâ nej suj si gànàtâj rayi'í nej sa màn yàtà'a rà'aj.

¹³ Gà' si 'ngo guì nun ga'anj yàtà'a mánj, man 'ngo rìn sa gininj ga'na' ne' yàtà'a, nì huê dânj huin Ma'án. ¹⁴ Nì dàj rún' gi'hiaj Moisés nga godoko' sô' 'ngo yukuáa riñan 'ngo chrun riñan hio'ó nàkòo, nì huê danj nanj ña'an huaj si godoko' nej sij ñùnj riñan rugutsii. ¹⁵ Da'nga nì daran' nej guì gùyùmàn

ruhuâ ni'in ñùnj, nì sị ga'anj nì'hia ninj, dadin' gànà'nìnj ninj nì gane nìgànj ninj yíñán Mạ'an Ña'anj an nanj ánj.

**Ì ruhuâ Mạ'an Ña'anj an ni'in nej
guiì màn ruhuâ yumiguiì**

¹⁶ Dadin' huê danj nì ga 'ì ruhuâ Mạ'an Ña'anj an ni'in nej guiì màn ruhuâ yumiguiì, rayi'í dânj nì ga'nin ga'na' 'ngo rìn Da'nin riñan ninj, nì daran' nej guiì gùyùmàn ruhuâ ni'in Da'ní Mạ'an, nì sị ga'anj nì'hia ninj, nì gane nìgànj ninj ngà Mạ'an.

¹⁷ Dadin' nun gàn'nìnj Mạ'an Ña'anj an ga'na' Da'nin ruhuâ yumiguiì nânj guendâ gi'hia si ga'anj nì'hia nej guiì mánj, ga'na' Mạ'an Da'nin guendâ gi'hia si gạnin nej guiì.

¹⁸ Guiì guyumân ruhuâ ni'in Da'ní Mạ'an, nì sị ga'anj nì'hia ninj; sanj guiì nun gùyùmàn ruhuâ ni'in Da'ní Mạ'an, nì ga'anj nì'hia ninj, dadin' nun gùyùmàn ruhuâ ninj ni'in ninj siyuguí Da'ní Mạ'an mánj. ¹⁹ Nì nej guiì nun gùyùmàn ruhuâ ni'in si-nùguàn' Mạ'an Ña'anj an nì ga'anj nì'hia ninj: Dadin' ga'na' sa yigìn dânj ruhuâ yumiguiì, sanj dânanj ga 'ì doj ruhuâ ninj ni'in ninj gakin'in gè da' sa yigìn dânj, dadin' ùta nìhià' ruhuâ ninj gi'hiaj ninj gakin'in. ²⁰ Dadin' daran nej guiì gi'hiaj gakin'in, nì nitaj si gininj hue'é sa yigìn dânj riñan ninj, huê danj nì nitaj si ga'na' nichì ninj riñan sa yigìn dânj, dadin' na'huej ruhuâ ninj gunin gè'ì ninj rayi'í si-gakin' ninj.

²¹ Sanj nej guiì ga'min nuguan' yàngà'a nì 'na' ninj riñan Mạ'an Jesús, dadin' nitaj sinà'aj a hua riñan ninj dadin' gè'ì nagi'hiaj nàkà Mạ'an Ña'anj an ninj nanj ánj.

Ga'min hue'ê ñùn Juan Bautista rayi'í Mạ'an Jesús

²² Ne' rùkù nej nânj, nì ga'anj Mạ'an Jesús ngà nej sí 'na' gahuin chrùn riñanj riñan hio'ó Judea, nì gane ruhuâ yuman' dânj ngà nej sij, nì duguata' nnej nej guiì. ²³ Nì nun Juan duguata' nne sô' nej guiì riñan hio'ó Enón, nìchrùn' hiuj dânj nngaj yuman' Salín, dadin' ùta hua nnee hiuj dânj; nì 'na' nej

guiì riñan sô', nî duguata' nne sô' ninj hiuj dânj. ²⁴ Dadin' hua nun gatṽ Juan dukuá ga'a.

²⁵ Hiô' nî gunin' nej sí ga'na' gahuin chrṽn riñan Juan ngà 'ngo nej síchij judío rayi'í guendâ dàj nagihiaj sà' nej sô' ma'an nej sô'. ²⁶ Nî ga'anj ni'hiaj nej sô' ñan nne Juan nî gataj nej sô':

—Maestrûj, sí nîkîn' ga'min ngà rè' ne' ané du'hua kîn Jordán, sí ràyì'lì ganatâ' rè' riñan nej ñûnj, nî nṽn sij duguata' nne sij nej guiì, nî hua'anj daran' nej guiì riñan sij nanj ánj.

²⁷ Nanikàj Juan nî gataj sô':

—Nitaj nùnj ga'hue gi'hiaj 'ngo síi, si sê Ma'an Ña'anj nne yàtà'a ga'hui' sun dânj ra'a sô' mánj. ²⁸ Nî gà' ni'in nej suj si gatâ: Si sé huin Ma'an Cristo, dadin' ga'nín Ma'an Ña'anj an ga'ná ne' ñaan riñan Ma'an Cristo. ²⁹ Gi'ñanj ñan garan ra'a 'ngo síi, nî sí garan ra'a ngà siyànà dânj, huê sí nânj gahuin nîkà siyànà dânj, sanî sí nîkaj dugui' ngà sí gayakaj nika, nî nne sô' nìchrùn' yi'nín sí gayakaj nika nî gunin sô' dàj a'min sí dânj, huê danj nî nga gunin sô' sa ga'min sí dânj nî ùta ganahuin nìhià' ruhuâ sô'. ³⁰ Ña'an huaj si gachij sô', nî ñùnj da'hui gànàgà' nanj ánj.

Ma'an sa ga'na' yàtà'a

³¹ 'Ma'an Jesús Ma'an sa ga'na' ne' yàtà'a, nî nîkaj sunj riñan daran'anj; sanî guiì ga'nga riñan hio'óo, nî sa màn riñan hio'óo huin ninj, nî a'min ninj rayi'í nej rasṽn màn riñan hio'óo, sanî Ma'an Jesús sa ga'na' ne' yàtà'a, nî nîkaj sunj riñan daran'anj. ³² Nî sa gini'in Ma'an Jesús ngà sa gunin Ma'an Jesús nî huê rayi'í dânj huin sa ganataj; sanî gà' si 'ngo nej guiì na'huej gunin sa ganataj mánj. ³³ Guiì guyumân ruhuâ ni'in sa ganataj, nî nata' ninj si Ma'an Ña'anj an huin sa yàngà'a. ³⁴ Dadin' Ma'an Ña'anj an huin sa ga'nín ga'na' Ma'an Jesús, nî ganataj si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an; dadin' Ma'an Espíritu Santo huin sa ga'hui' nuguan'an nî nitaj si giriñunj dàj nìko nuguan'an ga'min mánj. ³⁵ Nî 'lì ruhuâ Ma'an Ña'anj

an ni'in Da'nin Jesús, ni daran' nej rasuun ganachri ra'á Jesús huin Da'ní Ma'an. ³⁶ Guii guyumân ruhuâ ni'in Ma'an Jesús huin Da'nin Ma'ân Ña'anj an ni gane nìgànj ninj ngà Ma'an; sanj guiì na'huej gùyùmàn ruhuâ ni'in Ma'an Jesús huin Da'ní Ma'an Ña'anj an ni si guchi' ninj gane ninj ñan nne Ma'an Ña'anj an mánj, dadin' ganahuin ra'a ninj kastígu gi'hiaj Ma'an Ña'anj an nanj ánj.

Girisna'anj Ma'an Jesús ngà siyànàa 'na' yuman' Samaria

4 Ni nga garánj da'nga' ruhuâ Ma'an Jesús, si gataj nej sí fariseo: Si dānanj gā'ì nej guiì ga'na' gahuin chrūn riñanj, ni dānanj ūta duguata' nne Ma'an gā' da' Juan. ² Sanj sē Ma'an Jesús huin sa duguata' nne nej guiì, dadin' nej sí duguata' nne nej guiì huin nej sí nìkò' rukū Ma'an Jesús, ³ Gahui Ma'an Jesús riñan hio'ó Judea ni ga'anj ñunj riñan hio'ó Galilea.

⁴ Ni da'hui niñan Ma'an Jesús gachinj ga'an riñan hio'ó Samaria. ⁵ Ni ga'naj, ñan nngaj 'ngo yuman' snà'anj gù'nàj Sicar huin do'ó Samaria, nìchrùn' hiuj nānj nngaj hio'ó naga'hui' Jacob riñan da'ní sô' José. ⁶ Ni hiuj dânj nun hiu'uj dane sachij Jacob, hiô' ni ga'anj gane Ma'an Jesús nìchrùn' yi'nîn hiu'uj nne dânj, dadin' gininaj Ma'an guendâ gache. Ni gā' gisíj 'ngo si aga' yùhuìj i ne' gui. ⁷ Ni ga'na' gidigíj 'ngo siyànàa nne riñan hio'ó Samaria nnee; ni gataj Ma'an Jesús gunin siyànà dânj:

—Rìkì sò' nnee gò'òj.

⁸ Dadin' ga'anj giran nej sí ga'na' gahuin chrūun sa ya nej sij ruhuâ yuman' snà'anj nānj.

⁹ Ni gataj siyànà 'na' Samaria gunin Ma'an Jesús:

—Nūnj huin saj ni gachín rē' nnee riñānj go'o rē' ni ñunj judío huin rē' rà'aj, ni ñūnj huin siyànà 'na' Samaria.

(Dadin' nitaj si nìkaj dugui' nej guiì 'na' riñan hio'ó Judea ngà nej guiì 'na' riñan hio'ó Samaria rà'aj.) ¹⁰ Nanikàj Ma'an Jesús ni gata:

—Si gîni'î'n' ahuin sa sà' ga'hue rîkî Mạ'an Ña'anj an riñan', nî si ga'hue gîni'î'n' ahuin sa gataj gụn'î'n': Rîkî nnee gò'òj; nî ga'hue gàchìnj' nnee riñanj go'ò', nî ga'hue rîkîj nne nì'nà'a go'ò' saj áj.

¹¹ Nî gataj siyànà dânj gụn'î'n Mạ'an Jesús:

—Señor, sanî nitaj nùnj nikaj rè' gîrî rè' nnee mánj, dadin' ùta gùnùn hua ruhuâ hiu'uj nânj. Nî dânè' gîrî' rè', nne nì'nà'a rîkî rè' rà'aj.

¹² Nî dânanj a'nî'n' rè' doj gà' da' rej nej ñúnj Jacob nga nanj nî', dadin' huej girikî hiu'uj nne nânj, nî nne nnùn ruhuâ hiu'uj nânj go'oj ngà nej da'nin, nî huê nne nânj go'o nej danj yuku nanj áj.

¹³ Nanikàj Mạ'an Jesús nî gata:

—Daran' nej guî go'ò nne nùn ruhuâ hiu'uj nânj, nî gànàkò ñún ninj nnee; ¹⁴ sanî nej guî go'ò nne rîkîj, nî nitaj àmàn huaj gànàkò ninj nnee mánj; dadin' nne gà'huìj go'ò ninj nî gahui ruhuâ nimân ninj nî nagî'hiaj nì'nàj ninj nìgànj chre nî gane ninj ngà Mạ'an Ña'anj an nanj áj.

¹⁵ Nî gataj siyànà dânj gụn'î'n Mạ'an Jesús:

—Señor, rîkî rè' nne dânj gò'òj, nî sî ganakó nnee gà' mánj, hiô' nî sî ga'na' gîrîj nnee ruhuâ hiu'uj nânj gà' mánj.

¹⁶ Hiô' nî gataj Mạ'an Jesús gụn'î'n siyànà dânj:

—Guij gàkìnj sò' nikat, nî nànikàj ñún' ga'na' râj.

¹⁷ Nanikàj siyànà dânj nî gata:

—Nitaj nikàj hua mánj.

Nî gataj Mạ'an Jesús:

—Dùgùnàj gataj': Si nitaj nikât hua; ¹⁸ dadin' gà' gisîj ùn'ùn' nikat ga, nî sí nne ngà' hiaj; nî sê nikât huin sò' mánj; nî yàngà' huin sa gataj' nanj áj.

¹⁹ Nî gataj siyànà dânj:

—Señor, garânj da'nga' ruhuâj si 'ngo sina'u gataj dàj gahuin huin Mạ'ân rè'. ²⁰ Rej nej ñúnj ginùn ña'anj ra kîj nânj riñan Mạ'an Ña'anj an, sanî nej suj huin judío gataj si yuman' snà'anj Jerusalén huin ñan ginùn ña'anj nê' Mạ'an Ña'anj an.

²¹ Nì gataj Ma'an Jesús:

—Gatâ riñan', si gùyùmàn ruhuâ', dadin' gùyùmàn gui nì sê man kij nânj nì sê man yuman' snà'ànj Jerusalén huin ñan ga'hue ginùn ña'anj nej suj riñan Ma'an Re' Ña'anj an mánj.

²² Nì nnùn ña'anj nej suj riñan sa nun ni'in nej suj; nì nnùn ña'anj nej ñûnj riñan sa ni'in nej ñûnj; dadin' sa gi'hiaj gananin nej guiì gahui siganin nej judío. ²³ Sanì gùyùmàn gui, nì hiaj huin, si ga nej guiì ginùn ña'anj yàngà' Ma'an Rê Ña'anj an ngà ruhuâ nimân ninj; nì huê nej guiì dânj huin sa nana'hui' Ma'an Rê guendâ ginùn ña'anj ninj Ma'an nanj ánj.

²⁴ Ma'an Ña'anj an huin Espíritu; nì nej guiì nnùn ña'anj Ma'an Ña'anj an, nì si yàngà' nnùn ña'anj ninj Ma'an Ña'anj an, nì ña'an huaj si huê dânanj ginùn ña'anj ninj Ma'an.

²⁵ Nì gataj siyànà nânj:

—Ni'ín si ga'na' Mesías —nì huej huin sa gù'nàj Cristo —; nì nga ga'naj nì nda ni'nin chre ganataj nì ganadiganj nej nuguan' hua huì.

²⁶ Nì gataj Ma'an Jesús:

—Ñûnj huin Mesías, nì hué huin sa ga'min ngà' nanj ánj.

²⁷ Huê nej nuguan' nânj ga'min Ma'an Jesús nikin nga gunumân nej sí ga'na' gahuin chrûn riñanj, nì gahuin ña'anj ruhuâ nej sô' guendâ gini'in nej sô' nikin ganarisna'an ngà 'ngo siyànàa; sanì gà' si 'ngo nej sô' nun giriñun ruhuâ gataj: Nûnj huin si gachín na'anj' rà'aj. Nì nûnj huin si ga'min' ngà siyànà dânj rà'aj. ²⁸ Hiô' nì gudunâj siyànà nânj hia'aj nun nnee, nì ga'anj yuman' huin yiñan, nì gata gunin nej sí màn ruhuâ yuman' dânj:

²⁹ —Ga'na' nej suj nì gini'in nej suj 'ngo sina'u dan dadin' gata daran' nej sa gi'hiâ. Nì sê sina'u nan huin Cristo ruhuâ nej suj mínj.

³⁰ Nì gahui nej guiì màn ruhuâ yuman' snà'ànj dânj, nì ga'na' ninj ñan nikin' Ma'an Jesús. ³¹ Nga nîn' huin ràn doj gùyùmàn nej guiì, nì duguane' nej sí 'na' gahuin chrûn ya Ma'an Jesús, nì gataj nej sô':

—Maestrûj, ya rè' nanj ánj.

³² Nì gataj Ma'an Jesús:

—Gà' yâj 'ngo nihia, sanì nun ni'in nej suj ahuin nihia huin mánj.

³³ Hiô' nì gataj nej sí ga'na' gahuin chruun riñan 'ngo nì a'ngô nej sô':

—Hua 'ngo guiì ga'na' rë'ëj yâ Ma'an Señor nanj nî'.

³⁴ Gataj Ma'an Jesús:

—Si-nìhiàj huin guendâ gi'hia sa garan' ruhuâ Ma'an sa ga'nín ga'ná, nda ganahui si-súnj. ³⁵ Sê gataj nej suj: “Si hua nanj gachin ngua'anj ahuii gùyùmàn diú giyì'ne' chrin' trigu.” Sanì ñùnj taj: Nì ganachì nikaj ñan nej suj nì ginì'hiaj nej suj riñan hio'ó ñan gunun nej sij, dadin' gà' gaminj trigu nì gà' huaj ga'ne'. ³⁶ Nì sí gi'hiaj suun nì hua du'hue sô', nej guiì nagì'hiaj chre' sô' gane nìgànj nìn' yiñán Ma'an Ña'anj an, nì ganahuin nìhià' ruhuâ sí ga'min si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an nì huê danj nanj ganahuin nìhià' ruhuâ sí nagì'hiaj chre' nej sí ginikò' rukú Ma'an Ña'anj an nanj ánj. ³⁷ Dadin' huê danj taj yàngà' 'ngo nuguan'an: “'Ngo sij huin sí gunun nì a'ngô sij huin sí ganaran'.” ³⁸ Ñùnj nì ga'nín ga'anj ganaran' nej suj ñan nun gùnùn nej suj; a'ngô nej sô' gunun nì nej suj ganaran' sa gunun nej sô'.

³⁹ Nì ùta gà'ì nej guiì màn yuman' snà'ànj riñan nìkaj ñu'unj Samaria guyumân ruhuâ ni'in Ma'an Jesús, rayi'í nuguan' ganata' siyànà dânj: “Gata daran' nej sa gi'hiá nanj ánj.”

⁴⁰ Hiô' nì ga'na' nej guiì màn yuman' nìkò' hio'ó Samaria ñan nìkín' Ma'an Jesús nì gachín nì'hiaj ninj si gùnàj Ma'an Jesús ruhuâ yuman' dânj: Nì gunâj Ma'an Jesús huìj gui ruhuâ yuman' dânj. ⁴¹ Nì dânanj ùta gà'ì nej guiì guyumân ruhuâ ni'in Ma'an Jesús ngà rayi'í nej nuguan' ga'min, ⁴² nì gataj nej guiì dânj gunìn siyànà nânj:

—Hiaj nì sê man rayi'í si-nùguàn' guyumân ruhuâ nej ñûnj mánj, dadin' gunìn nej ñûnj ngà rakîj nej ñûnj sa ga'min, nì ni'in nej ñûnj si yàngà' hia nìn' si huê Ma'an huin sa gi'hiaj ganandin nej guiì màn ruhuâ yumiguì nanj ánj.

**Gi'hiaj Ma'an Jesús ganahuin da'ní 'ngo
sí ní kaj sun riñan gobierno**

⁴³ Gachîn huìj gui, nì gahui Ma'an Jesús ruhuâ yuman' dânj nì ga'an riñan hio'ó Galilea. ⁴⁴ Nì gataj Ma'an si nitaj àmàn huaj gíninj hue'ê 'ngo sí gataj dàj gahuin riñan nej guiì màn ruhuâ yíñán sô'. ⁴⁵ Nì nga ga'na' Ma'an Jesús riñan hio'ó Galilea, nì ganahuin ra'a nej guiì màn riñan hio'ó dânj Ma'an, dadin' gà' gini'in ninj daran' nej da'nga gi'hia ruhuâ yuman' snà'ànj Jerusalén, gui nga ginun gi'ñanj an; dadin' ga'anj ninj gui nga ginun gi'ñanj yuman' snà'ànj dânj.

⁴⁶ Nì ga'na' nîn Ma'an Jesús, yuman' Kaná huin do'ó Galilea, ñan gi'hia si ganahuin nnee nne bino. Nì ruhuâ yuman' dânj nne 'ngo sí 'hiaj sun riñan 'ngo rey nì ní kaj sô' sun yàkàn, nì nda ruhuâ yuman' Kapernaúm nne da'ní sô' sanj si a'nan' sô'. ⁴⁷ Nì nga gunin sí nânj si ga'na Ma'an Jesús ne' Judea nì guyumanj riñan hio'ó Galilea, nì ga'na' sô' riñan Ma'an nì gachín nì'hiaj sô' nì gataj sô' gunin, gi'hiá rè' sunuj u nì ga'anj rè' nì gi'hiá rè' si ganahuin da'ní, dadin' doj sînj huaj nì gàhuì' sij nanj ánj. ⁴⁸ Hiô' nì gataj Ma'an Jesús:

—Nì nùnj huin si gini'in nej suj nej da'nga'a gi'hiâ nì nùnj huin si gini'in nej suj gi'hiâ ganahuin nej guiì nì gà' dânj nì si guyumân ruhuâ nej suj mánj.

⁴⁹ Nì gataj sí ní kaj sun yàkàn dânj:

—Señor, ga'anj rè' hiaj nìn' gachin gàhuì' da'ní nì gi'hiâ rè' sunuj u nì ganahuin sij.

⁵⁰ Nì gataj Ma'an Jesús:

—Ga'anj', dadin' huà nì'nà' da'nít.

Nì guyumân ruhuâ sí nânj ni'in sô' nej nuguan' gataj Ma'an Jesús, huê danj nì ga'anj sô'. ⁵¹ Nì nga huaj gùnùkuì' sí dânj yuman' huin yíñán sô', nì ga'na' ganahuin ra'a nej si-musû sô', nì ganata' nej musu nì gataj nej sô':

—Huà nì'nà' da'nít nanj ánj.

⁵² Hiô' nì gachín na'anj sí dânj nì gataj sô', dàj orâ ganahuin sij nanj únj. Nì gataj nej sí dânj:

—Gukî 'ngo si aga' chij i giyichin' si n̄n gachi'i sij n̄nj án̄j.

⁵³ N̄i garânj da'nga ruhuâ rej silíj n̄nj si huê orâ n̄nj huin nga gataj Ma'an Jesús: “Huâ n̄nà' da'nít”; n̄i guyumân ruhuâ sí n̄nj n̄i huê danj n̄nj guyumân ruhuâ da' huâ gè dukuâ sô' ni'in nej sô' Ma'an Jesús.

⁵⁴ N̄i huê n̄nj huin gisíj huìj da'nga'a gi'hiaj Ma'an Jesús nga ga'an riñan hio'ó Galilea.

Du'hua tankî Betesda nngaj 'ngo sí na'hue gisikì' nnee kú

5 Ne' rùkù nga gahuin nej n̄nj n̄i huâ 'ngo si-gi'ñ̄nj nej judío, n̄i gahui Ma'an Jesús ga'an Jerusalén.

² N̄i ruhuâ yuman' snà'ànj Jerusalén nun 'ngo tankî nnee n̄i gù'nàj tankî dânj n̄nj hebreo betesda, rahue' gù'nàj ñan gatûj nej matsij i, n̄i hiuj dânj nikin' ùn'ùn' chran arku. ³ N̄i riki nej chran arku n̄nj màn ùta gà'ì nej guìi a'nan'an, n̄i màn nej guìi go'oj, nej guìi go'chroj o, nej guìi na'hue gisikì' nnee kú.

⁴ Dadin' da' gachin 'ngo diú lij n̄i gininj 'ngo ángel ga'naj ñan n̄n nne dânj, n̄i gisikì' nne dânj gi'hia; n̄i sí gahuin hio sin̄in gatûj ruhuâ nne dânj nga gisikij, n̄i giyî'nej ahuin n̄nj yi'ì ara'hue' sô'. ⁵ N̄i hiuj dânj nngaj 'ngo sí dânj n̄i gà' gisíj hio' ko yinun' huà'n̄nj ìn a'nan' sô'. ⁶ N̄i gini'in Ma'an Jesús nngaj sí n̄nj, n̄i gayakaj guendaj si gà' gisíj ùta gà'ì hio'o a'nan' sô', n̄i gachin na'an Ma'an sí dânj n̄i gata gun̄in sô':

—Huâ ruhuâ' ganahuin' nî'.

⁷ Gataj sí a'nan' dânj,

—Señor, huâ ruhuâj san̄i nitaj gà' 'ngo sí duguatûj ñ̄nj ruhuâ tankî man nga gisikì' nnee; n̄i nga n̄in' gahuin ràn huâ n̄i gà' gatûj sin̄in a'ngô sí n̄nj án̄j.

⁸ N̄i gataj Ma'an Jesús gun̄in sí dânj:

—Ganachi sò' n̄i gatâ' duhuêt n̄i nan' dukuâ n̄nj án̄j.

⁹ N̄i orâ chre n̄i ganahuin sí n̄nj, n̄i ganakaj sô' duhuê sô' n̄i gayi'ì sô' n̄i gaché sô'. N̄i gui dânj huin gui ganarânj rûhua.

¹⁰ Hiô' nî gayi'î nej sí judío nî gataj nej sô' gunin si ganahuin sà' nneè kú dânj:

—Gui nan huin gui ganarânj ruhuâ; nî sî ga'hue gatâ' duhuêt ga'anj mánj.

¹¹ Nî gataj sí dânj:

—Mâ'an sí gi'hiaj ganahuín, nî huê sô' huin sí gataj: “Gata duhuêt nî ga'anj nanj ánj.”

¹² Hiô' nî gachín na'anj nej sí dânj nî gataj nej sô':

—Ahuin sí gataj: “Gatâ duhuêt nî gache' nî ga'anj rà'aj.”

¹³ Sanî nun ni'in sí dânj ahuin sí gi'hiaj ganahuin sà' nneè kú sô', dadin' guxun Jesús Mâ'an hiuj dânj. ¹⁴ Ne' rùkù nî ganari' Mâ'an Jesús sí nânj nga nikin' sô' ruhuâ hue' nûhui nî gata gunin sô':

—Nî'hiaj' dadin' gà' ganahuin sà' nneè kú'; nî sî gi'hiá' gakîn'in gà' mánj, dadin' ga'hue nî gùyùmàn a'ngô sañun niko riñan' nanj ánj.

¹⁵ Huê danj nî ga'anj sí nânj, nî ganata sô' gunin nej sí judío si Jesús huin sa gi'hiaj ganahuin sô'. ¹⁶ Nî rayi'î nânj nî gata rùhuà nej sí judío Mâ'an Jesús, guendâ gi'hia ganahuin nej guî nej gui ganarânj rùhua. ¹⁷ Nî nanikàj Mâ'an Jesús nî gata:

—Nda gui hiaj nî gi'hiaj sun Mâ'an Rê, nî huê danj nanj ñunj nî gi'hiaj súnj nej nanj ánj.

¹⁸ Rayi'î nej nuguan' ga'min Mâ'an Jesús nî ùta gahuin ruhuâ nej sí judío dagahui' nej sô' Mâ'an, dadin' sê man 'ngò rîn guendâ nun ginikaj chre gui ganarânj ruhuâ huin, dadin' rayi'î guendâ gata si Rê huin Mâ'an Ña'anj an, hiô' nî gi'hia si guñan chre huin gà Mâ'an Ña'anj an.

Ûta nîko ginikaj sun Mâ'an Jesús

¹⁹ Hiô' nî nanikàj Mâ'an Jesús, nî gata:

—Yàngà' nî yàngà' hia' nîn' gâtà: Nî nitaj núnj chrúnj gi'hia, man nej sa gini'ín gi'hiaj Mâ'an rê huê nej danj huin sa chrúnj gi'hia, dadin' daran' nej sa chrún Mâ'an rê gi'hia nî huê nej danj huin sa chrúnj gi'hia nanj ánj. ²⁰ Dadin' 'î ruhuâ Mâ'an Rê ni'in ñunj, nî daran' nej sa gi'hia nî huê nej dânj

huin sa gidiganj ñunj, nì dānanj niko doj hua nej sa gidiganj riñānj, nì ūta gahuin ñā'anj ruhuā nej suj nga gini'in nej suj sa gi'hia nanj ánj. ²¹ Dadin' dāj rŭn' gi'hiaj Ma'an Rê nga gana'nŭnj nej nĭman, nì huê danj nanj rikij suun riñānj nì ga'hue gi'hia si ganahuin nì'nà' nimān nej guiì garan' ruhuaj. ²² Huê danj nanj nitaj si ga'min gakĭn' Rê sa gi'hiaj nej guiì mánj. Daran' nej sun dānj duguachinj riñānj nì ñunj huin sa ganakaj guendā dāj gi'hiaj da' go'ngo nej guiì. ²³ Da'nga nì ginikaj chrej daran' nej guiì riñānj dāj rŭn ginikaj chrej ninj riñan Ma'an Rê. Nì guiì nitaj si nĭkaj chrej riñānj, nì nitaj si nĭkaj chrej ninj riñan Ma'an Rê Ñā'anj ga'nĭn ga'ná mánj.

²⁴ 'Yàngà', nì yàngà' hia nĭn' gatā: Nì guiì gunĭn si-nùguàn'ànj, nì guyumān ruhuā ninj ni'in ninj Ma'an sa ga'nĭn ga'ná, nì gane nìgànj ninj ngà Ma'an Ñā'anj an; nì sĭ giran' sañun ninj gà' mánj, dadin' gahuin ninj guiì gahu'i sanĭ ganahuin nì'nà' ninj. ²⁵ Yàngà' nì yàngà' hia nĭn' gatā: Gùyùmàn gui nì hĭaj huin, nga gunĭn nej nĭman gà'mìn; nì nej nimān gunĭn nuguan' ga'mĭnj nì gane nìgànj ninj. ²⁶ Dadin' dāj rŭn' hua nì'nà' Ma'an Rê gi'hiaj Ma'an, nì huê danj giri' nĭ'hiā si ga'hue gi'hia ga nì'nà' Ma'án; ²⁷ Nì huê danj rikĭ Ma'an Rê suun ra'á guendā ga'hue gayakaj guendāj dāj gi'hiaj nej guiì, dadin' huê Ma'án huin sa nĭkaj sun riñan yumiguiì nānj. ²⁸ Sĭ gahuin ñā'anj ruhuā nej suj rayi'ĭ nej nuguan' gata mánj: Dadin' gùyùmàn gui nì daran' nej nimān nngaj riki hio'óo nì gunĭn ninj gà'mìn nanj ánj; ²⁹ Nì gànà'nĭnj nej nimān gi'hiaj sa sà'a nì gahuĭ ninj ñan nngaj ninj dānj guendā gane nìgànj ninj; sanĭ nej nimān gi'hiaj gakĭn'in nì gahuĭ ninj ñan nngaj ninj dānj guendā giran' sañun nìgànj ninj nanj ánj.

Sa gini'in Ma'an Cristo gi'hiaj Re nì huê danj gi'hia

³⁰ Nitaj nùnj ga'hue gi'hia ngà Ma'án mánj; sa gunĭn nì huê dānj huin sa gayakaj guendāj; nì dāj gayakaj guendāj nì huê dānj huin sa nĭka gi'hia, dadin' sê sĭ gi'hia sa garan' ruhuāj mánj, gi'hia dāj garan' ruhuā Ma'an sa ga'nĭn ga'ná. ³¹ Sĭ

gànàtáj rayi'í Ma'án, nì nuguan' gànàtáj nì sê nuguan' yàngà'a huin mánj. ³² A'ngô sô' huin sa gànàtá' rayi'í, nì ni'ín si nuguan' gànàtá' sô' rayi'í nì huin nuguan' yàngà'a. ³³ Nì nga ga'nín nej suj nej sí ga'anj gáchìnj na'anj riñan Juan, nì nuguan' ganata' sô' huin sa yàngà'a rayi'í. ³⁴ Sanì ñùnj nì nitaj si ànà'hui si gànàtá' 'ngô sí dàj huaj mánj; sanì gatâ dànánj, da'nga nì ga'hue ganánin nej suj. ³⁵ Dàj rùn' huin chrun tàj ña'an gudugùn huê danj huin Juan dadin' ganata' sô' si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an riñan nej suj nì garánj da'nga' ruhuâ nej suj gi'hiaj sô'; nì ga 'ngô diú nì gahuin ñìhià' ruhuâ nej suj nì gaché nej suj chrej gidigân sô'. ³⁶ Sanì nej nuguan' ganatá nì dànánj du'hue man doj gà' da' nej nuguan' ganata' Juan; dadin' sun rikî Ma'an Rê guendâ dagahuín, nì huê nej sun dânj huin sa ganata' rayi'í, nì huê nej sun dânj huin sa ganata' si Ma'an Rê ga'nín ga'ná. ³⁷ Nì huê Ma'an Rê huin sa ga'nín ga'ná, nì Ma'an huin sa ganata' rayi'í. Sanì nitaj àmàn gunin nej suj nej nuguan' ga'min nì nun gini'in nej suj dàj hua Ma'an mánj, ³⁸ nì huê danj nanj nitaj si nun si-nùguàn' Ma'an ruhuâ nimân nej suj; dadin' nun gùyùmàn ruhuâ nej suj ni'in nej suj, Ma'an sa ga'nín ga'ná riñan nej suj mánj. ³⁹ Nadigi'ñun nej suj si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an; dadin' rú'huaj si huej huin sa gidigân nì ga'hue gànàrì' nej suj nì ganahuín ñì'nà' nej suj nì gane ñìgànj nej suj ngà Ma'an Ña'anj an; ⁴⁰ sanì na'huej nej suj ga'na' nej suj riñánj huê danj nì sì ganahuin ñì'nà' nej suj mánj.

⁴¹ 'Nun na'hui si gita ra'a nej sí rayi'í nej sa gi'hia mánj.

⁴² Sanì ni'ín, si nitaj sa 'ì ruhuâ Ma'an Ña'anj an nun ruhuâ nimân nej suj. ⁴³ Ñùnj nì ga'ná ngà siyugui Ma'an Rê, nì nun ganahuín ra'a nej suj ñùnj; nì si hua a'ngô sí ga'na' ngà siyugui ma'an sô', nì ganahuín ra'a nej suj sô'. ⁴⁴ Dàj gi'hiaj nej suj ga'hue gùyùmàn ruhuâ nej suj, dadin' ùta garan' ruhuâ nej suj si ga'min hue'ê 'ngô nì a'ngô nej dugui' nej suj rayi'í nej suj, nì nitaj si nana'hui' nej suj si ga'min hue'ê Ma'an Ña'anj an rayi'í nej suj rà'aj. ⁴⁵ Nì sì ganin ruhuâ nej suj si garan ruhuáj rayi'í nej suj riñan Ma'an Rê mánj; hua niñan sô' garan

ruhuâ rayi'í nej suj, nì sô' dânj huin Moisés, dadin' ganîn ruhuâ nej suj si sa gidigân sô' gi'hiaj gananj nej suj. ⁴⁶ Dadin' si guyumân ruhuâ nej suj ni'in nej suj Moisés, hiô' nì gùyùmàn ruhuâ nej suj ni'in nej suj ñunj, dadin' huê rayi'í huin sa gachrûn Moisés. ⁴⁷ Sanì si nitaj si guyumân ruhuâ nej suj ni'in nej suj ñanj gachrûn Moisés, nì dàj gi'hiaj nej suj gùyùmàn ruhuâ nej suj ni'in nej suj si-nùguàn'anj rà'aj.

Ga'hui' Ma'an Jesús Ya ùn'ùn' mîn nej sí

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17)

6 Ne' rùkù nej nânj, nì ga'anj Ma'an Jesús ne' ané du'hua nne ña'anj gù'nàj Tiberia huin do'ó Galilea. ² Nì nìkò' ùta gà'ì nej guì rìgì ga'na' ninj rukù Ma'an, dadin' gini'in ninj si ùta ganahuin nej guì a'nan'an gi'hiaj Ma'an. ³ Nì gahui Ma'an ga'an raā 'ngo kij ì, nì ga'anj gane ngà nej sí 'na' gahuin chrûn riñan hiuj dânj. ⁴ Nì gà' doj huaj gùyùmàn gi'ñanj pascua, si-gi'ñanj nej sí judío. ⁵ Nì ganachi nikaj ñan Ma'an Jesús, nì gini'in si 'na' ùta gà'ì nej guì riñanj, nì gata gunin Felipe:

—Dànè' ga'anj girun' rachrúun ya daran' nej guì nânj rà'aj.

⁶ Sanì man si gata dānanj gunin sô' guendā ruhuaj gayaka da'nga'a ngà sô'; dadin' gà' ni'in sà'aj dàj gi'hia girì' nej guì ya ninj. ⁷ Nanikàj Felipe nì gataj sô':

—Si girun' huìj sientu denario rachrúun nì dàdò' sijn gisi ya nej guì nanj ánj.

⁸ Nì gataj: Andrés sô' huin dinín Pedro sí ga'na' gahuin chrûn riñanj.

⁹ —Hiuj nânj nikin' 'ngo sí hua lij, nì nikaj sô' ùn'ùn' rachrún sebada nì nikaj sô' huìj yukuaj a; sanì àmàn gisìj nânj ya nej guì rigìi rà'aj.

¹⁰ Hiô' nì gataj Ma'an Jesús:

—Gataj nej suj gunin nej guì si ga'anj gane ninj.

Nì ùta mân koj o riñan hio'ó dânj, nì ga'anj gane daran nej guì nì gisìj 'ngo si ùn'ùn' mîn nej sí mân hiu dânj. ¹¹ Nì gida'

Mạ'an Jesús nej rachrúun, nị nga gisij ga'huij si guruhuâ Mạ'an Nạ'anj an, nị guchra' dạ'a nị ga'huij ra'a nej sí ga'na' gạhuin chrụn riñanj, nị huê danj gi'hia ngà nej yukuaq a, nị si hua sí ruhuâ ya doj nị hua doj ya nej sô'. ¹² Nị nga gisij ya daran' nej guiì nị gunumân riki ninj, nị gataj Mạ'an Jesús gunin nej sí ga'na' gạhuin chrụn riñanj:

—Ganaran' nej suj nej dasû gunâj dânj, nị sị girê' gạ' si 'ngo dasû lij mánj.

¹³ Nị ganaran' nej sô' nej dasû lij gunâj dânj, nị mân ùn'ùn' gè rachrúun huin sanị gisi yâ daran' nej guiì nị dânanj gunâj yùhuìj yugûti nej dasû lij nej rachrún dânj ganaran' nej sij.

¹⁴ Hiô' nị nga gini'in nej sí nânj nej da'nga gi'hiaj Mạ'an Jesús, nị gataj nej sô':

—Yàngà' hia nìn' nị sí nânj huin sô' gataj daj gạhuin nị ga'na' sô' ruhuâ yumiguiì.

¹⁵ Sanị garânj da'nga' ruhuâ Mạ'an Jesús si ruhuâ nej sij ga'na' gịda'a nej sij Mạ'an nị ganachrụn sun nej sij gạhuin Rey nị ginikaj sunj riñan nej sij, huê danj nị guxunj Mạ'an nị ga'anj 'ngo rìn riki kij ì.

Aché Mạ'an Jesús riñan nne ñạ'anj

(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

¹⁶ Nị nga ginìn gui dânj, nị gananiñ nej sí ga'na' gạhuin chrụn riñanj nị ga'anj nej sô' du'hua nne ñạ'anj, ¹⁷ nị nga gatûj nej sô' ruhuâ barku nị gachîn nej sô' ga'anj nej sô' yuman' Kapernaúm. Sanị gạ' 'nạ' gạhuin rumin', nị hua nanj nun ga'na' Mạ'an Jesús riñan nej sô'. ¹⁸ Nị ùta ganayumàn nne ñạ'anj dadin' ùta nùkuaj ga'huij nanèe. ¹⁹ Nị gạ' gisij gaché barkû da'nga' 'ngo si ùn'ùn' nej si huàtàn' mìn metru riñan nne ñạ'anj, nị gini'in nej sij gaché Mạ'an Jesús 'naj riñan nne ñạ'anj, nị 'nạ' nichij riñan barkû nụn nej sij; nị ùta guyu'hui' nej sij gi'hia. ²⁰ Sanị gataj Mạ'an Jesús gunin nej sij:

—Nùnj huin; nị sị guyu'hui nej suj mánj.

²¹ Hiô' nî ûta ganahuin nîhià' ruhuâ nej sij nî ganahuin ra'a nej sij Ma'an Jesús nî gatu ruhuâ barkû nun nej sij huaj nej sij, nî nda nanè chre guchi' barkû dânj riñan hio'ó huaj nej sij.

Nana'hui' nej guiì Ma'an Jesús

²² Gui dânj nî gini'in nej guiì gimân du'hua nne ña'anj nga Ma'an Jesús si 'ngo rîn barku nikîn', nî man 'ngo rîn nej sí ga'na' gahuin chrûn riñan Ma'an gatûj ruhuâ barku nî ga'anj nej sô' nî nun ginî'in nej guiì gatû Ma'an Jesús ga'an ruhuâ barku dânj ga'an nga nej sô'. ²³ Huê danj nî gyumân a'ngô nej barku 'na' riñan hio'ó Tiberia du'hua nne ña'anj ñan yâ nej sij rachrûun nga ga'hui' Ma'an Jesús si guruhuâ Ma'an Na'anj an. ²⁴ Nî nga gini'in nej guiì, si nitaj Ma'an Jesús nikîn' hiuj dânj, nî nitaj nej sí ga'na' gahuin chrûn riñan Ma'an nikîn' hiuj dânj, nî gatûj ninj ruhuâ nej barkû màn hiuj dânj nî ga'anj ninj Kapernaúm, dadin' nana'hui' ninj Ma'an Jesús.

Jesús huin rachrûn gi'hiaj ga nî'nò'

²⁵ Nî nga ganari' ninj Ma'an Jesús ané du'hua nne ña'anj, nî gataj ninj gunîn:

—Maestrûj àmàn àsij gyumân Ma'ân rè' hiuj nânj rà'aj.

²⁶ Nanikàj Ma'an Jesús nî gata:

—Yàngà' nî yàngà' hia nîn' gata gunîn nej suj nî nana'hui' nej suj ñùnj dadin' ruhuâ nej suj giri' nej suj rachrûun yâ nej suj nî gunumân riki nej suj, sanî sê sî nana'hui' nej suj ñùnj guendâ gini'in nej suj da'nga' gi'hiâ mánj. ²⁷ Gi'hiaj sun nej suj, sanî sê rayi'î nihia ga'hue girê' mánj, gi'hiaj sun nej suj rayi'î nihia ga nìgànj sa sî girê', nî huê nihia dânj huin sa rìkùj; dadin' huê rayi'î nihia dânj huin sa ga'min Ma'an Rê. ²⁸ Hiô' nî gataj nej sí dânj:

—Nùnj huin si gi'hiaj nej ñùnj nî ga'hue dagahuin hue'ê nej ñùnj riñan Ma'an Na'anj an rà'aj.

²⁹ Nanikàj Ma'an Jesús nî gata:

—Huê nej nânj huin sa garan' ruhuâ Ma'an Ña'anj an gi'hiaj nej suj, gùyùmàn ruhuâ nej suj ni'in nej suj Ma'an sa ga'nín ga'ná riñan nej suj. ³⁰ Hiô' ni gataj nej sij:

—Ahuin da'nga' ga'hue gi'hiâ', ni gini'in nej nûn ni gùyùmàn ruhuâ nej nûnj ni'in nej nûnj sò' rà'aj. ³¹ Dadin' rej nej nûnj ni yâ nej sô' rachrún maná riñan hio'ó nàkòo, dàj rûn' taj riñan si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an: “Rachrún ga'na' yàtà'a ga'hui' Ma'an Ña'anj an yâ nej sij.”

³² Ni gataj Ma'an Jesús:

—Yàngà', ni yàngà' hia nîn' tâ: Si sê rachrún ga'na' yàtà'a huin sa rikî Moisés yâ nej suj mánj. Sanì Ma'an Rê huin sa rikì rachrún yàngà' hia ni rachrún dânj huin sa ga'na' yàtà'a.

³³ Dadin' si-ràchrúnj Ma'an Ña'anj an huín dadin' ginín ga'ná ne' yàtà'a ni gi'hia si ganahuin nì'nà' Ma'an nimân nej guiì màn ruhuâ yumiguiì.

³⁴ Ni gataj nej sí dânj:

—Señor, rikì sò' daran' nej gui rachrún dânj ya nej nûnj.

³⁵ Ni gataj Ma'an Jesús:

—Nûnj huin rachrún gi'hiaj ga nì'nà' Ma'an nimân nej suj; nej guiì 'na' riñanj, ni nitaj àmàn gànàchinj yi'naa riki ninj mánj; ni nej guiì gùyùmàn ruhuâ ni'in nûnj, ni nitaj àmàn gànàkò ninj nnee mánj. ³⁶ Sanì nûnj taj gunín nej suj, ni nûnj huin si gini'in nej suj nûnj, sanì gà' danj ni sî guyumân ruhuâ nej suj ni'in nej suj nûnj mánj. ³⁷ Daran' nej guiì rikî Ma'an Rê ra'á, ni ga'na' ninj riñanj; ni nej guiì ga'na' riñanj, ni sî giríj ga'anj ninj ne' ye'e mánj. ³⁸ Dadin' ginín ga'ná yàtà'a, sanì sî ga'hue gi'hia sa garan' ruhuâj mánj, ga'ná guendâ gi'hia sa garan' ruhuâ Ma'an sa ga'nín ga'ná. ³⁹ Ni huê nânj huin sa garan' ruhuâ Ma'an Rê, Ma'an sa ga'nín ga'ná: Daran' nej guiì rikij riñanj, ni gà' si 'ngo ninj sî ga'anj ni'hia gi'hia, dadin' gi'hia si gànà'ninjinj ninj gui ga'na' ne' ñaan. ⁴⁰ Ni gi'hiâ dânanj dadin' garan' ruhuâ Ma'an Rê Ma'an sa ga'nín ga'ná: Dadin' daran' nej guiì ginûn ñan nûnj, ni guyumân ruhuâ ninj ni'in ninj nûnj, ni gane nìgànjinj; ni nûnj gi'hiaj ni gànà'ninjinj ninj diû ga'na' ne' ñaan.

⁴¹ Huê danj nì gayi'ì nej sí judío, nì ga'min nej sô' rayi'î Ma'an Jesús, rayi'î guendâ gata: “Ñùnj huin rachrún gininj ga'na' yàtà'a.” ⁴² Nì gataj nej sô':

—Sê sí nânj huin Jesús, da'ní José, dadin' ni'in nê' rej sij ngà nni sij rà' saj ûn'. Nùnj huin saj nì gataj sij: Yàtà'a ginîn ga'ná.

⁴³ Nanikàj Ma'an Jesús nì gata:

—Sì ga'min nej suj rayi'î nej dugui' nej suj mánj. ⁴⁴ Gà' si ngo nej guiì sî ga'hue ga'na' riñânj, si nitaj si nìkaj Ma'an Rê ga'na' ninj riñânj mánj; nì ñùnj huin sa gi'hiaj gànà'nînj ninj nej gui ga'na' ne' ñaan. ⁴⁵ Nì huê danj taj riñan ñanj librú gachrún nej sô' gataj dàj gahuin: “Huê danj nì, Ma'an Rê gidigân riñan daran' nej guiì.” Nì guiì gunîn nì gahuin chrún ninj gi'hia, nej guiì dânj huin sa ga'na' riñânj.

⁴⁶ Nì sê sî gini'in nej guiì dàj hua Ma'an Rê mánj, man ñùnj huin sa ni'in dàj huaj, dadin' huê Ma'an huin sa ga'nín ga'ná.

⁴⁷ Yàngà' nì yàngà' hia nìn' tâ: Guiì guyumân ruhuá ni'in ñùnj nì gane nìgànj ninj. ⁴⁸ Ñùnj huin rachrún gi'hiaj ga' nì'nà' ninj.

⁴⁹ Yâ rej nej suj rachrún maná nga gane nej sô' riñan hio'ó nàkòo, sanì gahui' nej sô'. ⁵⁰ Sanì ñùnj ga'min rayi'î rachrún gininj ga'na' yàtà'a, nì nej guiì ya rachrún nânj, nì sî gahui' ninj mánj. ⁵¹ Ñùnj huin rachrún nì'nà' gininj ga'na' yàtà'a; nì si hua 'ngo guiì ya rachrún nânj, nì gane nìgànj ninj; nì rachrún rikìj ya ninj huin nneè kû, nì ga'hue ganahuin nì'nà' ninj gi'hia.

⁵² Hiô' nì gayi'ì nej judío nì ùta gunîn' nej sô' nì gataj nej sô':

—Dàj gi'hiaj sí nânj ga'hue rikì sô' nneè kú sô' yo' rà'aj.

⁵³ Nì gataj Ma'an Jesús:

—Yàngà' nì yàngà' hia nìn' gata: Nì si sî yâ nej suj nnêj, nì sî go'o nej suj tún, nì sî ga'hue ga' nì'nà' nej suj mánj. ⁵⁴ Guiì yâ nnêj nì go'o ninj tún, nì gane nìgànj ninj; nì ñùnj gi'hiaj gànà'nînj ninj nej guiì ga'na' ne' ñaan. ⁵⁵ Dadin' nneè kû huin nihia yàngà'a, nì tún huin nne yàngà' go'o nej suj. ⁵⁶ Guiì yâ

nneè kû nî go'o ninj tún, nî nne ninj ngàj nî nné ngà ninj.

⁵⁷ Dàj rûn' ga'nîñ Ma'an Rê huà nì'nà'a ga'ná, nî huà nì'nàj gi'hiaj Ma'an, huê danj nî guì ya nnêj, nî ga nì'nà' ninj.

⁵⁸ Nânj huin rachrún gininj ga'na' yàtà'a; nî nitaj si huaj dàj rûn' hua rachrún maná yâ rej nej suj, dadin' yâ nej sô' sanì gahui' nej sô'; guì ya rachrún nânj, nî gane nìgànj ninj.

⁵⁹ Huê nej nuguan' nânj ga'min Ma'an Jesús nga nikînj ruhuâ hue' si-nùhuì nej judío, nî huê dànanej gidiganj ruhuâ yuman' Kapernaúm.

Nuguan' gi'hiaj ga nì'nà' nìgùn'

⁶⁰ Nî nga gunîñ, gà'ì nej sí 'na' gahuin chrûn riñan Ma'an Jesús nej nuguan' nânj nî gataj nej sô':

—Ûta chî' hua nuguan' nânj; nî ahuin guì gùnùkuaj gunîñ gà' ùnj.

⁶¹ Nî garânj da'nga' ruhuâ Ma'an Jesús si dànanej a'min nej sí 'na' gahuin chrûn riñanj rayi'í si-nùguàn'anj, nî gata gunîñ nej sô':

—Gina'an ruhuâ nej suj rayi'í nuguan' nan nanj nî'. ⁶² Dàj gi'hiaj nej suj, si ginì'in nej suj gâhuì gà'àn yàtà'a ñan gane sinînj rà'aj. ⁶³ Ma'an Espíritu Santo huin sa gi'hiaj ganahuin nì'nà' nej guì; sanì 'ngo sí nî nitaj nùnj ga'hue gi'hia sô' mánj; nej nuguan' ga'mînj nî huej huin sa gi'hiaj ga'hue ganahuin nì'nà' nej guì. ⁶⁴ Sanì huà dà'aj nej suj nitaj si guyumân ruhuâ nî'in si-nùguàn'anj sanì ùta gîran' sañun nej suj.

Dadin' àsj sinîin nî gà' nî'in Ma'an Jesús ahuin nej guì nitaj si guyumân ruhuâ nî'in Ma'an, nî gà' nî'in ahuin sí nàgà'huì' Ma'an riñan nej judío. ⁶⁵ Nî gata:

—Rayi'í dan gatâ nî gà' si 'ngo guì sî ga'hue ga'na' riñanj, si nuhui' Ma'an Rê ga'nîñ ga'na' ninj mánj.

⁶⁶ Àsj gui dânj nî nanikàj rùkù ùta gà'ì nej sí ga'na' gahuin chrûn riñan Ma'an Jesús, huê danj nî nitaj si gaché nej sô' ngà Ma'an gà' mánj. ⁶⁷ Hiô' nî gataj Ma'an Jesús gunîñ nej yùhuìj nej sí ga'na' gahuin chrûn riñanj: —Ruhuâ nej suj nànikàj nej suj nî ga'anj nej suj nej nanj nîñ'.

⁶⁸ Nanikàj Simón nì gataj sô':

—Señor, ahuin a'ngô sô' riñan ga'anj nej ñûnj rà'aj. Nì si sò' huin sa nìkaj nuguan' nagi'hiaj nì'nà' nej ñûnj nì gane nìgàn nej ñûnj rà'aj. ⁶⁹ Nì guyumân ruhuâ nej ñûnj ni'in nej ñûnj Ma'ân rè' nì ni'in nej ñûnj si huê Ma'ân rè' huin Ma'an Cristo, Da'ní Ma'an Ña'anj huà nì'nà'a.

⁷⁰ Nanikàj Ma'an Jesús nì gata:

—Sê yùhuìj ran' nej suj huin ganaguîj, nì 'ngo nej suj huin sa nàsà'a rà' saj ûn'.

⁷¹ Nì ga'min rayi'î Judas Iscariote, da'ní Simón Iscariote; dadin' sí nânj huin sí nàgà'huì' Ma'an, nì sô' huin 'ngo nej yùhuìj sí ga'na' gahuin chrun riñanj.

Nitaj si guyumân ruhuâ nej dinín

Ma'an Jesús ni'in nej sô' Ma'an

7 Ne' rùkù nga gisîj gahuin nej nânj, nì gaché Ma'an Jesús riñan hio'ó Galilea; dadin' na'huej ruhuaj gache riñan hio'ó Judea, dadin' ùta huin ruhuâ nej sí judío dagahui' nej sô' Ma'an. ² Nì gà' gahuin nichrun' si-gi'ñanj nej sí judío, nì gi'ñanj dânj huin sa gù'nàj tabernákulo; ³ nì gataj nej dinín Ma'an Jesús gunin:

—Gahui' sò' nì ga'anj' riñan hio'ó Judea, da'nga nì gini'in nej sí 'nà' gahuin chrun riñan' nej sa sà' gi'hiâ' râj. ⁴ Dadin' daran' nej sí ruhuâ si ginì'in nej guì sa gi'hiaj nej sô', nì nitaj si gi'hiaj huì nej sô' riñan nej guì mánj, dadin' duyinga' nej sô' sa gi'hiaj nej sô'. Si gi'hiâ' nej nânj nì gidigân sò' nej sa gi'hiâ' dan ginì'in a'ngô nej guì nanj ánj.

⁵ Dadin' gà' nitaj si yumân ruhuâ nej dinín Ma'an Jesús ni'in nej sô' Ma'an. ⁶ Hiô' nì gataj Ma'an Jesús:

—Huà nun gùyùmàn si-guì, sanì guendâ nej suj nì ahuin nanj gui huin gui sà'a riñan nej suj. ⁷ Si ga'hue gata rùhuà nej guì mán ruhuâ yumiguì ni'in ninj nej suj; sanì ñûnj nì gata rùhuà ninj, guendâ gununâj rayi'î nej si-gakìn' ninj. ⁸ Ga'anj

nej suj gi'ñanj dânj; dadin' si ga'an gi'ñanj danj mánj, dadin' hua ñin' gächin gùyùmàn si-guí.

⁹ Huê dânanj ga'min Ma'an Jesús, ni guna Galilea.

**Gà' gahuin da'aj gi'ñanj tabernákulo
nga guchi' Ma'an Jesús**

¹⁰ Sani nga ga'anj nej dinín Ma'an Jesús gi'ñanj dânj, ni ne' rùkù ni ga'anj Ma'an gi'ñanj dânj, sani nun ga'anj ra'ngaj, dadin' si nikin' huij. ¹¹ Huê danj ni nana'hui' nej sí judío Ma'an Jesús siganin' nej guì mán gi'ñanj dânj, ni gataj nej sô': — Dànè' nikin' sí dânj rà'aj.

¹² Ni ùta a'min nej guì rìgì mán hiuj dânj rayi'í Ma'an Jesús, ni da'aj ninj gataj: “'Ngo sí sà'a huin sij”; sani a'ngô da'aj gataj: “Sê sí sà'a huin sí dan mánj, sí gidigañu'unj nej guì yùmàn'an huin sij nanj ánj.”

¹³ Sani nitaj si ga'min rà'ngà' nej sô', rayi'í Ma'an Jesús, dadin' yu'hui' nej sô' ni'in nej sô' nej sí judío.

¹⁴ Sani gà' 'na' gahuin da'aj gi'ñanj dânj ni gatùj Ma'an Jesús ruhuâ nùhui ni gayi'ij ni gidiganj si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an riñan nej guì. ¹⁵ Ni gahuin ña'anj ruhuâ nej judío, ni gataj nej sô':

—Nùnj huin saj ni chrùn sí nânj gahia sô', ni nitaj skuela ga'anj sô' rà'aj.

¹⁶ Nanikàj Ma'an Jesús ni gata:

—Nej yì'ñin' nej nuguan' gidigán ni sê nej sa giri ràj huin mánj, si-nùguàn' Ma'an sa ga'nín ga'ná huin sa ga'mînj. ¹⁷ Si hua 'ngo guì garan' ruhuâ dagahuin riñan Ma'an Ña'anj an, ni ga'hue gin'in ninj dadin' nej yì'ñin' nej nuguan' ga'mînj ni si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an huin, dadin' sê si ga'mînj guendâ Ma'an mánj. ¹⁸ Sí ganain' rayi'í ma'an ni ganain' sô' rayi'í sô' dadin' ruhuâ sô' si ga'min hue'ê nej guì rayi'í sô'; sani sí garan' ruhuâ si ga'min hue'ê nej guì rayi'í Ma'an Ña'anj an, sí nânj huin sí yàngà'a, ni nitaj gakìn'in hua ruhuâ nimân sô'.

¹⁹ 'Sê Moisés rikí si-ley Ma'an Ña'anj an riñan nej suj, ni gà' si 'ngo nej suj nitaj si dagahuin ley dan rà' saj ùn'. Nùnj huin saj ni ùta ganahuij ruhuâ nej suj dagahui' nej suj ñùnj rà'aj.

²⁰ Nanikàj nej sí rìgì dânj nì gataj nej sô':

—Aya' sò' sanì sa kīj ì nun ruhuâ nimân', dadin' ahuin nej sí huin ruhuâ ðagahui' sò' rà'aj.

²¹ Nanikàj Ma'an Jesús nì gata:

—Gi'hia 'ngo da'nga'a gui ganarânj ruhuâ nì ùta gahuin ñà'anj ruhuâ nej suj nanj nî'. ²² Rayi'f dan nì gataj Moisés si ga'ne' gachrin nej suj nnĭnj arán raa nneè nà'àj nej síi, sanì sê Moisés huin sa giri rā si danj gaj mánj, dadin' gà' danj gi'hiaj nej sachij gimân diû rĭki; sanì nej suj nì gui ganarânj ruhuâ nì ga'ne' gachrin nej suj nnĭnj arán raa nneè nà'àj nej síi. ²³ Nì si gui ganarânj ruhuâ ga'ne' gachrin nej suj raa nneè nà'àj nej síi, nì gataj nej suj si ðagahuin nej suj si-ley Moisés. Nì nùnj huin saj nì gina'an ruhuâ nej suj guendâ gi'hiâ si ganahuin da' hua gè nneè kú 'ngo sí a'nan'an gui ganarânj ruhuâ rà'aj. ²⁴ Si guta' chre nej suj gakĭn'in nej guì mánj, nì si yàngà' hia gini'in nej suj gi'hiaj ninj gakĭn'in hiô' nì ga'hue gâtà' gakĭn' dan yichrá ninj gi'hiaj nej suj.

Ganata' Ma'an Jesús dânè' ga'naj

²⁵ Nì gataj ða'aj nej guì 'nà' yuman' snà'ànj Jerusalén:

—Sê sí nânj huin nana'hui' nej sij ðagahui' nej sij rà' saj ùn'.

²⁶ Gi'ni'hiaj nej suj, dadin' niñan sij ga'min sij ñan màn nĭchra nej guì, nì nitaj nùnj gataj nej rej nĭkaj sũun riñan sij mánj. Ganani'in yàngà' nej sô' si huin sij Ma'an Cristo nanj nî'. ²⁷ Sanì ni'ín' dânè' huin yiñán sí nânj; sanì nga ga'na' Ma'an Cristo, nì gà' si 'ngo nej guì si gini'in dânè' ga'na' sô' mánj.

²⁸ Nga gidigân Ma'an Jesús riñan nej guì ruhuâ nũhui, ni ga'min nùkuaj sta'u Ma'an, nì gata:

—Ni'in nej suj ñùnj, nì ni'in nej suj dânè' ga'ná; sanì sê si ga'ná guendâ Ma'an mánj, sanì Ma'an sa ga'nĭn ga'ná huin 'ngo sa yàngà'a, sanì nun ni'in nej suj Ma'an mánj. ²⁹ Sanì ñùnj nì ni'ín' Ma'an, dadin' huê riñan Ma'an gahui ga'ná, nì huej huin sa ga'nĭn ga'ná.

³⁰ Hiô' ni ûta huin ruhuâ nej sij gîda'a nej sij Ma'an; sani gà' si 'ngo nej sij nun gîsij ruhuâ gîda'a Ma'an, dadin' hua nîn' gâchin gùyùmàn gui gîda'a nej sij Ma'an. ³¹ Ni ûta gà'i nej gui rîgî mán hiuj dânj guyumân ruhuâ ni'in Ma'an Jesús, ni gataj ninj:

—Nga ga'na' Ma'an Cristo, ni dânanj nîko doj ga nej da'nga gi'hia gà' da' nej sa gi'hiaj sí nânj nanj nî'.

**Ga'nîn nej fariseo nej sí nîkîn' dugumîn riñan nûhui
guendâ gîda'a nej sô' Ma'an Jesús**

³² Ni gunîn nej sí fariseo ngà nej rej huin ñaan, si dânanj ga'min nej gui rayi'î Ma'an Jesús; ni ga'nîn nej sô' ga'anj gîda'a nej sí nîkîn' dugumîn riñan nûhui nîko Ma'an Jesús.

³³ Hiô' ni gataj Ma'an Jesús:

—Hua nanj gané a'ngô diú lij ngà nej suj, ni ne' rùkù ni na'anj ñan nne Ma'an sa ga'nîn ga'ná. ³⁴ Nànà'huì' nej suj ñùnj, sani sî ganari' nej suj ñùnj; ni ñan gané ni sî ga'hue ga'na' nej suj mánj.

³⁵ Hiô' ni ga'min nej ma'an nej síchij judío siganînj nej ma'an nej sô' ni gataj nej sô':

—Dànè' ga'anj dîn'inj sí nânj, ni sî ga'hue gànàrì' nè' sô' rà'aj. Ga'anj sij riñan a'ngô nej judío nne riñan hio'ó Grecia, ni gidigân sij riñan nej sô' ni huê danj nanj gidigân sij riñan nej griego nej nanj nî'. ³⁶ Nùnj huin si gataj sij ruhuâ sij nga ga'min sij: “Nànà'huì' nej suj ñùnj, sani sî ganari' nej suj ñùnj mánj, ni ñan gané ni sî ga'hue ga'na' nej suj mánj.”

**Gunanj kîn huaj nne nì'nà'a ruhuâ
nimân nej gui guyumân ruhuâ**

³⁷ A'ngô rîn gui ganahuij gi'ñanj tabernákulo gui ña'an doj, ni ganayumàn Ma'an Jesús ni nanikîn' gahia ni ga'min nùkua ni gata:

—Si hua 'ngo nej suj ganakô nnee, ni ga'na' nej suj riñanj, ni go'o nej suj nne gîrîkij nanj ánj. ³⁸ Ni nej gui guyumân

ruhuâ ni'in ñunj, ni dâj rûn' taj riñan ñanj si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an, ni ruhuâ nimân ninj gūnānj kin huaj nne ni'nà'a.

³⁹ Ni ga'min Ma'an Jesús dānanj, si gùyùmàn ruhuâ nej gui ni'in ninj Ma'an hiô' ni ga'hue ganahuin rā'a ninj Ma'an Espiritu Santo, dadin' huā nìn' gāchin gùyùmàn Ma'an Espiritu Santo, dadin' huā nìn' gāchin ganahui Ma'an ga'an yàtà'a.

**Giyichra' da'aj nej gui ngà sa garânj
da'nga' ruhuâ ninj gi'hiaj Ma'an Jesús**

⁴⁰ Hiô' ni nga gunin, da'aj nej sí nikin' siganin nej gui rigi mán hiuj dânj ni gataj nej sô':

—Yàngà' hia nìn' ni 'ngo sí gataj dâj gahuin huin sí nânj.

⁴¹ Ni gataj a'ngô da'aj nej sí dânj:

—Sí nânj huin Ma'an Cristo.

Sani gataj a'ngô da'aj nej sô':

—Ga'hue gahui 'ngo sí gataj dâj gahuin ne' Galilea nanj nînj. ⁴² Sê sa taj riñan ñanj si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an huin si Cristo ni ga'na' sô' riñan nej da'nin si'nin rey David ni gahui sô' ruhuâ yuman' Belén ñan gane David rà' saj ûn'.

⁴³ Huê danj ni giyichra' da'aj nej sij da' yi'nin'in ni gunin nej sij rayi'î Ma'an Jesús. ⁴⁴ Ni da'aj nej sij ganin ruhuâ gida'a Ma'an Jesús guendâ gachri nej sij dukuâ ga'a; sani nun gisij ruhuâ gà' si 'ngo nej sij gida'a nej sij Ma'an mánj.

**Nitaj si guyumân ruhuâ nej sí nikaj
suun ni'in nej sô' Ma'an Jesús**

⁴⁵ Huê danj ni nanikàj nej sí nikin' dugumîn nûhui niko ga'anj nej sô' riñan nej síchij rej a'nin'in ngà riñan nej sí fariseo; ni gataj nej síchij dânj riñan nej sí nikin' riñan nûhui niko:

—Nunj huin saj ni nun ginikaj nej suj ga'na' nej suj sí dânj rà'aj.

⁴⁶ Nanikàj nej sí dugumîn nûhui niko ni gataj nej sô':

—Nitaj gà' si 'ngo sí ga'min si ga'min sí dan mánj.

⁴⁷ Hiô' nî nanikàj nej sí fariseo nî gataj nej sô':

—Gidigañu'unj un sí dan nej suj nej nanj nî'. ⁴⁸ Guyumân ruhuâ go'ngo nej sí nîkaj suun ni'in sô' sí dan nî', nî guyumân ruhuâ nej sí fariseo ni'in nej sô' sí dan nanj nî'. ⁴⁹ Sanî nej guiî nun ni'in si-ley Ma'an Ña'anj an, nî huin ninj guiî ganinîn' huaa nanj ánj.

⁵⁰ Nicodemo huin go'ngo nej sí fariseo, sí ga'anj ga'min ne' ñàn'an gà Ma'an Jesús nî gataj sô' gunin nej sí dânj.

⁵¹ —Hiô' nî man si guta' chre si-ley ne' gakîn'in yichrá 'ngo sí nga nanj nî', sê gà' sinin gunin nej sí nîkîn' ne' ñaan dàj hua nuguan'an rayi'í sí dânj, nî dàj hua sa gi'hiaj sô' nî nda hiuj dânj nî gini'in nej sij dàj hua sa gi'hiaj sô' rà' saj ûn.

⁵² Nanikàj nej sí dânj nî gataj nej sô':

—Sí 'nà' Galilea huîn' nanj nî'. Nadi'gî'ñûn sò' riñan ñanj si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an nî gini'ín' si nitaj àmàn ganachi nikaj Ma'an Ña'anj an 'ngo sí gataj dàj gahuin riñan hio'ó Galilea mánj.

Siyànà ginika nika dugui'

⁵³ Huê danj nî nan' da' go'ngo nej sí dânj dukuâ nej sô'.

8 Huê danj nî ga'anj Ma'an Jesús kij ñan màn chrun olibo. ² Nî ne' nìgan' a'ngô gui dânj nanikàj Ma'an Jesús ga'naj ñan nne nûhui nîko, nî da' hua gè yuman'an gahui ga'na' riñanj; nî nne gidiganj. ³ Hiô' nî nîkaj nej sí fariseo gà nej sí chrun ley ngo siyànà gininj riñan gakîn' nîkaj nika dugui' ga'na' nej sô' riñanj; nî ganîn nej sô' danin nuhu'í nîko, ⁴ nî gataj nej sô':

—Maestrûj, giri' nej ñûnj ra'a nej ñûnj si gininj siyànà nânj riñan gakîn' nîkaj nika dugui'. ⁵ Nî giyi'nîn' suun riñan si-ley Moisés si garrun' hiěj nej guiî gi'hiaj dânanj. Nî dàj taj sô' rà'aj.

⁶ Sanî man si gataj nej sô' dânanj guendâ gayakaj nej sô' da'nga'a gà Ma'an Jesús, da'nga nî ga'hue garan ruhuâ nej sô' rayi'í Ma'an. Sanî gudugua' Jesús Ma'an riñan hio'ó, nî

gachrunj riñan hio'óo ngà dēj ra'a. ⁷ Sani ñan úta nìchràj ruhuâ nej sij gachín na'anj nej sij, ni nanikin' gahia Ma'an Jesús ni gata:

—Ahuin nanj go'ngo nej suj nitaj gakìn'in ata ni huê nej suj huin sí ga'hue garrun sinin hiěj siyànà nânj.

⁸ Huê danj ni gudugua' ñûn Jesús Ma'an riñan hio'óo, ni gachrunj doj riñan hio'óo. ⁹ Sani nga gunin nej sô', nej nuguan' nânj ni huê danj nanj ga'min gakìn' da'nga' nun ruhuâ nimân nej sô' riñan nej sô', ni gahui da' go'ngo nej sô' ni ga'anj nej sô', huê danj ni ga'anj gà' sinin nej sí achij doj dadin' hio garânj da'nga' ruhuâ nej sô' ni ne' rùkù doj ni ga'anj nej sí huà lij doj; ni gunâj siyànà dânj nìkìn' 'ngo rìn dânin hiuj dânj ni huê danj nanj nìkìn' Ma'an Jesús hiuj dânj.

¹⁰ Nanikin' gahia Ma'an Jesús, ni gata gunin siyànà dânj:

—Dànè' ga'anj nej sí garânj ruhuâ rayi'î' rà'aj. Gà' si 'ngo nej sij nun rìkì kastìgu riñan' gà' ùn'.

¹¹ Ni gataj siyànà dânj:

—Gà' si 'ngo ninj, nun rìkì kastìgu riñânj man Señor.

Hiô' ni gataj Ma'an Jesús:

—Huê danj nanj ñunj ni sị rikìj kastìgu riñan' mánj; ga'anj' sani, sị gi'hiâ' gakìn'in gà' mánj.

Ma'an Jesús huin sa gi'hiaj giyigìn riñan nej guì mán ruhuâ yumiguì

¹² Ga'min ñûn Ma'an Jesús, ni gata:

—Ñunj huin sa gi'hiaj giyigìn riñan nej guì mán ruhuâ yumiguì ni guì ginikò' rukú, ni sị gaché ninj ñan rumìn'in mánj, dadin' huà sa giyigìn dânj ruhuâ nimân ninj ni huej gi'hiaj ga' nì'nà' ninj.

¹³ Hiô' ni gataj nej sí fariseo gunin Ma'an Jesús:

—Ga'min' rayi'î' Ma'ân'; ni sê sa yàngà'a huin nuguan' ga'min' dânj mánj.

¹⁴ Nanikàj Ma'an Jesús ni gata:

—Nùnj huin si ñùnj ga'min rayi'í Ma'án, sanì sa yàngà'a huin sa ga'mînj, dadin' ni'in sà'aj dànè' ga'ná, nì ni'in sà'aj dànè' gà'àn; sanì nun ni'in nej suj dànè' ga'ná nì dànè' gà'àn mánj. ¹⁵ Nì dàj rún' guta' chre nej guì gakin'in yichrá dugui' ninj huê danj gi'hiaj nej suj, sanì ñùnj nì nitaj si guta' chre gakin'in yichrá nej guì mánj. ¹⁶ Nì si gayakaj guendâj nì sa gayakaj guendâj dânj huin sa yàngà'a; dadin' sê 'ngò rín huin sa gayakaj guendâ mánj, dadin' huê danj nanj gayakaj guendâ Ma'an sa ga'nín ga'ná. ¹⁷ Sa taj riñan ley nìkaj nej suj huin, nì si huìj sí guñan ganata' nì sa yàngà'a huin nuguan' gataj nguèj sô'. ¹⁸ Ñùnj huin sa ganata' rayi'í Ma'án, nì huê danj nanj ganata' Ma'an Rê rayi'í dadin' Ma'an huin sa ga'nín ga'ná.

¹⁹ Nì gataj nej sí dânj:

—Dànè' nne re' rà'aj.

Nanikàj Ma'an Jesús nì gata:

—Nì si nun ni'in nej suj ñùnj, nì huê danj nanj nun ni'in nej suj Ma'an Rê mánj; nì si ginì'in nej suj ñùnj, hiô' nì ginì'in nej suj Ma'an Rê.

²⁰ Nej nuguan' nânj ga'min Ma'an Jesús nga nikinj ñan tàj chrún nun sa'anj ofrenda, nì gidiganj ruhuâ nuhuí nìko; sanì nun gida'a gà' si 'ngò nej sí dânj Ma'an, dadin' huâ nìn' gâchin gùyùmàn si-gui nanj ánj.

“Ñan gâ'an nì sî ga'hue gâ'na' nej suj mánj”

²¹ Ga'min ñún Ma'an Jesús:

—Gà'àn, nì nà'nà'huì' nej suj ñùnj, sanì gâhuì' nej suj ngà si-gâkin' nej suj; dadin' ñan gà'àn, nì sî ga'hue gâ'na' nej suj mánj.

²² Hiô' nì gataj nej sí judío:

—Dagahui' sí dan ma'an sij nanj nî', dadin' gataj sij: Ñan gà'àn, nì sî ga'hue gâ'na' nej suj.

²³ Nì gataj Ma'an Jesús:

—Nej guì mán riñan hio'óo huin nej suj, sanì ñùnj nì huín Ma'an sa ga'na' ne' yàtà'a; nej suj huin nej guì mán ruhuâ

yumiguì nânj, sanì sê nej guì màn ruhuâ yumiguì nânj huín mánj. ²⁴ Rayi'î dan nì gatâ si gâhuì' nej suj rayi'î si-gakìn' nej suj; dadin' sisì sî guyumân ruhuâ nej suj ni'in nej suj si ñùnj huin Ma'an Cristo, nì gâhuì' nej suj ngâ si-gakìn' nej suj nanj ánj.

²⁵ Hiô' nì gachín na'anj nej sí dânj Ma'an Jesús nì gataj nej sô':

—Ahuin sí huín sò' rà'aj.

Hiô' nì nanikàj Ma'an Jesús nì gata:

—Gà' gatâ àsj sinìin ahuin sa huín. ²⁶ Ûta hua sa gâtâ nì hua sa gayakaj guendâj rayi'î nej suj; sanì Ma'an sa ga'nín ga'ná ga'min nuguan' yàngà'a; nì nej nuguan' gunín ga'minj, huê nej nuguan' dânj ga'mînj riñan nej guì màn ruhuâ yumiguì.

²⁷ Sanì nun garan da'nga' ruhuâ nej sij si rayi'î Rej Ma'an Jesús Ña'anj an ga'minj mánj. ²⁸ Nì gataj Ma'an Jesús:

—Nda godoko' nej suj ñùnj riñan rugutsi, nì nda hiuj dânj nì ganani'in nej suj si ñùnj huin Ma'an Cristo, dadin' nitaj nùnj ga'hue gi'hia guendâ Ma'án, dadin' dàj rùn' gidigân Ma'an Rê nì huê dânj ga'mînj. ²⁹ Ma'an sa ga'nín ga'ná, nì nne ngàj; nì nun guduna ñùnj, dadin' dagahuín daran' nej sa garan' ruhuaj nanj ánj.

³⁰ Ga'min Ma'an Jesús nej nuguan' nânj, nì ùta gà'l nej guì guyumân ruhuâ ni'in Ma'an.

Nuguan' yàngà'a gi'hiaj ganani nej guì

³¹ Hiô' nì gataj Ma'an Jesús gunin nej sí judío guyumân ruhuâ ni'in si-nùguàn'anj:

—Si gùyùmàn yitìnj ruhuâ nej suj ni'in nej suj si-nùguàn'ànj, hiô' nì yàngà' nì gahuin nej suj sí ginikò' rukú;

³² nì ginì'in nej suj sa yàngà'a, nì sa yàngà' dânj gi'hiaj giyi'nin riñan nej suj.

³³ Nanikàj nej sí dânj nì gataj nej sô' gunin Ma'an Jesús:

—Da'ní sachij Abraham huin nej ñûnj, ni nitaj àmàn gi'nînj nej ñûnj gi'hiaj sun chre nej ñûnj mánj. Ni ñûnj huin saj ni gataj': Si giyi'nînj riñan nej ñûnj rà'aj.

³⁴ Gataj Ma'an Jesús:

—Yàngà', ni yàngà' hia nîn' gata: Ni daran' nej guiè gi'hiaj gakî'n in ni nînj ninj dagahuin ninj riñan gakî'n in nanj ánj.

³⁵ Guiè 'nînj gi'hiaj sun chre riñan 'ngo yiru'huee ni sê daran' diù gane ninj dukuâ yiru'hue dânj mánj; sanî da'ní sí yiru'hue dânj ni daran' diù gane sô' dukuâ rej sô'. ³⁶ Huê danj ni si gananin nej suj gi'hiaj Da'ní Ma'an Ña'anj an, hiô' ni ganahuin nej suj da'ní Ma'an nanj ánj. ³⁷ Ni ni'ín si huin nej suj da'ní sachij Abraham; sanî úta huin ruhuâ nej suj dagahui' nej suj ñûnj, dadin' na'huej ruhuâ nej suj gida'a nej suj si-nùguàn'anj mánj. ³⁸ Ñûnj ni ga'mînj rayi'î nej nuguan' gunín ga'min Ma'an Rê Ña'anj an; sanî nej suj ni ga'min nej suj rayi'î nej nuguan' gunin nej suj ga'min rej nej suj.

Da'ní sichre huin nej suj

³⁹ Nanikàj nej sí dânj ni gataj nej sô':

—Rej nej ñûnj huin sachij Abraham.

Hiô' ni gataj Ma'an Jesús:

—Ni si huin nej suj da'ní sachij Abraham, ni dàj rûn' hue'ê dagahuin sachij Abraham ni huê danj hue'ê dagahuin suj saj áj. ⁴⁰ Sanî úta huin ruhuâ nej suj dagahui' nej suj ñûnj, sanî nuguan' yàngà'a huin sa ga'mînj riñan nej suj, dadin' nej nuguan' gunín ga'min Ma'an Ña'anj an ni nej nuguan' dânj huin sa ga'mînj riñan nej suj; sanî Abraham ni nitaj àmàn gi'hiaj sô' dàj rûn' gi'hiaj nej suj mánj. ⁴¹ Ni dàj rûn' gi'hiaj rej nej suj ni huê danj gi'hiaj nej suj.

Ni gataj nej sí dânj:

—Sê sikù'u huin nej ñûnj mánj; huà 'ngo rej nej ñûnj, ni huej huin Ma'an Ña'anj an.

⁴² Hiô' ni gataj Ma'an Jesús:

—Si rej nej suj, huin Ma'an Ña'anj an, hiô' ni yàngà' ni ga 'î ruhuâ nej suj ni'ín nej suj ñûnj; dadin' ñan nne Ma'an Ña'anj

an gahuí ga'ná; dadin' sê sî ganîn Ma'an ruhuâj ga'ná, dadin' Ma'an Ña'anj an ga'nín ga'ná. ⁴³ Nùnj huin saj nî na'hue garan da'nga ruhuâ nej suj nej nuguan' ga'mînj rà'aj. Nùnj huin saj nî na'hue gunîn nej suj si-nùguàn'ànj rà'aj. ⁴⁴ Rej nej suj huin sa nàsà'a, nî nej sa garan' ruhuâ rej nej suj sa nàsà'a huê nej dânj huin sa ruhuâ nej suj dagahuin nej suj. Dadin' àsij sinîin nî dagahui' sa nàsà'a nej guiì, nî nitaj àmàn dagahuin sa yàngà'a, dadin' nitaj sa yàngà'a hua ruhuâ nimanj mánj, nî nga diga'ñu'un, nî nej nuguan' giri rà ma'an huin nej nuguan' ga'min; dadin' huin 'ngo sa gidigañu'unj un. ⁴⁵ Nî ñùnj nî ga'mînj nuguan' yàngà'a, sanî nitaj si guyumân ruhuâ nej suj ni'in nej suj ñùnj mánj. ⁴⁶ Ahuín go'ngo nej suj ga'hue gidigân si yàngà' hia hua gakîn'in riñânj rà'aj, nî si ga'mînj nuguan' yàngà'a nî nùnj huin saj nî na'hue gùyùmàn ruhuâ nej suj sa ga'mînj rà'aj. ⁴⁷ Nej guiì huin da'ní Ma'an Ña'anj an, nî gunîn ninj si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an; sanî nej suj nî na'hue garan da'nga' ruhuâ nej suj, dadin' sê da'ní Ma'an Ña'anj an huin nej suj mánj.

Gà' sinîn Jesús gane gà' da' sachij Abraham

⁴⁸ Nanikàj nej sí judío, nî gataj nej sô':

—Sê dùgùnàj hua sa ga'min nej ñûnj, dadin' gataj nej ñûnj si sí 'na' yuman' Samaria huin rè' ûn'. Nî nun sa kij ì ruhuâ nimân rè' ûn'.

⁴⁹ Nanikàj Ma'an Jesús nî gata:

—Nitaj sa kij ì nun ruhuâ nimânj mánj, sa sinîn gi'hia huin si ñikaj chre riñan Ma'an Rê Ña'anj an; sanî nej suj nî nitaj si ñikaj chrej nej suj riñanj mánj. ⁵⁰ Sanî ñù17nj nî nitaj si ûta huin ruhuâj si ga'min hue'ê nej guiì rayi'í mánj, sanî hua sí ruhuâ si ga'min hue'ê nej guiì rayi'í nej sô' nî huin sô' guesì. ⁵¹ Yàngà' nî yàngà' hia nîn' tâ, nî nej guiì dagahuin si-nùguàn'ànj, nî sî gahui' ninj dadin' gane nìgànj ninj gà Ma'an Ña'anj an.

⁵² Hiô' nî gataj nej síchij judío:

—Hiāj nī gini'in nej n̄n̄nj si n̄n sa kīj ī ruhuâ nimânt rāj. Dadin' gahui' sachij Abraham, nī huê danj n̄anj gahui' nej sô' gataj daj gahuin; nī sò' taj: “Nej guil dagahuin si-nùguàn'ànj nī nitaj àmàn huaj gàhuì' ninj mánj.”⁵³ Dànanj achij' doj gà' da' rej nej n̄n̄nj sachij Abraham n̄anj nī', dadin' gà' gahui' sô'. Nī huê danj gà' gahui' nej sô' gataj daj gahuin. Aya' sò' sanī huin ma'an n̄in' du'hua sò' n̄anj ánj.

⁵⁴ Nanikàj Ma'an Jesús nī gata:

—Si gàtā gūn̄in nej suj si ūta huín, nī nitaj si ni'n̄anj nuguan' gàtā; Ma'an Rê huin sa ga'min hue'é rayi'í, nī gataj nej suj si huej huin Rej nej suj nej n̄anj ánj.⁵⁵ Sanī nun ni'in nej suj Ma'an mánj; sanī n̄n̄nj nī ni'ín Ma'an, nī si gàtā si nun ni'ín Ma'an, nī gahuín 'ngo sí digañu'unj un daj r̄un' huin nej suj; sanī ni'ín Ma'an, nī dugum̄in hue'é si-nùguàn'ànj.⁵⁶ Nī ganahuin n̄hià' ruhuâ sachij Abraham rej nej suj nga guñin sô' si gùyùmàn gui gà'nàj; nī gini'in sô', nī ganahuin n̄hià' ruhuâ sô'.

⁵⁷ Hiô' nī gataj nej síchij judío:

—Hua nun ḡsìj' hio' huìj xia chí', nī taj' si gà' gini'in sachij Abraham n̄anj nī'.

⁵⁸ Nī gataj Ma'an Jesús:

—Yàngà' nī yàngà' hia n̄in' gàtā: Nī nga n̄in' ḡachin ga'nga sachij Abraham, nī gà' nné àsìj nga dânj n̄anj ánj.

⁵⁹ Nī gida'a nej sij hiěj guendā garrun nej sij Ma'an Jesús; sanī giyi'ij huì Ma'an riñan nej sij, nī gahui ruhuâ nuhuì dânj nī gachinj dan̄in n̄an màn nej sij, nī ga'an.

Gi'hiāj Ma'an Jesús ganahuin sí hua d̄uchri àsìj ga'nga

9 Nī nga gach̄in Ma'an Jesús hua hiuj dânj, nī gini'in 'ngo sí dânj nī àsìj nga ga'nga sô' nī gà' hua d̄uchri sô'.² Nī gach̄in na'anj nej sí 'n̄a' ḡahuin chr̄un riñan Ma'an Jesús, nī gataj nej sô':

—Maestr̄uj. Ahuin go'ngo nguèj sí n̄anj nikaj gakin'in nī hua sô' dânanj rà'aj, sí d̄uchri nan nikaj gakin'in nī' sij rej sij nikaj gakin'in sà'.

³ Nanikàj Ma'an Jesús nì gata:

—Sê sí nan nikaj gakin'in mánj, nì sê rej sij nikaj gakin'in mánj, hua sij dānanj guendā ga'hue gi'hiaj Ma'an Na'anj an si ganahuin sij nanj ánj. ⁴ Nā'an hua j si gi'hia si-sun Ma'an sa ga'nín ga'ná, nga nín' huin ne' gui; dadin' gahuin rumín', hiô' nì gà' si ngo nej gui sì ga'hue gi'hiaj sun mánj. ⁵ Nga nín' nné ruhuâ yumigui, nì huín sa yigíin ruhuâ yumigui.

⁶ Nga gisíj gataj Ma'an Jesús dānanj, nì gachra stanu riñan hio'óo, nì gi'hia sigè'è ngà nne stanu, nì gachri sigè' dânj, ⁷ Nì gata:

—Ga'anj gànà'nín' riñan' ruhuâ tankí nun Siloé. (Nì ruhuaj gata, ga'nín ga'an.)

Hiô' nì ga'anj sí nānj nì gana'nín' sô' rune ñan sô', nì nga nanikàj sô' gunumân sô' nì gà' ganayigín gini'hiaj sô'. ⁸ Hiô' nì gataj nej sí nne nìchrùn' ñan nne sô', dadin' ni'in nej sô' si àsíj gà' nā nì huê danj gà' hua duchri sô', nì gataj nej sí dânj:

—Sê sí nan huin sí nne gachín karida rà' saj ûn'.

⁹ Nì gataj da'aj nej sí dânj:

—Huê sij huin ru'mín.

Nì a'ngô da'aj nej sô' gataj:

—Sê sij huin mánj, da'nga' dan hua sij.

Sanj gataj ma'an sí dânj:

—Ñùn j huin ru'mín.

¹⁰ Nì gataj nej sí dânj:

—Dàj gi'hiaj' nì ganayigín' rune ñan' rà'aj.

¹¹ Nanikàj sí dânj nì gataj sô':

—Sí gù'nàj Jesús naduhui' sigè'è, nì gachrîj sij rune ñānj nì gataj si gúnín: “Ga'anj nàni'hià', nne nun ruhuâ tankí Siloé.” Huê danj nì ga'an, nì gi'hiâ dàj rún' gataj sij hiô' nì ganayigín' rune ñānj nì gurugui' gini'hia.

¹² Hiô' nì gataj nej sí dânj:

—Dànè' nikín' sô' rà'aj.

Nì gataj sí dânj:

—Nun ni'ín dānè' nikín' sij mánj.

Gachín na'anj nej sí fariseo sí duchri dânj

¹³ Nì nìkaj nej sí dânj ga'anj nej sô' sí ganahuin rune ñan dânj riñan nej sí fariseo. ¹⁴ Nì gui ganarânj rûhua huin nga ganaduhui' Ma'an Jesús sig'è, nì gi'hia si ganayigìn rune ñan sí nânj. ¹⁵ Nì gachín na'anj ñûn nej sí fariseo, nùnj huin si gi'hiaj sij nì ganayigìn rune ñan' rà'aj. Nì gataj sô':

—Gachrîj sij sig'è rune ñânj nì ga'nín sij ga'anj gànà'nìnj rune ñânj, huê danj nì ganayigìn rune ñânj nanj ánj.

¹⁶ Huê danj nì gataj da'aj nej sí fariseo:

—Sê Ña'anj an ga'nín ga'na' sí dan dadin' nitaj si dagahuin sij gui ganarânj ruhuâ mánj.

Sanì a'ngô da'aj nej sí dânj gataj:

—Ga'hue gi'hiaj 'ngo sí gakin'in ganahuin 'ngo guiè nanj nî'.

Huê danj nì giyichra' da'aj nej guiè. ¹⁷ Hiô' nì nanikàj ñûn nej sij nì gataj nej sij gunin sí ga duchri dânj:

—Dàj gataj' rayi'í sí gi'hiaj ganayigìn rune ñan' rà'aj.

Nì gataj sí dânj:

—'Ngo sí gataj dàj gahuin huin sij nanj ánj.

¹⁸ Nì nga ganayigìn gini'hiaj sí nânj nì na'hue gùyùmàn ruhuâ nej sí judío si gahuin sô' sí duchri, huê danj nì gakín nej sij ga'na' gànàt'à' rej sô', si yàngà' ga duchri sô'. ¹⁹ Nì gachín na'anj nej sij nì gataj nej sij gunin rej sô':

—Da'ní nguèj nìka suj huin sí nan nî', nì huà duchri si nga ga'nga sij nî'. Nùnj huin saj nì ganayigìn rune ñan sij rà'aj.

²⁰ Nì nanikàj rej sô' ngà nni sô' nì gataj nguèj nìka sô':

—Ni'in nguèj ñûnj si da'ní nguèj ñûnj huin sij, nì gà' huà duchri sij àsìj nga ga'nga sij; ²¹ Sanì nun ni'in nguèj ñûnj nùnj huin saj ganayigìn rune ñan sij, nì ahuin sí gi'hiaj ganayigìn rune ñan sij mánj; gachìnj na'anj nej suj sij, dadin' gà' aânj ruhuâ sij; nì gànàt'à' sij yi'í ma'an sij riñan nej suj.

²² Huê dânanj gataj nguèj nìkà rej sí nânj, dadin' yu'huì' nguèj sô' ni'in nguèj sô' nej sí judío, dadin' gà' guchi' nej sí dânj 'ngo du'hua si huà 'ngo sí gataj si Jesús huin Ma'an Mesías, nì girì nej sij ruhuâ si-nùhuè nej sij sí gataj dânanj.

²³ Rayi'î dânj nị gataj nguèj ñikà sô' dânanj: “Gà' añûn ruhuâ sij, nị gachìnj na'anj nej suj sij.”

²⁴ Hiô' nị ganakín ñûn nej sij sí ga ðuchri dânj, nị gataj nej sij gunin sô':

—Ga'min hue'ê sò' rayi'î Ma'an Ña'anj an; dadin' ni'in nej ñûnj si sí gakìn'in huin sí gi'hiaj ganahuin' nanj ánj.

²⁵ Hiô' nị nanikàj sí dânj nị gataj sô':

—Si huin sij sí gakìn'in, hiô' nị nun ni'ín mánj; sanị 'ngo sa ni'ín huin, si gahuin 'ngo sí ðuchri, hiaj nị ganayigìn rune ñanj gi'hiaj sij.

²⁶ Nanikàj nej sí dânj nị gataj nej sô':

—Nùnj huin si gi'hiaj sí dânj sò', nị ðàj gi'hiaj sô' nga ganayigìn rune ñan' rà'aj.

²⁷ Nanikàj sí dânj nị gataj sô':

—Gà' gatâ ðàj gi'hiaj sij, sanị na'huej nej suj gunin nej suj mánj; nùnj huin saj nị ruhuâ nej suj gunin nej suj a'ngô ñûn rà'aj. Ruhuâ nej suj gahuin nej suj sí ga'na' gahuin chrûn riñan sij nî'.

²⁸ Nị ga'min duku nej sij riñan sí dânj, nị gataj nej sij gunin sô':

—Sò' huin sí ga'na' gahuin chrûn riñan sij; sanị nej ñûnj nị nej sí ga'na' gahuin chrûn riñan Moisés huin nej ñûnj. ²⁹ Ni'in nej ñûnj si ga'min Ma'an Ña'anj an riñan Moisés; sanị rayi'î sí nânj, nị nun ni'in nej ñûnj ðanè' ga'na' sô' mánj.

³⁰ Nanikàj sí dânj nị gataj sô':

—Sa ganahuin ñihia' ruhuô' huin nânj, dadin' nun ni'in' nej suj ðanè' ga'na' sij, sanị gi'hiaj sij ganayigìn rune ñânj. ³¹ Nị ni'in nê' si Ña'anj an nị nitaj si gunin nej nuguan' ga'min nej sí gakìn'in; sanị si huà 'ngo sí nị ni'in Ma'an Ña'anj an nị nitaj si gi'hiaj sô' gakìn'in, nị dagahuin sô' sa garan' ruhuâ Ma'an Ña'anj an, nị gunin Ma'an Ña'anj an nej nuguan' ga'min sô'.

³² Àsij nâ nị nitaj àmàn gunin' si gi'hiaj 'ngo sí ganayigìn rune ñan 'ngo sí huà ðuchri nga ga'nga sô' mánj. ³³ Nị si sê Ma'an Ña'anj an ga'nín ga'na' sí nânj, nị nitaj nùnj huin si ga'hue gi'hiaj sô' mánj.

³⁴ Nanikàj nej sí dânj nì gataj nej sô':

—Sò' nì ga'nga' riñan gakin'in. Nì ruhuâ' gidigân' nej ñûnj nanj nî'.

Huê danj nì giri nej sij ruhuâ si-nùhuì nej sij sí dânj.

**Huà rumìn' ruhuâ da'nga' nej sij rayi'î dan
na'hue garan da'nga' ruhuâ nej sij**

³⁵ Nì gunìn Ma'an Jesús si giri nej sij ruhuâ si-nùhuì nej sij sí dânj nì ganari'ij sí dânj, nì gata gunìn sô':

—Guyumân ruhuâ' ni'în' Da'ní Ma'an Ña'anj an nî'.

³⁶ Nanikàj sí dânj nì gataj sô':

—Gataj rè' ahuin hiô' nì gùyùmàn ruhuâj ni'în Ma'an nanj Señor.

³⁷ Nanikàj Ma'an Jesús nì gata:

—Gà' gini'în' Ma'an, nì sa ngà a'min', nì huê Ma'an huin nanj ánj.

³⁸ Hiô' nì ganikin' rúdàkòj sí dânj nì ginûn na'anj sô' Ma'an Jesús. Nì gataj sô':

—Guyumân ruhuâj ni'în Ma'ân rè' Señor;

³⁹ Nì gataj Ma'an Jesús:

—Sì ga'na' gayakaj guendâj dàj gi'hiaj nej guì màn ruhuâ yumiguì nânj; da'nga nì nej guì duchri, nì ga'hue gini'hiaj ninj, nì nej sí gini'hiaj nì gahuin nej sô' sí duchri nanj ánj.

⁴⁰ Hiô' nì nga gunìn da'aj nej sí fariseo nikin' ngà Ma'an Jesús, nì gataj nej sô':

—Hiô' nì huà duchri nej ñûnj nga nanj nî'.

⁴¹ Nanikàj Ma'an Jesús nì gata:

—Nì si huin nej suj sí duchri, hiô' nì nitaj gakin'in ata nej suj saj mánj, sanì ñan gataj nej suj: Nitaj si huà duchri nej ñûnj, hiô' nì huà nanj huà si-gakin' nej suj nanj ánj.

Nuguan' rán a'min rayi'î yingâ màn matsij ï

10 'Yàngà' nì yàngà' hia nìn' tâ: Nì sí nitaj si gatûj riñan yingâ ñan màn nej matsij ï, nì guêj sô' raa yingâ nì gatûj sô' ruhuâ yingâ, sí dânj huin sí tûu, nì sí huej raa yingâ.

²Sanì sí gatùj riñan yingâ, nì sô' huin sí nìkìn' dugumîn nej matsij màn ruhuâ yingâ. ³Nì gana'nin'j sí nìkìn' dugumîn riñan yingâ gatù sí dânj, nì gunin nej matsij ì si-nànè sô'; nì ga'min sô' siyugui da' go'ngo nej matsij dânj, nì giri sô' ruhuâ yingâ nej matsij dânj. ⁴Nì nga giri sô' ne' ye' yingâ daran' nej dân sô' matsij ì, nì huaj sô' ne' ñaan riñan nej yô'; nì nìkò' nej yô' rukù sô' huaj nej yô', dadin' ni'in nej yô' si-nànè sô'. ⁵Sanì nga nun nanì'in nej yô' si sê riki' nej yô' huin 'ngo sí dânj huê danj nì nitaj si nìkò' nej yô', dânanj gunânj nej yô' riñan sí dânj, dadin' nun ni'in nej yô' si-nànè a'ngô síi mánj.

⁶Garânj sun Ma'an Jesús nuguan' rán nânj; sanì nun garan da'nga' ruhuâ nej sij nej nuguan' gataj Ma'an mánj.

Ma'an Jesús huin sa dugumîn nej matsij ì

⁷Nanikàj ñùn Ma'an Jesús nì gata:

—Yàngà' nì yàngà' hia nìn' gatâ: Ñùnj huin rahue' ñan gatù nej matsij ì. ⁸Daran' nej sí ga'na' sinin' gâ17' da' ñùnj, nì gahuin nej sô' sí tũu, nì gahuin nej sô' sí guêj raq yingâ; sanì nun gunin nej matsij ì si-nùguàn' nej sô'. ⁹Ñùnj huin riñan rahue'e; sí gatù riñan rahue' dânj nì ganānin sô'; nì gatù sô', nì gahuì sô', nì gîrì' sô' sa ya sô'.

¹⁰'Sì tũu nì mân si ga'na' sô' guendâ gi'hiaj tũ sô', guendâ dagahui' sô', guendâ gudurê' sô'; sanì ñùnj nì ga'ná guendâ gi'hia si ganāhuin ni'nà' nej guì, nì gane nìgànj ninj. ¹¹Ñùnj huin sí ùta dugumîn nej matsij ì; nì sí dugumîn hue'ê nej matsij ì nì ga'nin' ruhuâ sô' gahuì' sô' rayi'f dân sô' matsij ì. ¹²Sanì sí huà du'hue, nì sê sí nìkìn' dugumîn nej matsij huin sô', nì sê dân sô' huin nej matsij dânj, nì nga gini'in sô' 'na' yuku stuj uj, nì gudunâj sô' nej matsij ì nì gunânj sô' nì ga'anj sô', huê danj nì gida'a yuku stuj uj nej matsij ì nì duya'nin yô' nej matsij ì. ¹³Dadin' huà du'hue sô', sanì nitaj si ganahuij ruhuâ sô' ni'in sô' nej matsij ij.

¹⁴“Ñùnj huin sí ùta hue'ê dugumîn nej matsij ì; nì ni'in hue'ê nej dán matsij in ñùnj, ¹⁵'Dàj rún' ni'in Ma'an Rê ñùnj, nì huê danj ni'in Ma'an Rê; nì huà ruhuâj gahuìj rayi'f nej dán

matsij i. ¹⁶ Ni nìkà a'ngô nej matsij i sanì sê nej matsij màn ruhuâ yingâ nânj huin nej yô' mánj; sanì da'huí ga'anj gànàkà nej yô', nì gunìn nej yô' si-nùguàn'ànj; nì ga 'ngo rìn yi'nin'in nì ga 'ngo rìn sí ganikìn' dugumìn nej yô' nanj ánj.

¹⁷ 'Rayi'í dan nì 'ì ruhuâ Ma'an Rê ni'in ñùnj, dadin' huà ruhuâj gàhuìj rayi'í nej dán matsij i, sanì ga'hue ganahuin nì'nà' ñùn Ma'án gi'hia nanj ánj. ¹⁸ Sê nej sí giri ra si gàhuìj mánj, Ma'án ganìn ruhuâ gàhuì'. Ga'hue gàhuìj sanì ga'hue gànà'nin' ñùn. Dadin' hue dānanj giyi'nin' suun riñanj gi'hiaj Ma'an Rê Ña'anj an.

¹⁹ Nga gunìn nej sí judío nuguan' ga'min Ma'an Jesús nì giyichra' da'aj ñùn nej sô'. ²⁰ Úta gà'ì ran' nej sô' gataj:

—Sa nàsà'a nun ruhuâ nimân sí nânj, nì sinùn sô'; nùnj huin si 'hiaj nej suj gunìn nej suj sa ga'min sij gà' ùnj.

²¹ Nì gataj a'ngô da'aj nej sí dânj:

—Nej nuguan' nan nì sê si-nùguàn' sí nun sa nàsà'a ruhuâ nimân huin mánj. Ga'hue gànàyìgìn rune ñan 'ngo sí duchri gi'hiaj sa nàsà'a nanj nì'.

Na'huej nej judío ganahuin ra'a nej sô' Ma'an Jesús

²² Diú gahiu 'hue'e, gahuin nga gananan si-gi'ñanj nùhui nìko nne ruhuâ yuman' Jerusalén. ²³ Nì aché nun Ma'an Jesús ñan nne nùhui nìko riñan rahue' nìkaj siyugui Salomón. ²⁴ Nì nda gachra chre ganikàj mân nej judío rùkù Ma'an Jesús nì gataj nej sô' gunìn:

—Nda àmàn gudunâj' gi'hià' si gùrùguì' chì' ruhuâ ma'an nimân nej ñùnj ni'in nej ñùnj sò' rà'aj. Si huê' huin Ma'ân Cristo, nì riñan gataj sò' gunìn nej ñùnj nanj ánj.

²⁵ Nanikàj Ma'an Jesús nì gata:

—Huê gà' gatâ, sanì na'huej nej suj gùyùmàn ruhuâ nej suj ni'in nej suj ñùnj mánj; nga gi'hia ganahuin nej gui nì garânj sunj siyugui Ma'an Rê, nì huê nej sa gi'hia dânj ganata' rayi'í;

²⁶ sanì na'huej nej suj gùyùmàn ruhuâ nej suj ni'in nej suj ñùnj, dadin' sê dán matsij i huin nej suj mánj. ²⁷ Nej dán matsij i nì gunìn nej xuj si-nùguàn'ànj, nì ni'ín nej xuj, nì

nìkò' nej xuj ñùnj. ²⁸ Nì ñùnj gi'hiaj gane nìgànj nej guì guyumân ruhuâ ni'in ñùnj; nì nitaj si huaj gâhuì' nìgànj ninj, nì gà' si 'ngò sí sị ga'nêj nej guì dânj ra'á mánj. ²⁹ Nì Mạ'an Rê Ña'anj an rikì nej guì dânj ra'á, nì sa nìko sta'uu huin Mạ'an riñan nej guì dânj, nì gà' si 'ngò sí sị ga'hue ga'ne nej guì dânj ra'a Mạ'an Rê mánj. ³⁰ Ñùnj ngà Mạ'an Rê nì 'ngò rìn nguèj ñùnj huin.

³¹ Hiô' nì gida'a ñùn nej síchìj judío hièj guendâ garrun nej sô' Mạ'an Jesús. ³² Nanikàj Mạ'an Jesús nì gata:

—Úta gà'ì nej sa huà hue'ê gidigân Mạ'an re' gi'hia; nì ahuin rayi'í go'ngò nej sa huà hue'ê dânj garrun nej suj hièj ñùnj rà'aj.

³³ Nanikàj nej sí judío, nì gataj nej sô':

—Sê rayi'í nej sa hue'ê gi'hiâ' dan garrun nej ñùnj hièj sò' mánj, rayi'í guendâ ga'min' kịj'; dadin' sò' nì sí huin' nì gataj si guñan chre huin' ngà Mạ'an Ña'anj an.

³⁴ Nanikàj Mạ'an Jesús nì gata:

—Sê huè danj gà' nnunj riñan si-ley nej suj: Nì gataj Mạ'an Ña'anj an. “Si ña'anj an huin nej suj rà' saj ùn'.” ³⁵ Nì si Mạ'an Ña'anj an gataj si ña'anj an huin nej sí riñan guyumân si-nùguàn'anj nì sị ga'hue ga'ne' si-nùguàn' Mạ'an Ña'anj an mánj, ³⁶ Nì nagi'hiaj gè Mạ'an Rê Ña'anj an ñùnj nì ga'nin ga'ná ruhuâ yumiguì, nì gataj nej suj guñin: Ga'min kịj' riñan Mạ'an Ña'anj an, rayi'í guendâ gatâ: Si huin Da'ní Mạ'an Ña'anj an ñanjan nì. ³⁷ Nì si nitaj si gi'hiâ nej sa hue'ê gidigân Mạ'an Rê Ña'anj an, nì sị guyumân ruhuâ nej suj ni'in nej suj ñùnj mánj. ³⁸ Nì si gi'hiâ nej sa huà hue'ê nì ñùnj huin sisị sị guyumân ruhuâ nej suj ni'in nej suj ñùnj, nì gùyùmàn ruhuâ nej suj ni'in nej suj sa hue'ê gi'hiâ, da'nga nì ga'hue ginì'in nej suj nì gùyùmàn ruhuâ nej suj si nne Mạ'an Rê ngàj, nì nné ngà Mạ'an Rê.

³⁹ Nì úta huin ruhuâ nej sij gida'a nej sij Mạ'an Jesús guendâ gune' nej sij dukuâ ga'a, sanì guxunj Mạ'an riñan nej sij.

⁴⁰ Nì ga'anj ñûn Ma'an Jesús ané du'hua kîn Jordán, ñan duguata' nne sîñin Juan nej guiì; nì guna hiuj dânj. ⁴¹ Nì ga'na' gîni'hiaj ùta gà'ì nej guiì Ma'an Jesús, nì gataj ninj:

—Yàngà' nì Juan, nì nitaj gà' si 'ngo da'nga'a gi'hiaj sô' gîni'in nej ñûnj; sanì daran' nej nuguan' gataj sô' rayi'î sí nânj, nì sa yàngà' huin sa gataj sô'.

⁴² Nì ùta gà'ì nej guiì màn hiuj dânj guyumân ruhuâ ni'in Ma'an Jesús.

Gahui' Lázaro

11 Hiô' nì a'nan' 'ngo sí gù'nàj Lázaro, nì yíñán sô' huin Betania, nì huê yuman' dânj huin yíñán nguèj yuguej sô' María ngà Marta. ² Nì yuguej María huin Lázaro nì a'nan' sô' nngaj sô', nì huê siyànà nânj huin sa gachrîj nne gî'n' dàj a Ma'an Jesús, nì guta nne riñanj dakó Ma'an Jesús nì dunakoj ngà duhuê ahui dakó Ma'an Jesús. ³ Nì ga'nín nguèj yuguij siyànà nânj, nuguan'an ga'anj riñan Ma'an Jesús nì gataj nguèj ninj:

—Señor, a'nan' Lázaro sa nîkaj dugui' ngà Ma'ân rè'.

⁴ Nì nga gunin Ma'an Jesús nuguan' nânj nì gata:

—Sê sî gàhuì' sîj gi'hiaj yi'î dânj mánj, giran' sîj dânanj guendâ ga'min hue'ê nej guiì yi'î Ma'an Ña'anj an, nì huê danj nanj ga'min hue'ê ninj rayi'î nanj ánj.

⁵ Nì 'ì ruhuâ Ma'an Jesús ni'in Marta ngà yuguij María nì huê danj nanj 'ì ruhuaj ni'in Lázaro. ⁶ Nì nga gunin Ma'an Jesús si a'nan' Lázaro, nì gahuin ranj ahuij gui ñan nne. ⁷ Nì ne' rùkù nej nânj nì gataj Ma'an Jesús gunin nej sí 'na' gahuin chrun riñanj:

—Ga'anj ñûn nê' Judea.

⁸ Nì gataj nej sí 'na' gahuin riñanj:

—Maestrûj, sê hiaj ùta ña'an huin ruhuâ nej judío garrun nej sîj hiêj sò', nì ga'anj ñûn rè' hiuj dan nanj nî'.

⁹ Nanikàj Ma'an Jesús nì gata:

—Sê yùhuìj ora nîkaj 'ngo gui rà' saj ûn'. Sí aché ne' guni'ñanj an, nì nitaj si ge'êj dakó sô', dadin' giyigìn gini'hiaj

sô' gi'hiaj gui nîkî'n' ruhuâ yumigui nânj; ¹⁰ Sanî guî gaché ne' ñân'an, nî ganatûj ninj dadin' nitaj si giyigîn gini'hiaj ninj mánj.

¹¹ Ne' rûkù nga gisîj ga'min Ma'an Jesús nej nuguan' nânj, nî gata:

—Sî atoj Lázaro sí nîkaj dugui' ngà nê' nngaj sô'; sanî ga'anj duna'nînj nânj sô'.

¹² Hiô' nî gataj nej sí 'na' gahuin chrûn riñan Ma'an Jesús:

—Señor, sisi sî atoj sij nngaj sij nî ganahuin sij nanj ánj.

¹³ Sanî ga'min Ma'an Jesús dananj dadin' gà' gahui' Lázaro; sanî ganî'n ruhuâ nej sí 'na' gahuin chrûn si yàngà' atoj Lázaro. ¹⁴ Hiô' nî gataj ni'nînj Ma'an Jesús:

—Gà' gahui' yàngà Lázaro nanj ánj. ¹⁵ Nî ganahuin nîhià' ruhuâj ni'ín nej suj, dadin' nun gane nej suj ñan nngaj sô' gahui' sô', sanî ga'anj nê' ñan nngaj sô'.

¹⁶ Hiô' nî gataj Tomás sô' gù'nàj ña'ân, gunî'n a'ngô nej sí 'na' gahuin chrûn ngà sô':

—Ga'anj nê' nî gahuî' nê', ngà Ma'an Maestrû nanj ánj.

Ma'an Jesús gi'hiaj gànà'nînj nî ganahuin nî'nà' nej nîman

¹⁷ Hiô' nî ga'na' Ma'an Jesús, nî ganari'ij si gà' gisîj ga'ânj gui gachin' nej sô' Lázaro. ¹⁸ Nî 'ngo si huà'nînj kilometru gahuin nîchrûn' nngaj Betania, ngà yuman' snà'anj Jerusalén;

¹⁹ nî ga'na' ûta gà'î nej judío ñan nne Marta ngà María, nî ga'na' gi'hiaj nej sô' si ganahuin nîhià' ruhuâ nguèj yugui rayi'î guendâ gahui' yuguej ngue Lázaro. ²⁰ Hiô' nî nga gunî'n Marta si 'na' Ma'an Jesús, nî gahui Marta ga'anj ganahuin ra'a Ma'an Jesús; sanî gunâj María ñan nne hue'e. ²¹ Nî gataj Marta gunî'n Ma'an Jesús:

—Señor, si nun gane Ma'ân rè' hiuj nânj, nî nun gahuî' yugue saj mánj. ²² Sanî ni'ín si daran' nej sa gachînj Ma'ân rè' riñan Ma'an Ña'anj an, nî ga'hue girîkij nanj ánj.

²³ Gataj Ma'an Jesús:

—Gànà'nìnj yuguejt siganînj nej nîman nanj ánj.

²⁴ Gataj Marta:

—Ni'ín si gànà'nìnj yuguê, nej gui ga'na' ne' ñaan.

²⁵ Gataj Ma'an Jesús:

—Ñùnj huin sa gi'hiaj gànà'nìnj nej nîman; guiè guyumân ruhuâ ni'in ñùnj, ni nùnj huin si gà' gahui' ninj sanì gànà'nìnj ninj. ²⁶ Ni daran' nej guiè nne ni'nà' nì gùyùmàn ruhuâ ninj ni'in ninj ñùnj nì sî gahui' nìgànj nìn' ninj mánj. Yumân ruhuâ' nej nuguan' nânj nî'.

²⁷ Nì gataj Marta:

—Yumân ruhuâj Señor; yumân ruhuâj si Ma'ân rè' huin Cristo, nì huê Ma'ân rè' huin Da'ní Ma'an Ña'anj an, nì ga'na' rè' ruhuâ yumigui nânj.

Dugue'e Ma'an Jesús nikînj ñan gachin' nej sij Lázaro

²⁸ Nga gisj gataj Marta dânanj, nì ga'anj gākînj yugui María, nì ga'min huij yi'nín rakîj María nì gata:

—Ma'an Maestrû nikînj hiuj nan nì gākînj ga'anj râj.

²⁹ Nì nga gunînj María, nuguan' nânj, nì nda nanè chre ganayumanj nì ga'an ñan nikînj Ma'an Jesús. ³⁰ Nì huâ nun gatû Ma'an Jesús ruhuâ yuman' dânj, dadin' huâ nìn' nikînj ñan ganari' Marta. ³¹ Nì gi'hiaj nej sí judío nne dukuâ María si ganahuin nìhià' ruhuaj, nì nga gini'in nej sô' si nda nanè chre ganayumàn María nì gahui ne' ye' hue' dânj nì ga'an, nì nìkò' nej sô' rukuj dadin' gataj nej sô': Huaj ga'anj dugue'e ñan gachin' nej sô' Lázaro.

³² Nì nga guchi' María ñan nikînj Ma'an Jesús, gini'in nì ganikînj rúdàko yi'î Ma'an Jesús, nì gata:

—Señor, si nun gane Ma'ân rè' hiuj nânj, hiô' nì sî gahui' yuguê saj mánj.

³³ Hiô' nì nga gini'in Ma'an Jesús dugue'e María, nì huê danj nanj dugue'e nej síchij judío, 'na' nngaj, nì ùta gahuin ruhuâ nimanj nì ganani' sta'u ruhuaj, ³⁴ nì gataj Ma'an Jesús:

—Dànè' gachin' nej suj sô' rà'aj.

Ni gataj nej sí dânj: Señor, ga'na' Ma'ân rè' ni gini'in Ma'ân rè'.

³⁵ Ni dugue'e Ma'an Jesús. ³⁶ Hiô' ni gataj nej sí judío:

—Ni'hiaj nej suj dadin' útã ò ruhuâ sij ni'in sij Lázaro àj nîn.

³⁷ Hiô' ni gataj da'aj nej sí dânj:

—Si gi'hiaj Jesús si ganahuin rune ñan nej sí duchri ni si ga'hue gi'hia sisì sị gahui' Lázaro rà' saj ûn'.

Gana'nînj Lázaro gi'hiaj Ma'an Jesús

³⁸ Ni útã ganânin àko ñûn ruhuâ Ma'an Jesús, ngà nda ruhuâ nimanj, ni ga'na' gini'hia ñan gachin' nej sô' nnee kú Lázaro. Ni riñan huej e nun hiu'uj ñan gachin' nej sô', ni garán nej sô' 'ngò hiěj xi riñan hiu'uj dânj. ³⁹ Ni gataj Ma'an Jesús:

—Guxun nej suj hiěj garán riñan hiu'uj dânj.

Ni gataj Marta yuguej Lázaro sô' gà' gahui'i:

—Señor gà' gîn' ri'hiuj man, dadin' gà' gisîj ga'ânj gui gahuij nanj ánj.

⁴⁰ Gataj Ma'an Jesús:

—Sê gà' gatã gunîn' ni si gùyùmàn ruhuâ' ni gini'in' sa hue'ê sta'u gi'hiaj Ma'an Ña'anj an rà' saj ûn'.

⁴¹ Hiô' ni guxunj nej sij hiěj garán riñan hiu'uj ñan gachin' nej sij Lázaro. Ni ganachi nikaj ñan Ma'an Jesús, ni gini'hia yàtã'a, ni gata:

—Taj, guruhuâ Ma'ân rè' guendã gunin Ma'ân rè' si-nùguàn'ànj. ⁴² Gà' ni'in si daran' diû ni gunin Ma'ân rè' si-nùguàn'ànj; sanì gatã dânanj rayi'f nej gui' màn hiuj nânj, da'nga ni gini'in ninj si sò' ga'nîn ga'ná.

⁴³ Ni nga gisîj ga'min dânanj, ni útã nùkuaj ga'min ni gata:

—Lázaro, gahui ga'na' ne' ye'e nanj ánj.

⁴⁴ Ni gahui sí gà' gahui' dânj ne' ye'e, ni anumin atsîj gatsii ra'a sô' ngà dakó sô', ni garán 'ngò atsîj gatsii riñan sô'. Ni gataj Ma'an Jesús:

—Ganachi nej suj atsij anumin ra'a sij, ngà dakó sij, ni gà'ninj nej suj gache sij nanj ánj.

Gida'a nej sij Ma'an Jesús guendâ dagahui' nej sij

(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2)

⁴⁵ Hiô' ni ûta gâ'î nej síchij judío ga'na' nàgà'huì' chrej nùkuaj ruhuâ riñan María ngà Marta, ni nga gini'in nej sô' sa gi'hiaj Ma'an Jesús ni guyumân ruhuâ nej sô' ni'in nej sô' Ma'an. ⁴⁶ Sanì ga'anj da'aj nej síchij judío dânj riñan nej fariseo, ni ganata' nej sô' sa hue'ê sta'u gi'hiaj Ma'an Jesús.

⁴⁷ Hiô' ni nara'huì' nej rej huin ñaan ngà nej sí fariseo riñan junta, ni gataj nej sô':

—Nunj huin si gi'hiaj nê' rà'aj. Dadin' ûta nìko hua nej da'nga'a gi'hiaj sí nânj rà'aj. ⁴⁸ Ni si ga'nin nê' gi'hiaj sij dânanj, ni gùyùmàn ruhuâ daran' nej guiì ni'in ninj sij; ni ga'na' nej síchij romano, ni gudurè' nej sô' ñan nne si-nùhuì nê', ni dunahuij nej sô' yíñán nê' nanj ánj.

⁴⁹ Hio' dânj huin Kaifás, 'ngò nej rej huin ñaan ni gataj sô':

—Nitaj núnj ni'in nej suj mánj. ⁵⁰ Nún garánj da'nga ruhuâ nej suj si dânanj dùgùnàj huaj si gâ'huì' 'ngò síi riñan yuman'an gâ' da' si gâ'huì' daran' nej guiì màn ruhuâ yuman'an mínj. ⁵¹ Sanì sê guendâ ma'an sô' ga'min sô' nuguan' nânj mánj, ga'min sô' dânanj dadin' rej huin ñan nín'in huin sô' hio' dânj, ni gataj sô' si huà niñan si gâ'huì' Ma'an Jesús rayi'î nej israelita; ⁵² sanì sê man rayi'î 'ngò rìn nej israelita gâ'huìj, dadin' gâ'huìj rayi'î a'ngô nej da'ní Ma'an Ña'anj an nej sô' màn nín' gâchrà' ruhuâ yumiguì. ⁵³ Huê danj ni àsij gui dânj, ni guchi' nej sij 'ngò du'hua si dagahui' nej sij Ma'an Jesús.

⁵⁴ Huê danj ni, nitaj si gaché ràngà' nìko Ma'an Jesús siganinj nej judío, ni guxunj Ma'an hiuj dânj ni ga'an riñan hio'ó nngaj nìchrùn' yi'nín hio'ó nàkò, huin 'ngò yuman' snà'anj gù'nàj Efraín; ni guna hiuj dânj ngà nej sí ga'na' gâhuin chrùn riñanj.

⁵⁵ Nì gà' 'nà' gahuin nìchrùn' pascua huin si-gi'ñanj nej sí judío; nì ga'anj ùta gà'ì nej gui man riñan hio'ó dânj ñan nngaj yuman' snà'ànj Jerusalén nga nìn' gächin gùyùmàn gi'ñanj pascua, guendâ nagì'hiaj sà' nej sij ma'an nej sij. ⁵⁶ Nì nana'hui' nej sij Mạ'an Jesús, nga mân nej sij ruhuâ nùhui, nì ganachin' na'anj nej sij da' go'ngō nej dugui' nej sij nì gataj nej sij:

—Dàj ganìn ruhuâ sò' nanj únj. Ga'nà' sij gi'ñanj an ruhuâ sò' nínj.

⁵⁷ Nì ga'nìn' nej rej huin ñaan ngà nej 17sí fariseo suun riñan nej gui si gataj snà'ànj ninj, asà' gini'in ninj ñan nìkìn' Mạ'an Jesús, nì gànàtə' ninj gunìn nej sò', da'nga nì gida'a nej sò' Mạ'an Jesús.

**Nì gachrìj nej sij gasíti Mạ'an Jesús
nga nne Yuman' Betania
(Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)**

12 Nì nìn' gächin gèsìj huàtàn' gui gùyùmàn gi'ñanj pascua, nì ga'anj Mạ'an Jesús yuman' Betania, ñan nne Lázaro, sí gà' gahui'i, sanì gana'nìnj sò' siganìnj nej nìman gi'hiaj Mạ'an. ² Nì gi'hiaj nej sij 'ngō nihia gahuin sti'nìn hiuj dânj; nì Marta nun gunânj gitsi, nì Lázaro nne yi'nìn mesa ngà Mạ'an Jesús. ³ Nì gida'a María 'ngō si da'aj lîtruj nne gìn' dàj gù'nàj nardo sa sà' hia nìn'in, nì ùta du'hue nne gìn' dàj dânj, nì guta dakó Mạ'an Jesús, nì ne' rùkù nì dunakoj ngà duhuê ahui; nì nda gachra chre datò' gìn' dàj a ruhuâ hue' ñan màn nej sij. ⁴ Nì gataj Judas Iscariote 'ngō sí ga'na' gahuin chrùn riñan Mạ'an Jesús, nì huê sò' huin da'ní Simón, nì sí nânj huin sí nàgà'huì' Mạ'an Jesús ne' rùkù doj, nì gataj sò':

⁵ — Nùnj huin saj nì nun gudù'hue nê' nne gìn' dàj nânj nì gìrì' nê' huà'nìnj sièntu denario, nì san'anj nânj nada'ngô' riñan nej gui ganìki rà'aj.

⁶ Sanì gataj sò' dānanj, sanì sê guendâ yàngà' gà'huì' sò' ra'a nej ganìki gahuin san'anj dânj, dadin' huin sò' 'ngo sí t̄u, nì dugumîn sò' gosa n̄n san'anj an, nì gida'a huì sò' san'anj n̄n ruhuâ gosa gutin' sò' guendâ ma'an sò'. ⁷ Hiô' nì gataj Ma'an Jesús:

—Gudunâj sò' si gi'hia dānanj ngàj; dadin' gi'hiaj yugui ñun̄j gui nga gachin' nej sij ñun̄j nanj ánj. ⁸ Dadin' daran' diú gimàn nej gui ganìki ngà nej suj, sanì ñun̄j nì sê daran' diú gané ngà nej suj mánj.

Ganin ruhuâ nej rej dagahui' nej sij Lázaro

⁹ Nì útã gà'ì nej judío gini'in si nne Ma'an Jesús hiuj dânj, nì ga'na' nej sò', sanì sê man 'ngo rìn Ma'an Jesús ga'na' ginì'hiaj nej sò', dadin' ga'na' ginì'hiaj nej sò' Lázaro, sí gana'n̄nj siganin̄j nej nīman. ¹⁰ Sanì gà' guchi' nej rej 'ngo du'hua si dagahui' nej sò' Lázaro, ¹¹ dadin' rayi'ì sò' nì útã gà'ì nej sí judío gudunâj chrej yñàn̄j gidigân nej síchij achij i nì guyumân ruhuâ nej sò' nì'in nej sò' Ma'an Jesús.

Nga atúj Ma'an Jesús hua ruhuâ yuman' snà'ànj Jerusalén nì útã huin ñihia' ruhuâ nej gui huaj ngaj (Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40)

¹² A'ngô gui dânj, nì útã gà'ì nej gui rìgii ga'na' giñanj dânj, nì nga gunin̄ ninj si 'na' Ma'an Jesús yuman' snà'ànj Jerusalén,

¹³ Nì gida'a ninj ñun nì gahui ninj ga'anj ganahuin ra'a ninj Ma'an Jesús, nì gaguâj nùkuaj ninj nì gataj ninj:

—Hosanna, útã hue'ê hua sa gi'hiaj Ma'an sa 'na' ngà siyugui Ma'an Señor, rey ñikaj sun riñan hio'ó Israel.

¹⁴ Nì giri' Ma'an Jesús 'ngo urruj u, nì ga'anj gitaa yichrá xuj, dàj r̄n' taj riñan ñanj si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an.

¹⁵ Sij girin̄n ruhuâ sò', huin' da'nin yànà Sión;
dadin' hiuj nan 'na' Rey ñikaj sun riñan',
nì taa yichrá 'ngo urruj huin da'ní urrúj yànà.

¹⁶ Nì àsìj sinīin nì nun garan da'nga ruhuâ nej sí 'na' gahuin chr̄un riñan Ma'an Jesús nej nuguan' nânj; sanì nga gahui' Ma'an Jesús riñan rugutsi nì gana'nin siganînj nîman nì gananun ruhuâ nej sô' 'na' gahuin chr̄un riñanj si huê danj a'min riñan ñanj si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an rayi'ij, si huâ niñan si huê dànanz gi'hiaj nej guiè ngà Ma'an.

¹⁷ Nì ganata' nej guiè gini'in nga gi'hiaj Ma'an Jesús gana'nînj Lázaro nì guduya'nin ninj nuguan'an rayi'î sa gini'in ninj riñan a'ngô nej guiè. ¹⁸ Rayi'î dânj nì ga'na' ganahuin ra'a nej guiè Ma'an Jesús, dadin' gunin ninj si gi'hia gana'nînj Lázaro. ¹⁹ Sanì ga'min nej ma'an nej sí fariseo siganînj nej sô' nì gataj nej sô':

—Ni'in nej suj si nitaj nùnj guyumân ruhuâ nej guiè ni'in ninj nê' dadin' nitaj si gida'a ninj si-nùguàn' nê'. Nì ginì'hiaj nej suj, dadin' ùta nanikò' daran nej guiè rukû sí dan àj nîn.

Nana'hui' da'aj nej sí griego Ma'an Jesús

²⁰ Nì mán da'aj nej sí 'na' riñan hio'ó Grecia siganînj nej sí ga'na' gi'ñanj dânj guendâ ginun ña'anj nej sô'. ²¹ Nì ga'na' nichì nej sô' ñan nikin' Felipe, sô' 'na' yuman' Betsaida huin do'ó Galilea, nì ùta àko gachín ni'hiaj nej sô' nì gataj nej sô':

—Señor, ruhuâ nej ñùnj ginì'in nej ñùnj Ma'an Jesús.

²² Nì ga'anj gataj Felipe gunin Andrés, nì nikaj dugui' nguèj sô' ga'anj gànàtâ' nguèj sô' gunin Ma'an Jesús. ²³ Nanikàj Ma'an Jesús nì gata:

—Nì gà' guyumân diú si ga'min hue'ê nej guiè nì ginì'in ninj ahuin sa huin yàngà' Da'ní Ma'an Ña'anj an. ²⁴ Yàngà' nì yàngà' hia nîn' tâ, nì si nun gininj kan trigu riñan hio'óo nì gahuuj, nì gùnàj 'ngo rìn; sanì si ginin riñan hio'óo nì gahuuj, hiô' nì gỳichraj nì ùta gahiu kan trigu raj. ²⁵ Sí na'huej ruhuâ giran' sañun ngà nneè kú, nì ga'anj ni'hia sô'; nì sí nitaj si yu'hui' guendâ giran' sañun ruhuâ yumiguè nânj, nì gànàrì' sô' ñan gane nìgànj sô'. ²⁶ Si huâ 'ngo nej suj gunânj gi'tsi riñanj, nì ginikò' nej suj ñùnj; nì ñan gané, nì hiuj dânj gane sí

gunanj gi'tsi riñanj. Si hua 'ngo sí gunanj gi'tsi riñanj, ni ginikaj chrej Ma'an Rê ngà sô'.

Gataj Ma'an Jesús si gahuij

²⁷ 'Hiaj ni ùta gananiñ ruhuâ ma'an nimânj; ni nùnj huin si gata hiaj rà'aj: "Taj, gi'hia sò' si gananiñ riñan orâ ch' nânj." Sani hua niñan si gahuij dadin' huê rayi'í guendâ gahuij huin ga'ná nanj ánj. ²⁸ Taj, nagi'hiaj yàchìj Ma'ân rè' siyugui Ma'ân rè'.

Hiô' ni ga'min 'ngo sa ga'min nda yàtâ'a:

—Gà' nagi'hiaj yàchì siyugui, sani nagi'hiaj yàchìj ñûn siyuguí.

²⁹ Ni gunin nej guì rìgì màn hiuj dânj, nej nuguan' ga'min Ma'an sa ga'min nda ne' yàtâ'a ni gataj ninj, si du'hui gaguâj. Ni a'ngô ninj gataj:

—'Ngo ángel ga'min nanj ánj.

³⁰ Nanikàj Ma'an Jesús ni gata:

—Nuguan' nânj ni ga'naj sani sê rayi'í huin ga'naj mánj, ga'naj rayi'í nej suj nanj ánj. ³¹ Ni gà' guyumân diù si ganakaj guendâ Ma'an Ñ'anj an dàj gi'hiaj nej guì màn ruhuâ yumiguì nânj; hiaj ni giri Ma'an Ñ'anj an ga'anj sí a'nin' nìkaj sun ruhuâ yumiguì nânj ne' ye'e. ³² Sani nga godoko' rùgùtsì nej sij ñûnj riñan rugutsìi, ni ga'hue gi'hia gananiñ daran' nej guì màn nìn' gàchrà' ruhuâ yumiguì ni gane ninj ñan gané.

³³ Ni huê dànang ga'min Ma'an Jesús ni gi'hia si ga'hue garan da'nga' ruhuô' dàj gi'hiaj nej sij nga dagahui' nej sij Ma'an. ³⁴ Nanikàj nej guì ni gataj ninj:

—Gunin nej ñûnj dàj taj riñan si-nùguàn' Ma'an Ñ'anj an, si Cristo ni gane nìgànj nìn'inj. Nùnj huin saj ni gataj Ma'ân rè'. Si ña'an huaj si godoko' nej sij riñan rugutsìi Da'ní sí rà'aj. Ni ahuin si huin da'ní sí rà'aj.

³⁵ Hiô' ni gataj Ma'an Jesús:

—Doj nìn' diù gane sa yigìin siganiñ nej suj; ni gachè nej suj nga nìn' nne sa yigìin ngà nej suj, da'nga ni si guyumân sa

rumin' dânj riñan nej suj, sí gaché ñan rumin'in nì nun ni'in da'nga sô' dânè' huaj sô'.³⁶ Nga nìn' nne sa yigìn ngà nej suj, nì gùyùmàn ruhuâ nej suj ni'in nej suj sa yigìn dânj, da'nga nì ga'hue gahuin nej suj da'ní sa yigìn.

Nítaj si yumân ruhuâ nej judío ni'in nej sô' Ma'an Jesús

Huê nej nuguan' nânj ga'min Ma'an Jesús, nì ga'an nì giyi'íj huij riñan nej sij.

³⁷ Nì úta nìko hua nej da'nga' gi'hiaj Ma'an Jesús riñan nej sij, sanì gà' danj nì nun gùyùmàn ruhuâ nej sij ni'in nej sij Ma'an mánj. ³⁸ Huê dânanj gahuin nej da'nga'a nì gisíj nuguan' gataj Isaias sô' gataj dàj gahuin, nga ga'min sô':

Señor, ahuin nej guiì guyumân ruhuâ nej nuguan' duyinga' nej ñûnj rà'aj.

Nì ahuin nej guiì gini'in dàj nùkuaj Ma'an Señor rà'aj.

³⁹ Rayi'í guendâ na'huej nej guiì gùyùmàn ruhuâ ninj, nì gataj ñûn Isaias:

⁴⁰ Gi'hiaj dũchri rune ñan nej guiì, nì gi'hia si ganahuin tsì nimân ninj;

nì sì giyigìn gini'hiaj ninj,

nì sì ga'hue garan da'nga' ruhuâ ninj ngà ruhuâ nimân ninj,

nì sì ga'hue ganaduna ninj ma'an ninj, hiô' nì sì ganahuin ninj gi'hiâ mánj.

⁴¹ Dânanj gataj Isaias dadin' gà' gini'in sô' dàj nìko ginikaj sun Ma'an Jesús rayi'í dan ga'min sô' dânanj.

⁴² Huê danj, nì guyumân ruhuâ da'aj nej sí níkej suun, ni'in nej sô' Ma'an Jesús, sanì ñan yu'hui' nej sô' si giri nej sí fariseo nej sô', ruhuâ si-nùhuì nej sô', huê danj nì na'huej ruhuâ nej sô' gànàtà' nej sô' si guyumân ruhuâ nej sô' ni'in sô' Ma'an Jesús. ⁴³ Dadin' dânanj garan' ruhuâ nej sô' si ga'min hue'ê nej sí rayi'í nej sô', gà' da' si ga'min hue'ê Ma'an Ña'an an rayi'í nej sô'.¹⁷

**Si-nùguàn' Ma'an Jesús huin sa nagì'hiaj
guendâ ngà nej guì**

⁴⁴ Ga'min nùkuaj Ma'an Jesús nì gata:

—Guì guyumân ruhuâ ni'in ñùnj, nì sê ñùnj huin sa guyumân ruhuâ ninj mánj, guyumân ruhuâ ninj ni'in ninj Ma'an sa ga'nín ga'ná nanj ánj; ⁴⁵ nì guì gini'in ñùnj, nì gini'in ninj Ma'an sa ga'nín ga'ná. ⁴⁶ Ñùnj, huin sa yigìin, nì ga'ná ruhuâ yumiguì nânj, da'nga nì daran' nej guì guyumân ruhuâ ni'in ñùnj nì sî gane ninj ñan rumìn'in mánj. ⁴⁷ Nì guì gunìn si-nùguàn'anj, sanì nitaj si dagahuin ninj, nì sê ñùnj huin sa ga'min gakin' riñan ninj mánj; dadin' sê si ga'ná guendâ ga'min gakin' riñan nej guì mánj, dadin' ga'ná guendâ gi'hia gananin nej guì. ⁴⁸ Guì na'huej gùyùmàn ruhuâ ni'in ñùnj, nì na'huej ruhuâ ninj ganahuin ra'a ninj si-nùguàn'anj, nì hua sa gayakaj guendâ sa gi'hiaj ninj, nuguan' ga'mînj riñan ninj, nuguan' dânj huin sa gànàchìn' guendâ riñan ninj nej gui ga'na' ne' ñaan. ⁴⁹ Dadin' sê sî ga'mînj guendâ Ma'an mánj; Ma'an Rê huin sa ga'nin' suun riñanj, dàj gata nì dàj gà'mìn si-nùguàn'anj riñan nej suj nanj ánj. ⁵⁰ Nì ni'in si nej nuguan' giyi'nin' sun gi'hiaj Ma'an Rê Ña'anj an huin sa gi'hiaj nì ga'hue gane nìgànj nej guì ngà Ma'an. Huê danj nì, nej nuguan' ga'mînj, nì dàj rûn' gataj Ma'ân Rê Ña'anj an gunín nì huê danj ga'mînj nanj ánj.

**Gana'nin' Ma'an Jesús dakó nej sô'
ga'na' gahuin chrun riñanj**

13 Nga nìn' gachin gùyùmàn gi'ñanj pascua, nì ni'in Ma'an Jesús si gà' guyumân orâ gudunâj Ma'an yumiguì nânj nì na'anj ñan nne Ma'an Rê Ña'anj an, dàj rûn' 'ì ruhuâ Ma'an ni'in nej sí ginikaj dugui' nngaj ruhuâ yumiguì nânj, nì huê danj ga 'ì ruhuâj ni'in nej sij nda a'ngô rin gui gane riñan hio'óo nânj.

² Nì nga gahuin sti'nìn nej sij, nì gà' gi'hiaj sa nàsà'a si ganin' ruhuâ nimân Judas Iscariote, sô' huin da'ní Simón, guendâ nàgà'huì' sô' Ma'an riñan nej sí fariseo. ³ Nì ni'in

Mạ'an Jesús si gà' naga'hui' Mạ'an Re Ña'anj an daran' nej sa mản ruhuâ yumigui riñanj, nị gà' ni'in si gahui ga'naj ñan nne Mạ'an Ña'anj an, nị ni'in hue'ej si ñan' ñunj ñan nne Mạ'an Ña'anj an, ⁴ nị nga mân nej sij gahuin sti'nin nej sij nị ganayumàn Mạ'an Jesús, nị guxunj atsij nịkej, nị gida'a 'ngo toaya, nị gumin gatinj. ⁵ Nị ga'nin nnee ruhuâ 'ngo rago'o, nị gayi'lij nị gana'ninj dakó nej sí 'na' gahuin chrun riñanj, nị ne' rùkù nị gida'a toaya ànùmin gatinj nị dunakoj dakó nej sô'.

⁶ Hiô' nị ga'naj riñan Simón Pedro; nị nga gini'in sô' ga'naj riñan sô' nị gataj sô' gụnìn:

—Señor. Sò' gànà'nin' dakó nanj nì'.

⁷ Nanikàj Mạ'an Jesús nị gata:

—Sa gi'hiâ nị sị ga'hue garan da'nga ruhuâ' hiàj mánj; sani ne' rùkù nị ga'hue garan da'nga' ruhuâ' nanj ánj.

⁸ Nị gataj Pedro:

—Nitaj àmàn huaj gànà'nin' rè' dakô mánj.

Nanikàj Mạ'an Jesús nị gata:

—Sisị sị ga'huej gànà'nin' dakót, nị sị ga'hue ginikaj dugui' ngàj mánj.

⁹ Nị gataj Simón Pedro:

—Señor, sê man 'ngo rìn dakó gànà'nin' Mạ'ân rè' mánj, gànà'nin' Mạ'ân rè' ra'á ngà ahuí nej nanj ánj.

¹⁰ Nị gataj Mạ'an Jesús:

—Sa gà' ganaruhui, nị nitaj si huaj gànà'nin' mánj, dadin' sa huà ganaruhui huin dakót, dadin' daran' nneè kút nị huà sà' man; nị gà' huà sà' nej suj, nùnj huin si sê daran' nej suj hua sà' mánj.

¹¹ Dadin' gà' ni'in Mạ'an Jesús ahuin sô' nàgà'hui' Mạ'an; rayi'î dânj gata: “Sê daran' nej suj hua sà' mánj.”

¹² Huê danj nị, ne' rùkù nga gisij gana'nin' Mạ'an Jesús dakó nej sí 'na' gahuin chrun riñanj, nị gunutaj atsij nịkej yichra, nị ga'anj gane yi'nin mesa, nị gata:

—Garânj da'nga' ruhuâ nej suj sa gi'hiâ ngà nej suj nì'.

¹³ Maestrú huín, nị Señor huín taj nej suj; nị dùgùnàj gataj nej

suj, dadin' huê danj huin yàngà'. ¹⁴ Dadin' si ñùnj, nì huín Señor nì huín Maestrù, nì gana'nín dakó nej suj, nì huê danj nì gànà'nìn' nej suj dakó da' go'ngò nej suj. ¹⁵ Dadin' huê danj gà' gidigán riñan nej suj, nì huê daj rún' gi'hiá, nì huê danj gi'hiaj nej suj. ¹⁶ Yàngà' nì yàngà' hia nìn' tâ: Dadin' sí huin musu nì sê sî huin sô' doj gà' da' si-yiru'hue sô' mánj, nì sí ga'anj 'ngò suun nì sê si huin sô' doj gà' da' sí ga'nín ga'anj sô sun dânj mánj. ¹⁷ Nì si ni'in nej suj si dânanj da'hui nej suj gi'hiaj nej suj, nì ganahuin nihia' ruhuâ nej suj si huê dânanj dagahuin nej suj.

¹⁸ Sê daran' nej suj huin sa ni'ín a'mînj mánj; gà' ni'ín ahuin nej suj ganaguîj; sanì guendâ gisîj sa taj riñan ñanj si-nùguàn' Mạ'an Ña'anj an: “Nì sí yâ rachrúun ngàj, nì sô' huin sí nànikàj gata rùhuà ñùnj.” ¹⁹ Nì nga nìn' gàchin gisîj nej nuguan' nânj nì gạ' gata si huê dânanj gahuin, nì gùyùmàn ruhuâ nej suj ni'in nej suj si huê huin. ²⁰ Yàngà' nì yàngà' hia nìn' tâ: Nì sí ganahuin ra'a sí ga'nín ga'anj, nì ñùnj ganahuin ra'a sô'; nì sí ganahuin ra'a ñùnj, nì ganahuin ra'a sô' Mạ'an sa ga'nín ga'ná.

**Gataj Mạ'an Jesús si Judas huin sí
nàgà'hui' Mạ'an riñan nej rej**
(Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21; Lc. 22:21-23)

²¹ Nì nga gisîj ga'min Mạ'an Jesús nej nuguan' nânj, nì ùta gananiñ ruhuâj nì ùta gahuin rùguì'i ruhuâj ngà nda ruhuâ nimanj nì ganataj nì gata:

—Yàngà' nì yàngà' hia nìn' tâ, nì 'ngò nej suj huin sí nàgà'hui' ñùnj.

²² Hiô' nì gini'hiaj da' go'ngò nej sí 'nạ' gahuin chryun riñan da' go'ngò nej dugui' nej sô', nì gurugui' chî' ruhuâ nej sô' ahuin go'ngò nej sô' huin ni'in Mạ'an Jesús nga ga'min dânanj. ²³ Nì yi'ñanj Mạ'an Jesús, nnûn ahui 'ngò sí 'lì ruhuâ ni'in Mạ'an. ²⁴ Nì riñan sí nânj, gi'hiaj ra'a Pedro, si gàchinj na'anj sô', ahuin sí rày'lì huin ga'min Mạ'an Jesús. ²⁵ Hiô' nì gachín na'anj sí nnùn ahui yi'ñanj Mạ'an Jesús, nì gataj sô':

—Señor, ahuin sô' huîn rà'aj.

²⁶ Nanikàj Ma'an Jesús nì gata:

—Sí ra'a gà'huìj rachrún duguchrêj sí dânj huin.

Nì duguchre Ma'an Jesús rachrúun, nì ga'huìj ra'a Judas Iscariote sí huin da'ní síchìj gù'nàj Simón Iscariote. ²⁷ Nì ne' rùkù nga gisíj ya sô' rachrúun, nì gatùj sichre ruhuâ nimân sô'. Hiô' nì gataj Ma'an Jesús gunìn sô':

—Sa gi'hiá', nì râ'ñanj gi'hiá' râj.

²⁸ Sanì gà' si 'ngò nej sí nne yi'nín mesa ngà Ma'an Jesús nun ga'hue garan' da'nga' ruhuâ nùnj huin saj nì gataj Ma'an Jesús dânanj. ²⁹ Dadin' da'aj nej sô' ganín ruhuâ, si rayi'í guendâ níkañ Judas san'anj an nì ga'anj giran sô' sa giní'ñanj nej sij gi'ñanj an; nej si gà'huì' sô' doj san'anj an ra'a nej guìi ganiki. ³⁰ Nì nga gisíj ya sô' rachrúun, nì gahui sô' nì ga'anj sô'; nì gà' gahuin rumìn'.

Sun nàkà giyi'nìn' sun

³¹ Hiô' nì nga gahui Judas ga'anj sô', nì gataj Ma'an Jesús:

—Hiaj nì nagì'hiaj yàchìj Ma'an Ña'anj an ñùnj, nì nagì'hiaj yàchì rayi'í Ma'an Ña'anj an. ³² Nì si ñùnj gi'hiaj nì ga'min hue'ê nej guìi rayi'í Ma'an Ña'anj an, nì huê danj nanj ga'min hue'ê Ma'an Ña'anj an rayi'í riñan nej guìi, nì úta râ'ñanj nì ga'min hue'ê Ma'an Ña'anj an rayi'í. ³³ Nej suj da'ninj lij, hua nanj gané doj sínj ngà nej suj. Nì nà'nà'huì' nej suj ñùnj; sanì dàj rún' gatâ gunìn nej judío, nì huê danj gata gunìn nej suj hiaj: Ñan gà'àn, nì sì ga'hue ga'anj nej suj mánj. ³⁴ Nì gàyì'nìn' 'ngò sun nàkàa gi'hiâ riñan nej suj: Ga 'ì ruhuâ nej suj ni'in nej suj da' go'ngò nej dugui' nej suj; dàj rún' ga 'ì ruhuâj ni'in nej suj, nì huê danj ga 'ì ruhuâ nej suj ni'in nej suj da' go'ngò nej dugui' nej suj. ³⁵ Nì si 'ì ruhuâ nej suj ni'in nej suj da' go'ngò nej dugui' nej suj hiô' nì gahuin nej suj sí 'na' gahuin chrun riñanj.

**Gà' ni'in Ma'an Ma'an Jesús si gataj
Pedro si nun ni'in sô' Ma'an**

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lc. 22:31-34)

³⁶ Nì gataj Simón Pedro:

—Señor, dànè' ga'anj Ma'ân rè' rà'aj.

Nanikàj Ma'an Jesús nì gata:

—Ñan gà'àn, nì sị ga'hue ga'anj' ngàj hiaj mánj; sanì ne' rùkù nì ga'hue gùchì' rāj.

³⁷ Nì gataj Pedro:

—Señor. Nùnj huin saj nì sị ga'hue gà'àn ngà Ma'ân rè' hiaj rà'aj. Ga'hue gàhuìj rayi'í Ma'ân rè' nanj ánj.

³⁸ Nanikàj Ma'an Jesús nì gata:

—Ga'hue gàhuì' rayi'í nanj nì'. Yàngà' nì yàngà' hia nìn' tâ: Nì nga nìn' gàchin gaguaj dê'loj o, nì gà' gisìj huà'nìnj gataj' si nun ni'in' nùnj.

**Jesús huin chrej e guendâ ga'hue gùchì'
ñan nne Ma'an Ña'anj an**

14

'Nì si gahuin chì' ruhuâ nimân nej suj mánj; gùyùmàn ruhuâ nej suj ni'in nej suj Ma'an Ña'anj an, nì gùyùmàn ruhuâ nej suj ni'in nej suj nùnj. ² Ñan nne dukuâ Ma'an Rê Ña'anj an nì ùta gà'ì hue'e mân; nì sị sê danj huaj, nì gà' gatâ sa áj; gà'àn hiô' nì gi'hiaj yuguí ñan gane nej suj. ³ Nì asà' ga'an, nì gi'hiaj yuguí 'ngo lugâ, nì ga'na' nún, nì gànàkà nej suj huin si-nùhuìj, nì ñan gané, nì hiuj dânj gane nej suj. ⁴ Nì gini'in nej suj ñan gà'àn, nì gini'in nej suj chrej e.

⁵ Nì gataj Tomás:

—Señor, nun ni'in nej nùnj dànè' ga'anj Ma'ân rè' mánj; dàj gi'hiaj nej nùnj, gini'in nej nùnj, chrej ga'anj Ma'ân rè' rà'aj.

⁶ Gataj Ma'an Jesús:

—Nùnj huin chrej e, nì hué huin sa yàngà'a, nì hué huin sa gi'hiaj ganahuin nì'nà' nej guì; nì gà' si 'ngo nej guì sị ga'hue gùchì' ñan nne Ma'an Rê, si nuhuí gi'hiaj mánj. ⁷ Si gini'in nej suj nùnj, nì gà' gini'in nej suj Ma'an Rê Ña'anj an; nì àsìj gui hiaj nì gà' gini'in nej suj Ma'an nanj ánj.

⁸ Nì gataj Felipe:

—Señor, gîdîgân sò' dâj hua Ma'an Re' Ña'anj an, nî nitaj si gi'hiaj nej ñûnj gâchînj na'anj nej ñûnj sò' gà' mánj.

⁹ Nanikâj Ma'an Jesús ni gata:

—Felipe ûta gà'ì gui gané ngà nej suj, nî hua ñanj nun ni'in nej suj ñûnj ûn'. Nî guîi gini'in ñûnj, nî gà' gini'in ninj Ma'an Rê Ña'anj an; nûnj huin saj nî gataj': Gîdîgân sò' Ma'an Re' Ña'anj an riñan nej ñûnj. ¹⁰ Nun ni'în' si huín ngà Ma'an Re' Ña'anj an, nî nne Ma'an Re' Ña'anj an ngàj rà' saj ûn', nej nuguan' ga'mînj, nî sê sî ga'mînj guendâ Ma'an mánj, dadin' Ma'an Re' Ña'anj an nne ngàj, huin sa gi'hiaj nej sa sà'aj ñanj ánj. ¹¹ Gùyùmàn ruhuâ nej suj si nne Ma'an Re' Ña'anj an ngàj nî nné ngà Ma'an; nî si na'hue gùyùmàn ruhuâ nej suj ni'in nej suj ñûnj nî gùyùmàn ruhuâ nej suj rayi'í nej sa sà' gi'hiâ. ¹² Yàngà' nî yàngà' hia' nîn' tâ: Guîi guyumân ruhuâ ni'in ñûnj: Nî dâj rûn' gi'hiâ nej sa sà'a, nî hué danj gi'hiaj ninj; nî dânanj huaj doj ga nej sa sà' gi'hiaj ninj gà' da' ñûnj, dadin' gà'àn ñan nne Ma'an Re' Ña'anj an. ¹³ Nî daran' nej sa gâchînj nej suj riñan Ma'an Re' Ña'anj an ngà siyuguí, nî rîkîj nî ga'mîn hue'ê nej guîi rayi'í nî hué danj ñanj ga'mîn hue'ê ninj rayi'í Ma'an Re' Ña'anj an. ¹⁴ Nî si gâchînj nej suj ngà siyuguí nî rîkîj sa gâchînj nej suj.

Gataj Ma'an Jesús si ga'nin ga'na' Ma'an Espíritu Santo

¹⁵ Nî si 'ì ruhuâ nej suj ni'in nej suj ñûnj, nî dagahuin nej suj sun ga'nin' sùnj riñan nej suj. ¹⁶ Nî gâchînj ni'hiâ riñan Ma'an Rê, nî rîkî Ma'an sa Nagi'hiaj nùkuaj ruhuâ nej suj, hiô' nî gane ngà nej suj nîgânj nîn': ¹⁷ Ma'an Espíritu yàngà'a, nî sî ga'hue ganahuin ra'a nej guîi màn ruhuâ yumiguii Ma'an mánj, dadin' nun ni'in ninj dâj huaj, sanî nej suj nî ni'in nej suj Ma'an, dadin' nne ngà nej suj, nî nne ruhuâ nimân nej suj. ¹⁸ Nî sî gudunâj ganîkî nej suj mánj; gà'nâj ñan nne nej suj. ¹⁹ Doj nîn' gui, nî sî gini'in nej guîi màn ruhuâ yumiguii nânj ñûnj mánj; sanî nej suj nî gini'in nej suj ñûnj; dadin' hua

nì'nàj, nì rayi'f dan nì huà nì'nà' nej suj. ²⁰ Gui dânj nì gini'in nej suj si nné ngà Ma'an Rê, nì nne nej suj ngàj, nì nné ngà nej suj. ²¹ Guii nìkaj si-nùguàn'ànj, nì dagahuin ninj, nì guii dânj huin sa 'ì ruhuâ ni'in ñùnj; nì ga 'ì ruhuâ Ma'an Rê Ña'anj an ni'in ninj nì huê danj ga 'ì ruhuâj ni'ín ninj, nì gidigân Ma'an riñan ninj.

²² Nì gataj Judas Tadeo:

—Señor. Nùnj huin saj nì man riñan nej ñùnj gidigân rè' Ma'an rè', nì sị gidigân rè' Ma'an rè' riñan nej guii màn ruhuâ yumiguii rà'aj.

²³ Nanikàj Ma'an Jesús nì gata:

—Si huà 'ngo guii 'ì ruhuâ ni'in ñùnj, nì dagahuin ninj si-nùguàn'ànj; nì ga 'ì ruhuâ Ma'an Rê ni'in ninj, nì ga'na' nej ñùnj, nì gane nej ñùnj ngà ninj. ²⁴ Nej guii nitaj si 'ì ruhuâ ni'in ñùnj, nì nitaj si dagahuin ninj si-nùguàn'ànj; dadin' nej nuguan' gunin ninj ga'mînj nì sê si-nùguàn'ànj huin mánj, si-nùguàn' Ma'an Rê Ña'anj an huin dadin' huej ga'nín ga'ná.

²⁵ 'Huê nej nuguan' nânj ga'mînj ngà nìn' nné ngà nej suj.

²⁶ Sanì Ma'an sa Nagi'hiaj nùkuaj ruhuâ nej suj, huej huin Ma'an Espiritu Santo, nì ngà siyugú ga'nín Ma'an Rê Ña'anj an ga'naj, nì huê Ma'an huin sa gidigân daran' nuguan' sà'aj riñan nej suj, nì dūnanunj ruhuâ nej suj daran' nej nuguan' ga'mînj riñan nej suj.

²⁷ Nì guduna sa dīn'inj dânj riñan nej suj, nì sa dīn'inj dânj huin si'hiâ nì rikij riñan nej suj; nì si rikij daj rún' riki yumiguii mánj. Nì sị gurugui' ch'ì ruhuâ nimân nej suj, nì sị guyu'huì' nej suj mánj. ²⁸ Ga' gunin nej suj daj gatâ: Gà'àn, sanì ga'na' ñùn nì gané ngà nej suj. Nì si 'ì ruhuâ nej suj ni'in nej suj ñùnj, hiô' nì ganahuin ñi'hiâ' ruhuâ nej suj ni'in nej suj ñùnj. ²⁹ Sanì nga nìn' gachin gahuin nì gà' gatâ, hiô' nì nga gahuin daj rún' gatâ, hiô' nì gùyùmàn ruhuâ nej suj.

³⁰ 'Sị ga'min nìkó ngà nej suj gà' mánj; dadin' 'na' sí a'nin' nìkaj sun nne ruhuâ yumiguii nânj, sanì nitaj si nìkaj sun sô' riñanj. ³¹ Sanì guendâ gini'in nej guii màn ruhuâ yumiguii si 'ì ruhuâj ni'ín Ma'an Rê Ña'anj an, nì daj rún' ga'nin' suun

riñânj nga ga'ná, nì huê danj gi'hia. Gànàyùmàn nej suj, nì ga'anj nê'.

Jesús huin chrun uba yàngà'a

15 'Ñùnj huin chrun uba yàngà'a, nì Ma'an Rê Ña'anj an huin sa gi'hiaj sun ngàj.

² Nì si huà 'ngò ra'a chrun nnùn riñânj nitaj si gahiu chruj uba, nì ga'ne Ma'an Re' Ña'anj an riñânj; sanì si gahiu chruj uba ra'a chrun nnùn riñanj nì nagi'hiaj sà'aj doj, da'nga nì gahiu doj uba. ³ Nì gà' ganahuin hue'ê nej suj rayi'f nej nuguan' ga'mînj riñan nej suj. ⁴ Daran' diû ginikaj dugui' nej suj ngàj, hiô' nì ginikaj dugui'í ngà nej suj. Dàj rûn' ra'a 'ngò chrun uba nì sî ga'hue gahiu chruj uba ra'a, si nitaj si nnunj riñan chrun uba mánj, nì huê danj nanj nej suj nì sî ga'hue gi'hiaj nej suj sa sà'a, si nitaj si nîkaj dugui' nej suj ngàj daran' diû mánj.

⁵ 'Ñùnj huin chrun uba, nì nej suj huin chrun ra'á; nì guì nîkaj dugui' ngàj daran' diû nì ginikaj dugui'í ngà ninj, guì nânj ga'hue gi'hiaj ûta nîko sa sà'aj; dadin' si nitaj si nîkaj dugui'í ngà nej suj nì nitaj nùnj ga'hue gi'hiaj nej suj mánj. ⁶ Guì nitaj si nîkaj dugui' ngàj, nì gi'hiaj anê ninj riñânj dàj rûn' ga'ne' nej sij chrun nitaj si gahiu chruj uba, nì ganako man; nì ganaran' nej guì, nì ga'nînj ninj riñan ña'aan nì gaka man.

⁷ Nì si nîkaj dugui' nej suj ngàj, nì nîkaj dugui' si-nùguàn'ànj ngà nej suj, nì gachînj nej suj riñânj daran' sa garan' ruhuâ nej suj nì rikîj ganahuin ra'a nej suj. ⁸ Nì si ûta gi'hiaj nej suj sa sà'a nì ûta ga'mîn hue'ê nej guì rayi'f Ma'an Rê Ña'anj an, nì ga'hue gahuin nej suj guì ginikò' rukû Ma'án. ⁹ Dàj rûn' ga 'lì ruhuâ Ma'an Rê Ña'anj an ni'in ñùnj, nì huê danj ga 'lì ruhuâj ni'in nej suj; nì dàj rûn' ga 'lì ruhuâj ni'in nej suj nì huê danj ga 'lì ruhuâ nej suj ni'in nej suj 'ngò nì a'ngô nej dugui' nej suj. ¹⁰ Si dagahuin nej suj sun giyi'nîn' gi'hiâ riñan nej suj, nì daran' diû ga 'lì ruhuâj ni'in nej suj; dàj

rûn' 'lì ruhuâ Mạ'an Rê Ña'anj an ni'in ñùnj, dadin' dagahuín daran' sun ga'nin' sunj riñanj.

¹¹ 'Huê nej nuguan' nan ga'mînj, da'nga nì ganahuin nihià' ruhuâ nej suj ngàj, nì ùta ganahuin nihià' ruhuâ nej suj. ¹² Huê nan huin sun ga'nin' sunj riñan nej suj: Nì gạ 'lì ruhuâ nej suj ni'in nej suj 'ngọ nì a'ngô nej dugui' nej suj, dàj rûn' gi'hià gạ 'lì ruhuâj ni'ín nej suj. ¹³ Si 'ngọ sí gạ ruhuâ gahui' rayi'í 'ngọ sí nìkaj dugui' ngà sô', nì si 'lì sta'u ruhuâ sô' ni'in sô' sí danj rayi'í dan gi'hiaj sô' dạnanj. ¹⁴ Nì nej suj huin guì nìkaj dugui' ngàj, si dagahuin nej suj sun ga'nin' sùnj riñan nej suj. ¹⁵ Nì sị gata si huin nej suj musu gạ' mánj, dadin' guì huin musu nì nun ni'in ninj sa gi'hiaj si-yìru'hue ninj mánj; nì gata si huin nej suj guì nìkaj dugui' ngàj, dadin' daran' nej nuguan' gunín gataj Mạ'an Rê, nì nadigán riñan nej suj. ¹⁶ Sê nej suj huin sa ganagui ñùnj mánj, ñùnj huin sa ganagui nej suj, nì duguta sùnj si gạ'anj nej suj nì ùta gi'hiaj nej suj sa sà'aj, nì nìgànj nìn' gạ sa sà' dânj gi'hiaj nej suj; hiô' nì daran' sa gachìnj nej suj riñan Mạ'an Rê Ña'anj an ngà siyuguí, nì rìkij sa gachìnj nej suj nanj ánj. ¹⁷ Huê dạnanj, ga'nin' sùnj riñan nej suj: Nì gạ 'lì ruhuâ nej suj ni'in nej suj 'ngọ nì a'ngô nej dugui' nej suj.

Gininj 'lì Mạ'an Jesús ngà nej guì nìkò' rukuj riñan nej guì nitaj si dagahuin riñan Mạ'an Ña'anj an

¹⁸ 'Nì si gininj 'lì nej suj riñan nej guì nàsinùnj un, nì gayakaj guendâ nej suj si gạ' sìnj ñùnj gininj 'lì riñan ninj gạ' da' nej suj nanj ánj. ¹⁹ Nì si huin nej suj dàj rûn' huin nej guì mán ruhuâ yumigui, hiô' nì gạ 'lì ruhuâ ninj ni'in ninj nej suj dàj rûn' 'lì ruhuâ ninj ni'in ninj nej dugui' ninj; sanj ñan nitaj si huin nej suj dàj rûn' huin nej guì nánj, dadin' gạ' ganaguij nej suj siganinj nej guì nàsinùnj un, nì rayi'í dan nì gininj 'lì nej suj riñan ninj. ²⁰ Ganānun ruhuâ nej suj ni'in nej suj nej nuguan' ga'mînj riñan nej suj: “Gà' si 'ngọ musu nì sê sị huin sô' doj gạ' da' si-yìru'hue sô' mánj.” Nì si gata rùhuà nej sij ñùnj, nì huê danj gata rùhuà nej sij nej suj; si dagahuin nej suj si-nùguàn'ànj, nì nga ga'min nej suj riñan nej sij nì dagahuin

nej sij si-nùguàn' nej suj. ²¹ Sani huê dânanj gîran' sañun nej suj rayi'í gi'hiaj nej sij, dadin' nun ni'in nej sij Ma'an sa ga'nín ga'ná mánj.

²² 'Si nuhui' si ga'ná, ni nuhui' si ga'mînj si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an riñan nej sij, hiô' ni nitaj gakî'n'in hua riñan nej sij saj mánj, sani hiaj ni nitaj sa gîrî' nej sij gachrun nej sij rayi'í si-gakî'n' nej sij gà' mánj. ²³ Si gininj 'ij riñan nej gui, ni huê danj nanj gininj 'i Ma'an Rê riñan ninj. ²⁴ Ga' si 'ngo gakî'n'in nitaj si hua riñan nej sij, si nuhui' si gini'in nej sij gi'hiâ ganahuin nej gui siganînj nej sij saj mánj, dadin' gà' si 'ngo sí nun gi'hiaj nej sa gi'hia mánj, sani ga' gini'in nej sij si ganahuin nej gui gi'hiâ, sani gà' danj, ni hua nanj gininj 'ij riñan nej sij ni huê danj nanj gininj 'i Ma'an Rê riñan nej sij. ²⁵ Sani huê dânanj gahuin da'nga ni gisij nuguan' nnùn riñan ñanj si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an: "Nitaj gà' si 'ngo sa yi'í gi'hiâ riñan nej sij sani gininj 'ij riñan nej sij."

²⁶ 'Sani nga ga'na' Ma'an sa Nagi'hiaj nùkuaj ruhuâ nej suj, ni nne ngà Ma'an Rê Ña'anj an ni gà'nín ga'na' Ma'an riñan nej suj, ni huej huin Ma'an Espíritu yàngà'a, ni huej huin sa gananj riñan nej gui rayi'í. ²⁷ Ni huê danj nanj gananj nej suj rayi'í riñan a'ngô nej gui, dadin' àsij nga gày'i'ì sìnînj gidigán si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an ni gà' gane nej suj ngà nanj ánj.

16 'Huê rayi'í nej nuguan' nânj ga'mînj riñan nej suj, da'nga ni si gudunâj nej suj si ginun ñan nej suj ñunj. ² Ni gîrî' nej sij ruhuâ si-nùhui nej sij nej suj; ni gùyùmàn 'ngo gui ni si hua 'ngo sí dagahui' 'ngo nej suj nikò' rukú, ni ganin ruhuâ sô' si dagahuin nej sô' riñan Ma'an Ña'anj an. ³ Ni dânanj gi'hiaj nej sô' dadin' nun ni'in nej sô' Ma'an Rê ni nun ni'in nej sô' ñunj mánj. ⁴ Sani huê dânanj gatâ, hiô' ni nga gùyùmàn gui dânj riñan nej suj, hiô' ni gananj ruhuâ nej suj si huê dânanj gahuin dadin' gà' danj gatâ riñan nej suj.

Sun gi'hiaj Ma'an Espíritu Santo

'Àsìj sinīin nī nun gātà nej nuguan' nānj riñan nej suj, dadin' nīn' nné ngà nej suj. ⁵ Sanī hīaj nī na'anj ñan nne Ma'an sa ga'nīn ga'ná; nī gā' si 'ngo nej suj nitaj si gachīn na'anj: Dànè' ga'anj Ma'ân rè' rà'aj. ⁶ Sanī do', si ganānīn ruhuâ nej suj, rayi'fī guendâ gatâ nej nuguan' nānj riñan nej suj. ⁷ Sanī yàngà' hīa huin sa gatâ: Sanī dùgùnàj huaj si gā'àn: Dadin' sisi sī ga'ân, nī sī ga'na' Ma'an sa Nagī'hīaj nùkuaj ruhuâ nej suj mánj; sanī si gā'àn, hiô' nī gā'nīn gā'naj riñan nej suj. ⁸ Nī nga ga'na' Ma'an sa Nagī'hīaj nùkuaj ruhuâ nej guī, nī gī'hīa si ganākaj guendâ nej guī rayi'fī si-gākīn' nīnj, nī gī'hīa si gā dīn'īnj ruhuâ nej guī gī'hīaj sa nīkaa, nī huā nīñan si gānàchīn' Ma'an Ña'anj an guenda riñan da' go'ngo nej guī. ⁹ Rayi'fī gākīn'īn, guendâ nun gùyùmān ruhuâ nīnj ni'in nīnj nīnj; ¹⁰ rayi'fī guī gī'hīaj sa nīkaa, dadin' gā'àn ñan nne Ma'an Rê Ña'anj an huê danj nī sī gini'in nej suj nīnj gā' mánj. ¹¹ Nī gānàchīn' Ma'an Ña'anj an guenda riñan sí huīn ñan nīkaj sun ruhuâ yumiguī nānj dadin' gā' ganakaj guendâ Ma'an rayi'fī nej gākīn' gī'hīaj sô'.

¹² 'Huā ūta gā'ī nuguan' gātà gūnīn nej suj, sanī sī ga'hue ganachra sà' nej suj daran'anj mánj. ¹³ Sanī nga ga'na' Ma'an Espíritu yàngà'a, nī Ma'an huīn sa gidīgān daran' sa yàngà'a; sanī sē guendâ Ma'an huīn sa gā'mīn mánj, daran' nej nuguan' gūnīn nī huē nej nuguan' dānj huīn sa gā'mīn, nī ganataj dàj gāhuīn nej guī gā'na' ne' ñān nanj ānj. ¹⁴ Nī Ma'an huīn sa gā'mīn hue'ê rayi'fī; dadin' gīda'a nej nuguan' ni'īn nī gidīganj riñan nej suj. ¹⁵ Daran' nej sa huā riñan Ma'an Rê Ña'anj an nī si'hiā huīn nej sa huā riñan Ma'an; rayi'fī dan gatâ si gīda'a nej sa huīn si'hiā, nī nej sa huīn si'hiā ganāđiganj riñan nej suj.

Doj ganānīn ruhuâ nej sij nī ne' rùkù nī ganāhuīn nīhiā' ruhuâ nej sij

¹⁶ 'Gachīn doj guī, nī sī gini'in nej suj nīnj mánj; sanī ne' rùkù doj, nī gīnī'īn nīn nej suj nīnj; dadin' gā'àn ñan nne Ma'an Rê Ña'anj an.

¹⁷ Hiô' nî gataj nej sí 'nạ' gạhuin chruun gunin 'ngô nî a'ngô nej dugui' nej sô':

—Nunj huin si gataj Ma'an Jesús ruhuaj nga gata dānanj: Doj ninn' gui nî sî gini'in nej suj ñunj; sanî ne' rùkù doj, nî gini'in ñun nej suj ñunj; dadin' gà'àn ñan nne Ma'an Rê. ¹⁸ Nî gataj nej sô': Nunj huin si gataj Ma'an ruhuaj nga gata: “Doj gui.” Nî na'hue garan da'nga' ruhuô' sa ga'min gà' únj.

¹⁹ Nî ni'in Ma'an Jesús si gachinj na'anj nej sij ruhuâ nej sij, nî gata:

—Gachín na'anj nej suj siganinj nej ma'an nej suj rayi'f guendâ gatâ: Doj gui nî sî gini'in nej suj ñunj, nî ne' rùkù doj, nî gini'in nej suj ñunj. ²⁰ Yàngà' nî yàngà hia ninn' gàtâ, nî gudugue'e nej suj nî gaguaj hia nej suj, sanî nej gui màn ruhuâ yumiguii nî dānanj útā ganahuin ñhià' ruhuâ ninj; sanî nunnj huin si útā ganānin ruhuâ nej suj, sanî sa ganānin ruhuâ nej suj dânj, nî nda nanè chre giyi'ne, nî ganahuin ñhià' ruhuâ nej suj. ²¹ Nga ga'nga da'ní 'ngô siyànà dânj, nî útā a' nneè ku, dadin' gà' gisîj orâ ga'nga da'nin ne'ej; sanî ne' rùkù nga gisîj ga'nga da'ní siyànà dânj nî 'ngô ne'ej na'u huin ne'ej dânj, nî sî ganānun ruhuaj si útā sà' gà'ì nneè ku gà' mánj, dadin' ga'nga 'ngô sí ruhuâ yumiguii. ²² Huê danj nanj nej suj nî ganānin ruhuâ nej suj hiāj; sanî ne' rùkù nî gini'in ñun nej suj ñunj, nî ganahuin ñhià' ruhuâ nimān nej suj, nî gà' si 'ngô sí si ga'nêj sa ganahuin ñhià' ruhuâ nej suj mánj.

²³ 'Gui dânj nî nitaj nunnj sa gachinj nej suj riñanj gà' mánj. Yàngà' nî yàngà' hia ninn' gàtâ, si daran' sa gachinj nej suj riñan Ma'an Rê ngà siyuguí, nî rikij sa gachinj nej suj. ²⁴ Nda akuan' ninn' nî nitaj nunnj gachín nej suj ngà siyuguí; sanî gachinj nej suj nî ganahuin ra'a nej suj, hiô' nî ganahuin ñhià' sta'u ruhuâ nej suj.

**Ma'an Jesús huin sa gunukuaj gi'hiāj ganān
nej gui nitaj si dagahuin riñanj**

²⁵ 'Nej nuguan' nānj ga'min nî garānj sūnj nej rasuun nga ga'minj nuguan' ráan riñan nej suj; sanî gùyùmàn gui nî

gà'mìn sanj si garânj súnj nej rasuun ngà nuguan' ráan nga gà'mìn riñan nej suj gà' mánj, nì nda ni'nin chre gà'mìn rayi'í Ma'an Rê. ²⁶ Gui dânj nì gâchìnj nej suj ngà siyuguí, nì sê gà' gatâ si ga'min àkó rayi'í nej suj riñan Ma'an Rê rà' saj ûn'.

²⁷ Dadin' 'ì ruhuâ Ma'an rê Ña'anj an ni'in nej suj, dadin' 'ì ruhuâ nej suj ni'in nej suj ñùnj, dadin' guyumân ruhuâ nej suj si gahuí ga'ná ñan nne Ma'an Rê Ña'anj an. ²⁸ Gahuí ga'ná ñan nne Ma'an Rê Ña'anj an, nì guyumanj ruhuâ yumiguí nânj; sanj gudunaj ñún yumiguí nânj, nì nà'anj ñan nne Ma'an Rê Ña'anj an.

²⁹ Nì gataj nej sí 'na' gahuin chrún riñan Ma'an Jesús:

—Hiaj nì nda ni'nin chre ga'min Ma'ân rè', nì nitaj si ga'min rán Ma'ân rè' riñan nej ñùnj mánj. ³⁰ Hiaj nì ni'in nej ñùnj si yàngà' hia nìn' nì ni'in Ma'ân rè' daran'anj, nì nitaj si ànà'huìj Ma'ân rè' si gâchìnj na'anj nej sí Ma'ân rè' dadin' gà' ni'in Ma'ân rè' daran' sa an'ín ruhuâ nej sij: Rayi'í dan nì guyumân ruhuâ nej ñùnj si gahui Ma'ân rè' ga'na' Ma'ân rè' ñan nne Ma'an Ña'anj an.

³¹ Nanikàj Ma'an Jesús nì gata:

—Guyumân ruhuâ nej suj hiaj nì'. ³² Hiaj nì 'na' gùyùmàn ora, nì gà' guyumanj, nì gàyà'nin nej suj nì ga'anj da' go'ngo nej suj si-chrej nej suj, nì gudunâj nej suj 'ngo rín; sanj sê si gane 'ngo rín mánj, dadin' nne Ma'an Rê Ña'anj an ngàj nanj ánj. ³³ Gatâ nej nuguan' nânj gunin nej suj hiô' nì ga' dín'inj ruhuâ nej suj ni'in nej suj ñùnj. Nì giran' sañun nej suj ruhuâ yumiguí nânj; sanj gùyùmàn ruhuâ nej suj ni'in nej suj ñùnj, dadin' gà' gunukuâ gi'hiaj ganânj yumiguí nanj ánj.

Gachín nì'hiaj Ma'an Jesús rayi'í nej sí unin' nngaj

17 Nej nuguan' nânj ga'min Ma'an Jesús: Nì ganachi nikaj ñanj yàt'a, nì gata:

—Taj: Gà' guyumân orâ giran' sãñùnj; nì ga'min hue'ê nej guí rayi'í, nì huê danj nanj ga'min hue'ê ninj rayi'í Ma'ân rè' gi'hia; ² dadin' Ma'ân rè' riki si ginikaj súnj riñan daran' nej guí, ga'nín Ma'ân rè' ga'na' riñanj, nì ga'hue nagì'hiaj nì'nàj

nì gane nìgànj ninj gì'hia. ³ Nì gini'in ninj sò', nì ganahuin nì'nà' ninj nì gane nìgànj ninj. Dadin' 'ngò rìn' Mạ'ân rề' huin Mạ'an Nạ'anj yàngà'a, nì gini'in ninj si hué huin Mạ'an Jesucristo, Mạ'an sa ga'nín Mạ'ân rề' ga'na' ruhuâ yumiguìi.

⁴ 'Gà' ga'min hue'é rayi'í Mạ'ân rề' riñan hio'óo; nì gà' ganahui gi'hiaj súnj sun gataj Mạ'ân rề' gì'hia. ⁵ Hiaj nì narikì ñún Mạ'ân rề' sun ginikâ, nga gané ngà Mạ'ân rề' nga nìn' gàchin gahuin yumiguìi.

⁶ 'Nej guìi ganagui Mạ'ân rề' ruhuâ yumiguìi nì narikì Mạ'ân rề' riñanj; nì gidigán riñan ninj ahuin sa huin Mạ'ân rề', nì gì'hia si gahuin ninj da'ní Mạ'an rề', nì narikì Mạ'an rề' ninj riñanj, nì dagahuin ninj si-nùguàn' Mạ'ân rề' gi'hiâ. ⁷ Hiaj nì gini'in ninj si daran' nej rasun rikì Mạ'ân rề' ra'á, nì riñan Mạ'ân rề' gahui nej rasun dânj ga'naj; ⁸ dadin' nej nuguan' rikì Mạ'ân rề' riñanj, nì nej nuguan' dânj naga'huí ra'a nej sij; nì ganahuin ra'a nej sij nej nuguan' dânj, nì gini'in yàngà' nej sij si gahuí ga'ná ñan nnê Mạ'ân rề', nì guyumân ruhuâ nej sij si Mạ'ân rề' ga'nín ga'ná.

⁹ 'Nì gachín nì'hia rayi'í nej sij; sanì sê sị gachín nì'hia rayi'í nej guìi màn ruhuâ yumiguìi mánj, gachín nì'hia rayi'í nej guìi rikì Mạ'an rề' ra'á; dadin' da'ní Mạ'ân rề' huin ninj. ¹⁰ Daran' nej sa huin si'hiâ huin si'hiaj Mạ'ân rề', nì nej sa huin si'hiaj Mạ'ân rề' huin si'hiâ; nì ga'min hue'é nej guìi rayi'í ngà nej dânj.

¹¹ 'Sị gané ruhuâ yumiguìi nânj gà' mánj; sanì nej guìi huin da'ní Mạ'ân rề' nì gane ninj ruhuâ yumiguìi nânj, nì ñúnj nì gùnùkuij ñan nne Mạ'ân rề' nạnj Tâ', nì sa gè nìn'in huin Mạ'ân rề', nej guìi girikì Mạ'ân rề' riñanj, nì dugumîn hue'e Mạ'ân rề' nej guìi dânj ngà siyugui Mạ'ân rề', da'nga nì gahuin ninj 'ngò rìn guìi, dàj rún huin nê'. ¹² Nga gané ngà ninj ruhuâ yumiguìi, nì dugumînj ninj ngà siyugui Mạ'ân rề'; nej guìi rikì Mạ'ân rề' riñanj, nì gà' si 'ngò ninj nun ga'anj nì'hia gì'hia mánj, man sí ga'anj nì'hia huin sí huin da'ní sa

ga'anj ni'hiaa, ni huê dânanj gahuin da'nga ni gisij sa taj riñan ñanj si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an.

¹³ 'Hiaj gùnùkuìj ñan nne Ma'an rè'; ni dânanj ga'mînj nga nînj' nné ruhuâ yumiguì, da'nga ni ganahuin nihià' ruhuâ nej sij dàj rûn' hua nihià' ruhuâj. ¹⁴ Ga'huí si-nùguàn' Ma'ân rè' riñan nej sij; sanì gininj 'ì nej sij riñan nej guì màn ruhuâ yumiguì, dadin' sê nej guì màn ruhuâ yumiguì nânj huin nej sij, ni huê danj nanj ñunj ni sê sí màn ruhuâ yumiguì nânj huín. ¹⁵ Sê sî gachín ni'hia si ga'ne Ma'ân rè' nej sij ruhuâ yumiguì nânj mánj, gachín ni'hia si dugumín Ma'ân rè' nej sij riñan sa y'ìi. ¹⁶ Sê guì màn ruhuâ yumiguì huin nej sij mánj, huê danj ñunj ni sê guì màn ruhuâ yumiguì huin mánj.

¹⁷ Nagì'hiaj gè Ma'ân rè' nej sij ngà nuguan' yàngà'a; ni nuguan' yàngà'a huin si-nùguàn' Ma'ân rè'. ¹⁸ Dàj rûn' ga'nín Ma'ân rè' ga'ân ruhuâ yumiguì, ni huê danj nanj ga'nín ga'anj nej sij ruhuâ yumiguì. ¹⁹ Ni rayi'í nej sij nagì'hiaj gè Ma'ân, da'nga ni ganahuin gè nej sij ngà nuguan' yàngà'a.

²⁰ 'Sanì sê man rayi'í nej sò' màn nânj gachín ni'hia riñan Ma'an rè' mánj, gachín ni'hia riñan Ma'an rè' rayi'í nej sò' gùyùmàn ruhuâ ni'in Ma'ân rè' ngà nej nuguan' ga'min nej da'ní Ma'ân rè'. ²¹ Gachín ni'hia si gì'hiaj Ma'ân rè' si ga nùguàn'àn ruhuâ nej sij; dàj rûn' hua nùguàn'àn ruhuâ nguèj nê', ni ga nùguàn'àn ruhuâ nej sij ngò', da'nga ni guyumân ruhuâ nej guì màn ruhuâ yumiguì si ga'nín Ma'ân rè' ga'ná.

²² Sun rikí Ma'an rè' ra'á, ni huê sun dânj ga'huí ra'a nej sij, da'nga ni gahuin nej sij 'ngo rîn guì, dàj rûn' huin nguèj nê'.

²³ Ñunj nikaj dugui' ngà nej sij, ni sò' nikaj dugui' ngàj, ni gahuin yàngà' nej sij 'ngo rîn guì, da'nga ni gini'in nej guì màn ruhuâ yumiguì si sò' ga'nín ga'ná, ni gini'in ninj si 'ì ruhuâ Ma'ân rè' ni'in rè' ñunj, ni 'ì ruhuâ' Ma'ân rè' ni'în rè' nej sij dàj rûn' 'ì ruhuâ Ma'ân rè' ni'în rè' ñunj.

²⁴ 'Tâj, nej guì rikí Ma'ân rè' riñanj, ni garan' ruhuâj si ñan gané, ni hiuj dânj gane ninj ngàj, da'nga ni gini'in ninj dàj hua sun nikà gì'hiaj Ma'ân rè'; dadin' ga 'ì ruhuâ Ma'ân rè' ni'în rè' ñunj àsj ngà nînj' gachin gì'hiaj Ma'ân rè' yumiguì. ²⁵ Tâj

Ma'ân rè' huin sa gi'hiaj sa nìkàa, sanì nun ginì'in nej guì nàsìnùnj un sò' mánj, sanì nej sò' man nânj nì gini'in nej sò' si ga'nín Ma'án rè' ga'ná. ²⁶ Nì gidigán siyugui Ma'ân rè' riñan nej sij, nì huà nanj gidigán doj rayi'í Ma'ân rè' riñan nej sij, hiò' nì sa 'ì ruhuâ Ma'ân rè' ngàj, nì sa 'ì dânj gane ngà nej sij.

Ginikaj nej sij Ma'an Jesús ga'anj nej sij dukuâ ga'a

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53)

18 Nga gisìj ga'min Ma'an Jesús nej nuguan' nânj, nì gahui ga'an nì gachinj ané yiné nne 'na' riñan hio'ó Sedrón, nì hiuj dânj mân chrun gahui chruj tsì'i, nì siganînj nej chrun nânj gatúj Ma'an Jesús ngà nej sí 'na' gahuin chrun riñanj. ² Nì gà' ni'in Judas, sò' naga'hui' Ma'an Jesús, ñan màn nej chrun nânj, dadin' gà' úta gà'ì ga'anj Ma'an Jesús ngà nej sí 'na' gahuin chrun riñan hiuj nânj. ³ Nì ga'anj 'ngo yi'nin' nìko nej stâdu, nì huê danj nanj ga'anj 'ngo yi'nin' nej sí nìkìn' dugumîn gi'hiaj nej rej huin ñaan nì nej sí fariseo ngà Judas nì nìkaj nej sò' chrun tàj ña'an dugùn huaj nej sò', nì nìkaj nej sò' yíti huaj nej sò'. ⁴ Sanì gà' ni'in Ma'an Jesús, dàj giran'anj rayi'í dan nì ga'min sìnînj nì gata gunìn nej sò':

—Ahuin si nana'hui' nej suj rà'aj.

⁵ Nanikàj nej sí dânj nì gataj nej sò':

—Nana'hui' nej ñùnj Ma'an Jesús Nazareno.

Nì gataj Ma'an Jesús:

—Ñùnj huin nanj ánj.

Nì nìkìn' Judas ngà nej sí dânj, sí nânj huin sí naga'hui' Ma'an Jesús. ⁶ Nì nga gataj Ma'an Jesús: “Ñùnj huin”, nì nga gunìn nej sò' nuguan' nânj nì gananikàj rùkù nej sò', nì ganatúj nej sò' riñan hio'óo. ⁷ Nanikàj ñùnj Ma'an Jesús, gachín na'an nì gata:

—Ahuin sí nana'hui' nej suj ùnj.

Nì gataj nej sí dânj:

—Ma'an Jesús 'na' riñan hio'ó Nazaret nana'hui' nej ñùnj nanj ánj.

⁸ Nanikàj ñûn Ma'an Jesús nì gata:

—Gà' gatâ si hué huin; nì si nana'hui' nej suj ñùnj, nì gà'nìnj ra'a nej suj ga'anj nej sí màn ngàj.

⁹ Hué dānanj gataj Ma'an Jesús da'nga nì gisìj nej nuguan' ga'min Ma'an nga gata: “Nej sí girikî Ma'ân rè' ra'á, nì nun ga'anj nì'hia gà' si 'ngo nej sij gi'hia mánj.” ¹⁰ Hiô' nì nìkaj Simón Pedro, ngo yîti, nì giri sô' yiti dânj ruhuâ nnìnj nìkò' yì'nín sô', nì guduran' yì' sô' Malco, sí huin si-musû rej huin ñān nìn'in, nì ga'ne' sô' rakij ne' huā' sí dânj. ¹¹ Hiô' nì gataj Ma'an Jesús gunin Pedro:

—Gànà'nìnj sà' sò' si-yitît ruhuâ nnìnj nùnj ánj; sê huā niñan si gò'òj sa nùn ruhuâ basu riki Ma'an Rê nì huā niñan si gīran' sàñùnj rà' saj ûn'.

Nìkìj' Ma'an Jesús riñan rej huin ñān nìn'in

(Mt. 26:57-58; Mr. 14:53-54; Lc. 22:54)

¹² Hiô' nì gida'a, yì'nìn' nej stadû ngà sí a'nìn' riñan nej sô' nì nej sí dugumîn riñan nuhuî nìko huin si-nùhuì nej judío, Ma'an Jesús nì gumînj nej sô', ¹³ nì gà' sìnìn ginikaj nej sô' Ma'an Jesús ga'anj nej sô' riñan síchìj Anás, dadin' sí nānj huin rej yìchèj Kaifás, nì huin sô' rej huin ñān nìn'in hio' dânj. ¹⁴ Nì Kaifás huin sí naga'hui' chrej e riñan nej judío, nì gataj sô' si dùgùnāj huaj si gāhuì' ngo rīn sīi riñan yuman'an.

Nìkìj' Pedro riñan dukuâ Anás

(Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68; Lc. 22:55-57)

¹⁵ Nì nìkò' Simón Pedro ngà a'ngô sí ga'na' gāhuin chrūn riñan Ma'an Jesús ga'anj nguèj sô' rukû Ma'an Jesús. Nì ni'in hue'ê rej huin ñān nìn'in sí nānj, nì gatūj sô' ngà Ma'an Jesús nda riñan rahue' huin dukuâ rej huin ñān nìn'in; ¹⁶ sanì gunāj Pedro ne' ye' hue' dânj, nì nìkìj' nìchrùn' sô' riñan rahue'e. Nì ga'anj sí ga'na' gāhuin chrūn riñan Ma'an Jesús, riñan siyànà nìkìj' gana'nìnj riñan rahue'e nì gachín nì'hiaj sô' si gānā'nìn siyànà dânj riñan rahue'e gatū Pedro, hué danj nì gana'nìnj

siyànà dânj gatûj Pedro. ¹⁷ Hiô' nî gataj siyànà 'nînj sun gana'nînj riñan rahue'e gunînj Pedro:

—Sê huê' huin sa ga'na' gahuin chrûn riñan re' nan rà' saj ûn'.

Nî gataj Pedro:

—Sê huín mánj.

¹⁸ Nî nîkînj' gahia nej sí huin si-musû rej huin ñan nîn'in, dadin' sî mán nej sô' ganahuin gînj nej sô' ña'aaan hiuj dânj; nî huê danj nanj nîkînj' Pedro ganahuin gînj sô' ña'aaan nga nej sí dânj.

Gachín na'anj Anás Ma'an Jesús

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Lc. 22:66-71)

¹⁹ Nî gachín na'anj rej huin ñaan Ma'an Jesús rayi'î nej sí nîkò' rukuj nî rayi'î nej yî'nîn' nej nuguan' gidiganj. ²⁰ Nanikàj Ma'an Jesús nî gata:

—Ñûnj nî ga'min rà'ngàj nî riñan ga'mînj riñan daran' nej guî, nî daran' diû gidigán ruhuâ hue' huin si-nùhuì nej suj nî huê danj nanj gidigán ruhuâ nuhuî nîko, ñan nara'hui' daran' nej judío, nî nitaj àmàn ga'min huìj mánj. ²¹ Nûnj huin saj nî gachín na'anj' ñûnj rà'aj. Gàchînj na'anj sò' nej sí gunînj, ahuin rayi'î nej nuguan' ga'mînj; dadin' nej sô', huin nej sí ni'in ahuin rayî'î ga'mînj.

²² Nga gîsj ga'min Ma'an Jesús nej nuguan' nânj, nî gara'hui ngo sí nîkînj' dugumînj riñan nùhui nîko yî'nîn' riñan Ma'an Jesús nî gataj sô':

—Dànanj ga'min' riñan rej huin ñan nîn'in nanj nî'.

²³ Nanikàj Ma'an Jesús nî gata:

—Si ga'mînj 'ngo nuguan' a'nan'an, nî gataj sò' ahuin rayî'î nuguan' a'nan' ga'mînj àj nîn'; nî si ga'mînj 'ngo nuguan' hua hue'ê, nî nûnj huin saj nî ga'hui' ni'hiâ nga nîn'.

²⁴ Hiô' nî gumînj Anás Ma'an Jesús nî ga'nîn' sô' ga'an riñan Kaifás, rej huin ñan nîn'in.

Gataj ñûn Pedro si nun ni'in sô' Ma'an Jesús

(Mt. 26:71-75; Mr. 14:69-72; Lc. 22:58-62)

²⁵ Hiô' nî nîkîñ' Pedro, ganahuin gîñ sô' ña'aañ. Nî gataj nej sí màn hiuj dânj gûñin sô':

—Sê sò' huin sí nîkò' rukû sí ñan nej rà' saj ûn'.

Nun ga'huej Pedro si huê sô' huin nî gataj sô':

—Sê huin mánj.

²⁶ Ngo si-musû rej huin ñan nîñ'in, sí dùguè' ga'ne' Pedro rakij, gataj:

—Sê gini'ín nîkîñ' ngà sij ñan màn chrun gahiu chruj tsì'i rà' saj ûn'.

²⁷ Nî gataj ñûn Pedro si nun ni'in sô' Ma'an Jesús; ne' rùkù nga gisîj ga'min sô' dânanj nî gaguâj dê'loj o.

Nîkîñ' Ma'an Jesús riñan Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Lc. 23:1-5)

²⁸ Ñan nne dukuâ Kaifás mân nej sij huê danj nî ginikaj nej sij ga'anj nej sij Ma'an Jesús, ñan nne dukuâ si-sun Pilato. Nî ne' nîga'an huin nga ginikaj nej sij ga'anj nej sij Ma'an Jesús, nî nun gatû nej sij ruhuâ dukuâ sun dânj, dadin' na'huej ruhuâ nej sij ganahuin nej sij sí gakiñ'in, da'nga nî ga'hue gatû nej sij ya nej sij pascua. ²⁹ Hiô' nî gahui Pilato ruhuâ dukuâ si-sun sô' nî gataj sô' gûñin nej sij:

—Ahuin ràyì'ì garâñj ruhuâ nej suj rayi'î sí nânj rà'aj.

³⁰ Nanikàj nej sí dânj nî gataj nej sô':

—Si sê sí a'nan'an huin sí nânj, nî nitaj si gi'hiaj nej ñûnj ginikaj nej ñûnj ga'na' nej ñûnj riñan' saj mánj.

³¹ Hiô' nî gataj Pilato:

—Gîda'a nej suj sí dânj, nî gi'hiaj hia nej suj rayi'î sij dàj rûn' giri da'ngaj riñan si-ley nej suj.

Nî gataj nej judío:

—Nitaj si a'nînj si-ley nej ñûnj si dagahui' nej ñûnj gà' si ngo guè mánj;

³² Huê dānanj gahuin da'nga nì gisîj nuguan' gataj Ma'an Jesús, nì rikij garan da'nga' ruhuô' si gahuij riñan rugutsi.

³³ Hiô' nì gatûj ñûn Pilato ruhuâ dukuâ si-sun sô', nì gakín sô' ga'na' Ma'an Jesús nì gataj sô' gunin:

—Huê rè' huin Rey nìkaj sun riñan nej judío nî'.

³⁴ Nanikàj Ma'an Jesús nì gata:

—Raà Ma'ân' giri' nej nuguan' dânj nî', si a'ngô nej sí gataj nej nuguan' dânj gunin' sà'.

³⁵ Nanikàj Pilato nì gataj sô':

—Sí judío huín nej nanj nî'. Nì ga'nín riñan yuman' yiñân' nanj nî', sê nej rej huin ñaan, narikî sò' riñânj rà' saj ûn'. Nùnj huin si gi'hia' nanj ûnj.

³⁶ Nanikàj Ma'an Jesús nì gata:

—Sê ruhuâ yumiguì nan huin ñan ginikaj sùnj mánj; nì si ñan ginikaj sùnj huin ruhuâ yumiguì nânj, nì huà nej guiì gunanj gitsi riñânj nì gùtâ' ninj nì duna'huej ninj rayi'í huê danj nì si gida'a nej sí judío ñùnj sa mánj; sanì sê hiuj nânj huin ñan ginikaj sùnj mánj.

³⁷ Hiô' nì gataj Pilato:

—Rey huín' nî'.

Nanikàj Ma'an Jesús nì gata:

—Sò' taj si rey huín. Nì nga ga'ngâj ruhuâ yumiguì nânj nì huà niñan si rey gahuín, nì huê rayi'í sun dânj ga'ná ruhuâ yumiguì nânj, guendâ gànàtâj rayi'í nuguan' yàngà'a, nì daran' nej sí huin da'ní Ma'an Ña'anj yàngà'a, nì gunin nej sô' si-nùguàn'ànj.

³⁸ Nì gataj Pilato:

—Ahuin sa huin sa yàngà'a rà'aj.

Giri' nì'hiaj Ma'an Jesús gahuij

(Mt. 27:15-31; Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25)

Nì nga gisîj ga'min sô' nuguan' nânj, nì gahui sô' nì ga'anj ñûn sô' ñan màn nej judío, nì gataj sô':

—Gà' si 'ngo gakin'in nun gànàrì'ìj gi'hiaj sí nânj mánj.

³⁹ Sani nìkaj nej suj chrej yìñànj an, nì da' guyumân gi'ñanj pascua, nì gana'nín ra'a nej suj 'ngo sí gi'hiaj gakin'in. Nì ruhuâ nej suj, si gànà'nìnj ra'á ga'anj rey nìkaj sun riñan nej judío ní'.

⁴⁰ Hiô' nì ga'min guñan nej sí dânj a'ngô ñûn, nì gataj nej sô':

—Nun garan' ruhuâ nej ñûnj si gànà'nìnj ra'â' sí dan mánj, ruhuâ nej ñûnj si gànà'nìnj ra'â' sí gùnàj Barrabás.

Nì Barrabás huin 'ngo sí tuu.

19 Hiô' nga nì, ga'nin' Pilato suun si gachri nej si-stadû sô' nne'e yichrá Ma'an Jesús. ² Nì ganachrâj nej stâdu 'ngo korona tanj an, nì ga'nín nej sô' ahui Ma'an Jesús, nì guta' nej sô' 'ngo atsîj mare yichrá Ma'an Jesús; ³ Nì gataj nej sô':

—Nne nì'nà', Ma'an Rey nìkaj sun riñan nej judío, nì gara'hui nej sô' yi'nín riñan Ma'an Jesús.

⁴ Hiô' nì gahui ñûn Pilato, nì gataj sô':

—Gini'hiaj nej suj, dadin' girîj sij nì nìkà ga'ná ne' ye'e, da'nga nì garan da'nga' ruhuâ nej suj si nitaj gakin'in ata sij mánj.

⁵ Nì gahui Ma'an Jesús, nì nun korona tanj an ahui nì nunj 'ngo atsîj mare. Nì gataj Pilato:

—Huê sí dan nikin' riñan nej suj nanj ánj.

⁶ Nì nga gini'in nej rej huin ñaan nì nej sí policia nì gaguâj nùkuaj nej sô' nì gataj nej sô':

—Dunikò' rùgùtsì rè' sí dânj, dunikò' rùgùtsì rè' sí dânj.

Nì gataj Pilato:

—Ginikaj nej suj ga'anj nej suj sij, nì dunikò' rùgùtsì nej ma'an nej suj sij nanj ánj; dadin' nun gànàrì'ìj gà' si 'ngo gakin'in gi'hiaj sij mánj.

⁷ Nanikàj nej sí judío nì gataj nej sô':

—Nìkaj nej ñûnj 'ngo chrej yìñànj an, nì chrej yìñànj dânj taj si da'hui sij gàhui' sij, dadin' gataj sij si huin sij Da'ní Ma'an Ña'anj an.

⁸ Nga gunin Pilato gataj nej sij nej nuguan' nânj, ni ùta guyu'hui' sô'. ⁹ Ni gatûj nûn Pilato ruhuâ dukuâ si-sun sô' ni gataj sô' gunin Ma'an Jesús:

—Dànè' huin yîñánt rà'aj.

Sani gà' si 'ngo nuguan'an nun dunanikàj Ma'an Jesús riñan sô'.

¹⁰ Hiô' ni gataj Pilato:

—Nûnj huin saj ni na'huej dunanikàj nuguan'an riñanj rà'aj. Nun ni'în' si nîkaj sùnj ni si garan' ruhuâj ni ga'hue dunikó riñan rugutsii sò' ni si garan' ruhuâj ni ga'hue gànà'nînj ra'â sô' mínj.

¹¹ Nanikàj Ma'an Jesús ni gata:

—Nitaj gà' si 'ngo suun nikaj' riñanj, si nuhui' Ma'an Ña'anj nne yàtà'a rikî sun dânj riñan' mánj; hiaj ni sí ganarikî nûnj riñan' ni dânanj nîko gakî'n'în ata sô' gà' da' nanj ánj.

¹² Àsij gui dânj ni ùta huin ruhuâ Pilato gànà'nînj ra'a sô' Ma'an Jesús; sani ùta gaguâj nej judío ni gataj nej sô':

—Si gànà'nînj ra'â' sí nânj, ni nitaj si nîkaj dugui' ngà César mánj; dadin' daran' sí gataj si huin sô' 'ngo rey, ni unî'n' sô' ngà César.

¹³ Nga gunin Pilato, nej nuguan' nânj ni giri sô' ne' ye'e Ma'an Jesús, ni nîkaj sô' ga'anj sô' ñan ganachrâj nej sij hiěj gâchrà'a, ni hiuj danj nîkî'n' 'ngo chrun yîla ñan hua'anj gane sij nga gi'hiaj hia sij gakî'n'în. ¹⁴ Gui nânj gi'hiaj yugui nej sij guendâ ya nej sij gi'ñanj pascua. Ni nga gisîj aga' yùhuìj i, hiô' ni gataj Pilato gunin nej sí judío:

—Si-Rey nej suj nikî'n' hiuj nânj nanj ánj.

¹⁵ Sani gaguâj nùkuaj nej sí dânj ni gataj nej sô':

—Gahui' sí dan, ni gahui' sí dan, ni dunikò' rè' riñan rùgùtsi' sij.

Ni gataj Pilato:

—Ni dunikò' rùgùtsij si-Rey nej suj nanj nî'.

Nanikàj nej rej huin ñaan ni gataj nej sô':

—Nitaj a'ngô rey hua riñan nej ñûnj dadin' 'ngo rîn César huin rey riñan nej ñûnj ñanj ánj.

¹⁶ Huê danj ni naga'hui' Pilato Ma'an Jesús ra'a nej sij ni ga'anj dunikò' nej sij riñan rugutsii. Ni gida'a nej sij Ma'an Jesús, ni ginikaj nej sij ga'anj nej sij.

Dunikò' nej sij riñan rugutsii Ma'an Jesús

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43)

¹⁷ Ni gahui Ma'an Jesús, ga'an ñan gù'nàj dakan ñan màn kúu, ni gata rugutsii hua, ni Golgota gù'nàj dakan dânj sani huin nânj hebreo.

¹⁸ Ni hiuj dânj dunikò' rùgùtsi nej sij Ma'an Jesús riñan rugutsii, ni huê danj ñanj dunikò' rùgùtsi nej sij huìj ran' sí dânj ànèj ané ra'a Ma'an, ni ñanj nguèj sí dânj nikò' Ma'an Jesús. ¹⁹ Ni gachrûn Pilato letra, ne' rà rugutsi nikò' Ma'an Jesús, ni taj letra dânj: “JESÚS NAZARENO, REY NIKAJ SUN RIÑAN NEJ JUDÍO.” ²⁰ Ni ùta gà'ì nej judío gahia nuguan' nnùn raq Ma'an Jesús; dadin' nìchrûn' du'hua yuman' snà'ànj Jerusalén nngaj ñan dunikò' rùgùtsi nej sij Ma'an, ni nej nânj gachrûn nej sij huin nânj hebreo, nânj griego, nânj latín. ²¹ Ni gataj nej rej huin ñanj riñan nej judío gunin Pilato:

—Si gachrûn sò': “Rey nikaj sun riñan nej judío mánj”; sa gachrûn sò' gahuin, sí nânj gataj si huin sò': “Ñûnj huin rey nikaj sun riñan nej judío.”

²² Nanikaj Pilato ni gataj sò':

—Sa gachrûnj ni huê danj gà' gachrûnj.

²³ Nga gisij dunikò' rùgùtsi nej stâdu Ma'an Jesús, ni ganakaj nej sò' atsij ye'e nun Ma'an, ni ga'ne' nej sò' ga'ânj dasû atsij dânj, ni ganakaj da' go'ngo nej sò' 'ngo dasû, ni ganakaj nej sò' si-gatò Ma'an Jesús, sani sê atsij ganachrâj nej sò' huin atsij dânj, ni man 'ngo rîn man ye'èe huin atsij dânj.

²⁴ Hiô' ni gataj nej sí dânj gunin da' go'ngo nej dùguì' nej sò':

—Si gu'chra da'aj nê' gatò dan mánj, guduku nê' número ngà gatò dan, ni ginì'in' ahuin riñan go'ngo nê' guna.

Huê dānanj gahuin da'nga n̄i gis̄ij sa taj si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an, dadin' ta: “Gùchrà' dā'aj nej sij ats̄ij yē'e n̄unj, n̄i guduguej nej sij número rayi'f̄i si-gató.” N̄i huê danj gi'hiaj nej stādu.

²⁵ N̄i n̄ichrùn' yi'f̄i rugutsì n̄ikò' Ma'an Jesús nikin' nni, n̄i hiuj dânj nikin' yuguij nni, n̄i hiuj dânj nikin' María nika sô' gù'nàj Cleofas, n̄i huê danj nanj n̄ikin' María Magdalena. ²⁶ N̄i nga gini'in Ma'an Jesús nikin' nni hiuj dânj, n̄i gini'in nikin' sô' ga'na' gahuin chr̄un riñanj n̄i sí n̄anj huin sí ùta 'i ruhuáj ni'in,

—n̄i gata gun̄in nni, hiuj dan nikin' da'ní rē' nanj ánj.

²⁷ Ne' rùkù n̄i gata gun̄in sí ga'na' gahuin chr̄un riñanj:

—Siyànà n̄ikin' hiuj dânj ganahuin nn̄i r̄aj.

N̄i às̄ij or̄a dânj n̄i ganahuin r̄a'a sí dânj María n̄i gane María dukuâ sô'.

Gahui' Ma'an Jesús

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49)

²⁸ Ne' rùkù nga gis̄ij ga'min Ma'an Jesús nej nuguan' n̄anj, n̄i ni'in si gà' gis̄ij daran' nej nuguan' nn̄un riñan ñanj rayi'ij, n̄i gata, guendâ gis̄ij si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an:

—Ganakó nnee.

²⁹ N̄i nne 'ngò sigù n̄un nne ganachej uba ngà nne na'hui hiuu hiuj dânj; n̄i guta' nej sij 'ngò rumin lij gachij ì raa 'ngò chr̄un n̄i duguchre nej sij gachij dânj ngà nne ganachej dânj, n̄i gachr̄un nej sij du'hua Ma'an Jesús. ³⁰ N̄i nga gis̄ij go'o Ma'an Jesús nne ganachej uba ngà na'hui hiuu, n̄i gata:

—Gà' ganahuij daran'anj dagahuín nanj ánj.

N̄i gudugua'aj ahui n̄i naga'huij nanè nimanj huê danj n̄i gahuij.

Gachîn lansa yirukua Ma'an Jesús

³¹ N̄i ñan huin gui gi'hiaj yugui nej sí judío, guendâ ya nej sij gi'ñanj pascua, n̄i nun da'hui gùnàj nneè kú nej n̄iman

gĩnikoj riñan rugutsi nga gùyùmàn gui ganarânj ruhuâ (dadin' ũta niko hua gi'ñanj dânj gui ganarânj rûhua gi'hiaj nej sij), ni gachín nì'hiaj nej sij riñan Pilato si duguachran' sô' da'man nej sí nikò' riñan rugutsi dânj, da'nga ni ga'hue guxun nej sij nneè kú nej sô' riñan rugutsi. ³² Hiô' ni ga'na' nej stâdu, ni duguachran' nej sô' nguèj da'man nguèj sí dunikò' rùgùtsi nej sij ngà Mạ'an Jesús. ³³ Sani nga guchi' nej sô' riñan Mạ'an Jesús, ni gini'in nej sô' si gà' gahui' Mạ'an Jesús, huê danj ni nun duguachran' nej sô' nguèj da'manj gà' mánj.

³⁴ Ni gidigij 'ngo nej sí stadú dânj si-lansa sô' yirukua Mạ'an Jesús, ni orâ chre ni gahui tun ngà nnee ñan gatúj raạ lansa. ³⁵ Ni sí gini'in dàj gahuin ni huê sô' ganata', ni sa yàngà'a huin nuguan' ganata' sô'; ni ni'in sô' si yàngà' huin sa gataj sô', da'nga ni ga'hue gùyùmàn ruhuâ nej suj sa ganata' sô'. ³⁶ Ni hua niñan si huê dânanj gahuin da'nga ni gisij nej nuguan' nnùn riñan ñanj si-nùguàn' Mạ'an Ña'anj an: “Ni si gachran' gà' si 'ngo kú sij mánj.” ³⁷ Ni huê danj taj a'ngô hiuj u riñan ñanj si-nùguàn' Mạ'an Ña'anj an: “Ni gini'hiaj nej sij dàj huaj nga gisij gachrj nej sij lansa.”

Gachin' nej sij Mạ'an Jesús

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56)

³⁸ Ne' rùkù nga gisij gahuin daran' nej nânj, ni José 'nạ' yuman' Arimetea, huin 'ngo nej sí ga'na' gahuin chrun riñan Mạ'an Jesús, ni ga'anj huì sô' riñan Pilato dadin' yu'hui' sô' ni'in sô' nej judío, ni ga'min àko sô' riñan Pilato si garan yina Pilato ni ginikaj sô' nneè kú Mạ'an Jesús ga'anj sô'; huê danj ni garânj yina Pilato ni naga'hui' sô' nneè kú Mạ'an Jesús. Hiô' ni ga'na' sô', ni ganakaj sô' nneè kú Mạ'an Jesús ni ga'anj sô'. ³⁹ Ni huê danj nanj ga'na' Nicodemo, sí ga'anj gini'hiaj ne' niin ñan gane Mạ'an Jesús, ni ga'na' sô' ni nikaj sô' da'nga 'ngo si kọ chí' kilu sikí gù'nàj mirra ni ganachej dugui'ij nga sa gù'nàj áloes. ⁴⁰ Ganakaj nej sô', nneè kú Mạ'an Jesús ni durì'ñanj nej sô' atsij i ni gachrj nej sô' sa gĩn' dàj a nneè kú Mạ'an Jesús, dadin' huê danj hua chrej nikaj nej judío nga

gachin' nej sô' nîman. ⁴¹ Nî ñan dunikò' rùgùtsì nej sij Mạ'an Jesús, nngaj nìchrùn' ñan màn chrun gahiu chruj tsì'i, nì hiuj dânj nun 'ngô hiu'uj nàkà gà' huạ yugui nì gà' si 'ngô nîman nun gachin' nej sij ruhuâ hiu'uj dânj. ⁴² Nì hiuj dânj gachin' nej sij nneè kú Mạ'an Jesús, dadin' nùn nìchrùn' hiu'uj u hiuj dânj nì gà' doj gàyì'ì gui ganarânj ruhuâ nej sí judío.

Gana'nînj Mạ'an Jesús siganînj nej nîman

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12)

20 Nì nga nìn' hua rumin' nga gàràngà' gui gudûngu, nì ga'anj María Magdalena ñan gachin' nej sij nneè kú Mạ'an Jesús; nì gini'in si gà' giyî'nej hiěj garán du'hua hiu'uj dânj. ² Hiô' nì gunan ga'an ñan nne Simón ngà a'ngô sô' ga'na' gahuin chrun riñan Mạ'an Jesús, sí 'ì ruhuâ Jesús ni'in, nì gata gunin nguèj sô':

—Giri nej guì ruhuâ hiu'uj ñan gachin' ninj Mạ'an Jesús nì nìkaj ninj ga'anj ninj, nì nun ni'în' dănè' nìkaj ninj ga'anj ninj gà' mánj.

³ Huê danj nì ga'anj Pedro ngà a'ngô sí ga'na' gahuin chrun ñan gachin' nej sij Mạ'an Jesús. ⁴ Nì guñan chre gunânj nguèj sij ga'anj nguèj sij; sanì gunânj hio a'ngô sí ga'na' gahuin chrun riñan Mạ'an Jesús ga'anj sô' ne' ñan doj riñan Pedro, nì gà' sìnìn sô' guchi' ñan gachin' nej sij Mạ'an Jesús. ⁵ Nì gudugua' sô' mạ'an sô' nì gini'hiaj sô' ruhuâ hiu'uj dânj, sanì man atsîj garán nej sij nneè kú Mạ'an Jesús tá gini'in sô', sanì nun gatụ sô' ruhuâ hiu'uj dânj. ⁶ Nì ne' rùkù doj nì guchi' Pedro rukù sí nânj, nì gatûj sô' ruhuâ hiu'uj ñan gachin' nej sij Mạ'an Jesús, nì gini'in sô' si man atsîj nadutâj ñan giran' yi'ii ngaj hiuj dânj, ⁷ huê danj nanj gini'in sô' atsîj, gudutâj nej sij ahui Mạ'an Jesús, sanì nitaj si nngaj nùguàn'àn nguèj atsîj dânj, sanì huạ narumin gue nngaj anêj gue. ⁸ Hiô' nì gatûj a'ngô sí ga'na' gahuin chrun riñan Mạ'an Jesús, sí guyumân sìnìn hiuj dânj ruhuâ hiu'uj ñan gachin' nej sij Mạ'an Jesús; nì gini'in sô' nì guyumân ruhuâ sô'. ⁹ Dadin' huạ nun garan

danga' ruhuâ nej sij dâj taj riñan ñanj si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an, si ña'an niñan huaj si gànà'ninj Ma'an Jesús siganinj nej nîman. ¹⁰ Nî nan' nguèj sí ga'na' gahuin chruun ñan màn nej sô' nîkaj dugui' ngà nguèj sô'.

Ganikîn' Ma'an Jesús riñan María Magdalena

(Mr. 16:9-11)

¹¹ Nî dugue'e María nikînj nìchrùn' ne' ye' ñan gachin' nej sij Ma'an Jesús; nî nga nîn' dugue'e nikînj, nî gudugua'aj ma'an nî gini'hia ruhuâ hui'uj ñan gachin' nej sij Ma'an Jesús; ¹² nî gini'in nne huìj ángel ñan gingaj nneè kú Ma'an Jesús nî nun nguèj ángel dânj atsîj gâtsi, nî 'ngo ángel dânj nne ne' gingaj ahui Ma'an Jesús nî a'ngô ángel dânj nne ñan gingaj dakó Ma'an Jesús. ¹³ Nî gataj nguèj ángel dânj:

—Núnj huin saj nî dugue'ê rè' rà'aj yuguej.

Nî gata gunîn nguèj ángel dânj:

—Dugue'é dadin' nîkaj ninj ga'anj ninj si-Señoj, nî nun ni'in dânè' nîkaj ninj ga'anj ninj mánj.

¹⁴ Nga gisîj gata nej nuguan' nânj, nî nanikàj rùkuj nî gini'hiaj ñunj, nî gini'in nikîn' Ma'an Jesús huij nânj; sanî nun ganani'in si Ma'an Jesús huin sa nîkîn' huij dânj. ¹⁵ Nî gataj Ma'an Jesús gunîn siyànà dânj:

—Núnj huin saj nî dugue'ê' rà'aj, ahuin si nana'huí' rà'aj.

Sanî ganîn ruhuâ siyànà dânj, si do' sí dugumîn nej chrun ahui chruj ts'i huin sí nîkîn' ga'min nngaj, nî gata gunîn sô':

—Yuguej, si sò' nîkaj ga'anj si-Señoj, nî gataj sò' dânè' ga'anj gùt'à, nî ginikâ gà'àn nneè kú Ma'an nanj ánj.

¹⁶ Hiô' nî gataj Ma'an Jesús:

—María.

Nî nanikàj María nî gata:

—Raboni. —Nuguan' nan ruhuaj gata, maestrúj.

¹⁷ Nî gataj Ma'an Jesús:

—Si gagan' ra'â' núnj, dadin' huà nun gànàhuì gà'àn ñan nne Ma'an Rê gà' mánj; sanî ga'anj' ñan nne nej dinîn, nî gànàt'à gunîn nej sij: Si gà'àn ñan nne Ma'an Rê nî ñan nne

Mạ'an Rêj nej suj, Mạ'an sa huin Da'ân nị Mạ'an sa huin Da'anj nej suj.

¹⁸ Huê danj nị ga'anj gànàt'è María Magdalena riñan a'ngô nej sô' ga'na' gahuin chr̄un si gini'in Mạ'an Señor Jesús, nị ganataj si huê Mạ'an Jesús huin sa gataj nej nuguan' nânj gunin.

**Ganik'in' Mạ'an Jesús riñan nej sô'
ga'na' gahuin chr̄un riñanj**

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49)

¹⁹ Nga gahuin dàchrèj nin gui dânj, nị gui gud'ungu gahuin gui dânj, nị hua garán riñan rahue' mân nej sí ga'na' gahuin chr̄un riñan Mạ'an Jesús dadin' yu'hui' nej sô' ni'in nej sô' nej sí jud'fo, nị ganik'in' Mạ'an Jesús dan'in ñan màn nej sô', nị gata gunin nej sô':

—Ga dìn'inj ruhuâ nej suj nanj ánj.

²⁰ Nị nga gata nej nuguan' nânj, nị gidiganj ra'a ñan gat'uj gak'ii nị gidiganj yir'ukuàj ñan gat'uj lansa. Nị ùta ganahuin nìhià' ruhuâ nej sí ga'na' gahuin chr̄un riñanj ni'in nej sô' Mạ'an. ²¹ Hiô' nị gataj ñùn Mạ'an Jesús:

—Gahuin dìn'inj ruhuâ nej suj nanj ánj. Dàj rùn' ga'nín Mạ'an Rê ga'ná, nị huê danj gà'nìn ga'anj nej suj.

²² Nị nga gis'ij ga'min Mạ'an Jesús nej nuguan' nânj, nị ga'ñan riñan nej sij nị gata:

—Ganahuin ra'a nej suj Mạ'an Espíritu Santo. ²³ Nị si gachín nì'hiay 'ngo síi riñan nej suj rayi'í si-gak'in' sô' nị ginikaj nej suj nimân niko rayi'í si-gak'in' sô' huê danj nị ginikaj Mạ'an Ña'anj an nimân niko rayi'í si-gak'in' sô', sanj si nun gànàchìn' sô' nimân niko riñan nej suj rayi'í si-gak'in' sô' huê danj nị hua nanj nun ginikaj Ma'an Ña'anj an nimân niko rayi'í si-gak'in' sô' mánj.

Na'hue gùyùmàn ruhuâ Tomás si gana'nînj Ma'an Jesús

²⁴ Sani nitaj Tomás nne nga guyumân Ma'an Jesús, ni huê sô' huin 'ngô nej yùhuìj sí nìkaj dugui' ngà Ma'an Jesús, ni huê sô' gù'nàj ña'ân.

²⁵ Nì gataj a'ngô da'aj nej sí ga'na' gahuin chruun gunin Tomás:

—Gini'in nej ñûnj Ma'an Señor nanj ánj.

Sani gataj Tomás nga gunin sô' nuguan' nânj:

—Sisi si gini'in dâj hua ñan gatûj gakií ra'a Ma'an Señor ni sisi si gidigî dêj ra'a ñan gatûj gakií, ni sisi si gidigî dêj ra'a ñan gatûj lansa yirukua Ma'an, ni si guyumân ruhuâj mánj gataj sô'.

²⁶ Nì gachin tînj gui, ni màn ñûn nej sí ga'na' gahuin chruun ruhuâ hue'e, ni nne Tomás ngà nej sij, ni hua rán riñan rahue'e mân nej sij, ni ganikîn' ñûn Ma'an Jesús danîn ñan màn nej sij ni gata:

—Gahuin dîn'inj ruhuâ nej suj.

²⁷ Nì gataj Ma'an Jesús gunin Tomás:

—Digij sò' dêj ra'ât hiuj nan ni gi'ni'hiaj dàj hua nguèj ra'á; ni duguatûj dêj ra'ât yirùkuàj; ni si gurugui' chì' ruhuâ' mánj, gahuin sò' 'ngô sí gùyùmàn ruhuâ.

²⁸ Hiô' ni nanikàj Tomás ni gataj sô':

—Huê rè' huin Ma'an Señor nikòj, ni huê rè' huin Ma'an Da'ân.

²⁹ Nì gataj Ma'an Jesús gunin Tomás:

—Dadin' guendâ gini'in' ñûnj, ni guyumân ruhuâ'; ganahuin nìhià' ruhuâ nej guì nun gin'in ñûnj, dadin' guyumân ruhuâ ninj.

Rayi'î Ma'an Jesús huin sa ña'an ganân librû nânj

³⁰ Nì úta gà'li hua a'ngô nej sa hue'ê gi'hiaj Ma'an Jesús gini'in nej sí ga'na' gahuin chruun riñanj, sani nun gâtà' nej sa hue'ê gi'hia riñan ñanj librû nânj mánj. ³¹ Sani gachrûn nej ñûnj rayi'î nej sa sà' gi'hiaj Ma'an Jesús riñan ñanj librû nânj da'nga ni gùyùmàn ruhuâ nej suj si Ma'an Jesús huin Cristo,

nì huej huin Da'ní Ma'an Ña'anj an, nì si gùyùmàn ruhuâ nej suj ni'in nej suj Ma'an, nì ganahuin nì'nà' nej suj ngà siyugui Ma'an nanj ánj.

**Ganikîn' Ma'an Jesús riñan chij nej
sô' ga'na' gahuin chrun riñanj**

21 Ne' rùkù nga gahuin nej nânj, nì ganikîn' ñûn Ma'an Jesús riñan nej sí ga'na' gahuin chrun riñanj nga mân nej sô' nìchrùn' du'hua nne ña'anj gù'nàj Tiberia; nì dànanej gidigán Ma'an riñan nej sô': ² Nùn nùguàn'àn Simón Pedro ngà Tomás sô' gù'nàj ña'àan, nì nùn Natanael sí 'na' Kaná huin do'ó Galilea, nej da'ní Zebedeo, nì nùn ahuîj ran' sí ga'na' gahuin chrun riñanj. ³ Nì gataj Simón Pedro gunîn a'ngô nej sô' màn hiuj dânj:

—Ga'anj girîj yukuaaj a ruhuâ nne ña'anj nì gà'nàj.

Nì gataj nej sí màn hiuj dânj gunîn sô':

—Ga'anj girî nej ñûnj yukuaaj a ngà' nej nanj ánj.

Huê danj nì gatûj nej sij, ruhuâ barku nì ga'anj nej sij; sani gâ' si 'ngo yukuaaj a nun girî nej sij ñan' dânj. ⁴ Sani nga ruhuâ giyigìn mánj, nì guchi' Ma'an Jesús du'hua nne ña'anj; sani nun gana'in nej sí 'na' gahuin chrun riñanj si huej huin sa nìkîn' hiuj dânj. ⁵ Nì gataj Ma'an gunîn nej sij:

—Nej da'ninj lij, nìkaj nej suj doj sa yô' nî'.

Nanikàj nej sij, nì gataj nej sij.

—Nitaj si nìkaj nej ñûnj mánj.

⁶ Nì gataj Ma'an Jesús gunîn nej sij:

—Gà'nînj nej suj nnanj giri yukuaaj a ne' huà' barku aché riñan nne ña'anj, nì girì' nej suj yukuaaj a nanj ánj.

Hiô' nì ga'nín nej sij nnanj giri yukuaaj a dàj rûn' gataj Ma'an Jesús, nì na'hue gùnùkuaaj nej sij giri nej sij nnanj, dadin' nda nìchra chre mân yukuaaj a ruhuâj. ⁷ Hiô' nì gataj sí 'i ruhuâ ni'in Ma'an Jesús gunîn Pedro:

—Simón Pedro, Ma'an Señor huin nanj ánj.

Ni nga gunin sô' si Ma'an Jesús huin, ni nda nanè chre ni gananun sô' sigan' sô', dadin' hua daj nneè kú sô', ni guduguêj sô' Ma'an sô ruhuâ nne ña'anj. ⁸ Ni nikaj a'ngô da'aj nej sí ga'na' gahuin chrūun barku 'na' nej sô' ni gunūkuaj nej sô' nnanj màn yukuaj a 'na' nej sô', dadin' nitaj si nda ūta gan' mân nej sô' du'hua nne ña'anj dadin' da'nga 'ngo si 'ngo siêntu metru gan' mân nej sô'. ⁹ Ni nga guyumân nej sij riñan hio'óo, ni gini'in nej sij si nda ane chre hua ña'aan nùnj hiuj dânj, ni tàj 'ngo yukuaj ginitin' yô' riñan ña'an dânj, ni màn rachruun nej. ¹⁰ Ni gataj Ma'an Jesús:

—Ginikaj nej suj ga'na' nej suj yukuaj hiaj giri' nej suj ruhuâ nne ña'anj.

¹¹ Gahui Simón Pedro, ni giri sô' nnanj màn yukuaj a ni nikaj sô' ga'na' sô' du'hua hio'ó nàkòo, ni nda nìchra chre ruhuâ nnanj dânj mân nej yukuaj yàchìj xi, ni 'ngo siêntu tá huìj xia yà'nìnj nej yukuaj a huin; ni ūta gà'ì nej yô' huin sanì gà' dânj ni nun gùyùtù nnanj giri yukuaj a mánj. ¹² Ni gataj Ma'an Jesús gunin nej sij:

—Ga'na' nej suj, ni ya nej suj.

Ni gà' si 'ngo nej sí ga'na' gahuin chrūun nun gisìj ruhuâ gachìnj na'anj: Ni gataj nej sô', ahuin sí huin sò' rà'aj. Dadin' gà' ni'in nej sô' si Ma'an Señor huin sa nne ngà nej sô'.

¹³ Ga'na' Ma'an Jesús, ni gida'a rachruun, ni ga'huij yâ nej sô', ni huê danj nanj ga'huij yukuaj a yâ nej sô'.

¹⁴ Ni nânj huin gisìj huà'nìnj gidigân Jesús Ma'an riñan nej sí ga'na' gahuin chrūn riñanj, ne' rùkù nga gisìj ganahuin nì'nàj sigan'nj nej nîman.

Gataj Ma'an Jesús gunin Simón Pedro, dugumîn sò' dán matsij ì

¹⁵ Nga gisìj gahuin rá ruhuâ nej sij, ni gataj Ma'an Jesús gunin Simón Pedro:

—Simônj, da'ní Jonás, 'ì doj ruhuâ' ni'în' nùnj gà' da' nej sô' màn hiuj nânj nî'.

Nanikàj Pedro ni gataj sô':

—Ì doj ruhuâj ni'ín sò' nanj Señor; ni gà' ni'in Ma'ân rè' si ì doj ruhuâj ni'ín Ma'ân rè' nanj ánj.

Ni gataj Ma'an Jesús:

—Gà'huì' sò' ya nej dán matsij 'nìnj lij nanj ánj.

¹⁶ Ni nânj huin gisij huà' gataj Ma'an Jesús gunin Pedro:

—Simón, huin da'ní Jonás, 'ì ruhuâ' ni'ín' ñùnj nî'.

Nanikàj Pedro ni gataj sô':

—Ì ruhuâj ni'ín sò' nanj Señor; huê gà' ni'in Ma'ân rè' si 'ì ruhuâj ni'ín Ma'ân rè' nanj ánj.

Ni gataj Ma'an Jesús:

—Dugumîn sò' nej dán matsij ì nanj ánj.

¹⁷ Ni nânj huin gisij huà'nìnj gataj Ma'an Jesús:

—Simón, huin da'ní Jonás, 'ì ruhuâ' ni'ín' ñùnj nî'.

Ni ganani' ruhuâ Pedro dadin' nânj huin gà' gisij huà'nìnj gachín na'an si 'ì ruhuâ sô' ni'in sò' Ma'an. Ni gataj sô':

—Señor, gà' ni'ín Ma'ân rè' daran'anj ni gà' ni'ín Ma'ân rè' si 'ì ruhuâj ni'ín Ma'ân rè' nanj ánj.

Hiô' ni gataj Ma'an Jesús:

—Gà'huì' ya nej dán matsij nanj ánj. ¹⁸ Yàngà' ni yàngà' hia nìn' gata gunin': Ni nga gahuin' sí hua lij, ni ganunun ma'ân' sigânt, ni hua'anj dânè' garan' ruhuâ', sanì nga gahuin' 'ngo belu, ni dunukuâ' ra'ât ni gànà'nìnj a'ngô nej sij sigânt, ni ginikaj nej sij ga'anj nej sij sò' ñan nun garan' ruhuâ' ga'anj nanj ánj.

¹⁹ Dànanj gataj Ma'an Jesús, ni gidiganj dàj giran' sañun Pedro nga gahuì' sô' ni dàj nagi'hiaj yàchij sô' siyugui Ma'an Ña'anj an. Ni nga gisij ga'min nej nuguan' nânj, ni gata gunin sô':

—Ginikò' sò' rukú.

Sô' ga'na' gahuin chrún 'ì doj ruhuâ Ma'an Jesús ni'in

²⁰ Ni nga nanikàj Pedro gini'hiaj sô', ni gini'in sô' si nikò' sí 'ì ruhuâ Ma'an Jesús ni'in, huê gè sí nânj gachrún ahui yi'ñanj Ma'an nga mân nej sij gahuin sti'nìn nej sij nga gachín na'anj

sô' nî gataj sô': "Señor, ahuin sí nàgà'huì' sò' rà'aj." ²¹ Nî nga ginì'in Pedro sí nânj, nî gataj sô' gunìn Ma'an Jesús:

—Señor, nî dàj gıran' sí nânj rà'aj.

²² Nî gataj Ma'an Jesús:

—Nî si garan' ruhuâj si gùnàj sij nda gui nànikàj ñûn gà'nàj, nî nùnj huin si gi'hiâ' ganahuì' ruhuâ' rà'aj. Gınikò' sò' ñùnj nanj ánj.

²³ Nî gaya'nìn nuguan' gataj Ma'an Jesús siganînj nej sí ga'na' gahuin chr̄un riñanj, nî ganî'n ruhuâ nej sô' sisì sî gahui' sí nânj. Sanì sê sî gataj Ma'an Jesús si guendâ gahui' sô' huin mánj, nî gataj Ma'an Jesús gunìn Pedro: "Si ñùnj garan' ruhuâ. Si gùnàj sô' gane sô' nda gui nànikàj ñûn gà'nàj. Nî nùnj huin si gi'hiâ' ganahuì' ruhuâ' ûnj."

²⁴ Huê sí ga'na' gahuin chr̄un riñan Ma'an Jesús huê sô' huin sí ganata' dàj gahuin, nî gachr̄un sô' nej sa gahuin; nî ni'in hue'ê nê' si yàngà' hia nìn' gahuin nej nuguan' ganata' sô'.

²⁵ Nî hua a'ngô nej da'nga' gi'hiaj Ma'an Señor, nî si gàchr̄unj da' go'ngo nej da'nga gi'hiaj Ma'an riñan ñanj, nî ganî'n ruhuâj sisì sî guchi' ruhuâ yumiguì nânj gimàn nej librú dânj mánj. Nî huê danj huin rû'hua j nanj ánj.